

Analýza monitorovacích indikátorů Operačního programu Životní prostředí v Moravskoslezském kraji

Bc. Zdeňka Jakubcová

Diplomová práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Zdeňka JAKUBCOVÁ**
Osobní číslo: **M09776**
Studijní program: **N 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Analýza monitorovacích indikátorů Operačního programu Životní prostředí v Moravskoslezském kraji**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Charakterizujte Operační program Životní prostředí.
- Vysvětlete pojem indikátory používané v Operačním programu Životní prostředí.

II. Praktická část

- Analyzujte naplňování monitorovacích indikátorů Operačního programu Životní prostředí v Moravskoslezském kraji.
- Analyzujte čerpání finančních prostředků z Operačního programu životní prostředí v Moravskoslezském kraji.

Závěr

Rozsah diplomové práce: cca 70
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- [1] CHVOJKOVÁ, A., KVĚTOŇ, V. a kol. Finanční prostředky fondů EU v programovacím období 2007 – 2013. 1. vyd. Praha: IREAS, 2007. 181 s. ISBN 978-80-86684-43-7.
[2] WOKOUN, R. a kol. Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování. 1. vyd. Praha: Linde, 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.
[3] WOKOUN, R. Ekonomika v prostoru: Svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR. 1. vyd. Praha: Linde, 2008. 189 s. ISBN 978-80-7201-698-3.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Veronika Hubáčková**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **28. března 2011**
Termín odevzdání diplomové práce: **2. května 2011**

Ve Zlíně dne 28. března 2011

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí:
  - bez omezení;
  - pouze prezenčně v rámci Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

---

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohou užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem diplomovou práci zpracoval/a samostatně a použité informační zdroje jsem citoval/a;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 2.5.2011

Radmila Jirulová

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Předkládaná diplomová práce si klade za cíl přiblížit problematiku monitorovacích indikátorů Operačního programu Životní prostředí a jejich naplňování v Moravskoslezském kraji. V teoretické části je práce zaměřena na charakteristiku Operačního programu Životní prostředí s jednotlivými prioritními osami, oblastmi podpory a k nim se vztahujícími indikátory. Jsou zde vymezeny základní pojmy, odborná terminologie a finanční rámec Operačního programu Životní prostředí. V praktické části je podrobně analyzováno naplňování monitorovacích indikátorů dle prioritních os s hodnocením čerpání alokovaných finančních prostředků Operačního programu životní prostředí v Moravskoslezském kraji.

Klíčová slova:

Regionální rozvoj, Operační program Životní prostředí, prioritní osa, monitorovací indikátory, Moravskoslezský kraj

ABSTRACT

This thesis wants bring closer problems of monitoring indicators of the Operational Programme Environment and their filling in Moravian-Silesian region. In theoretical part thesis is oriented on characteristics of Operation programme Environment with particular priority axes, fields of support and indicators relating to them. The basic notions are determined here, also jargon and financial framework of the Operational Programme Environment. In practical part is analysis of filling monitoring indicators by priority axes with evaluation of using separated financial resources of Operational Programme Environment. in Moravian-Silesian region.

Keywords:

Regional development, Operational Programme Environment, priority axis, monitoring indicators, Moravian – Silesian region

Děkuji paní Mgr. Veronice Hubáčkové za odborné vedení při psaní této diplomové práce.

Motto: Životní prostředí není izolovanou veličinou, jeho stav úzce souvisí s hospodářskou stabilitou a sociální kohezí.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	14
1 METODY A ZDROJE PRÁCE	15
1.1 ANALÝZA DOKUMENTŮ	17
1.2 SWOT ANALÝZA.....	17
1.3 KOMPARATIVNÍ ANALÝZA	18
1.4 KVALIFIKOVANÝ ODHAD	18
2 REGIONÁLNÍ POLITIKA EU	19
2.1 KONCEPCE REGIONÁLNÍ POLITIKY EU	19
2.2 NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY EU – STRUKTURÁLNÍ FONDY	21
2.3 PROGRAMOVÉ OBDOBÍ EU 2007 – 2013	23
2.3.1 Přehled operačních programů ČR v programovacím období 2007 – 2013	25
3 ZÁKLADNÍ STRATEGICKÉ DOKUMENTY REGIONÁLNÍHO ROZVOJE ČR	28
3.1 STRATEGIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE ČESKÉ REPUBLIKY (SRR ČR).....	29
3.2 NÁRODNÍ ROZVOJOVÝ PLÁN ČR 2007-2013 (NRP)	29
3.3 NÁRODNÍ STRATEGICKÝ REFERENČNÍ RÁMEC ČR 2007 – 2013 (NSRR)	29
4 OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	31
4.1 PROBLEMATIKA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR V LETECH 2004 – 2006 – OP INFRASTRUKTURA	31
4.2 PROBLEMATIKA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR V LETECH 2007 – 2013 – OP ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ.....	32
4.2.1 Řídící struktury OPŽP	32
4.3 PRIORITYNÍ OSY OPŽP	34
4.3.1 Priorityní osa 1 (voda).....	37
4.3.2 Priorityní osa 2 (ovzduší)	37
4.3.3 Priorityní osa 3 (úspory energie)	39
4.3.4 Priorityní osa 4 (odpady).....	39
4.3.5 Priorityní osa 5 (průmyslové znečištění a environmentální rizika).....	40
4.3.6 Priorityní osa 6 (příroda a krajina)	41
4.3.7 Priorityní osa 7 (environmentální vzdělávání)	42
4.3.8 Priorityní osa 8 (technická pomoc)	42
5 MONITOROVACÍ INDIKÁTORY	43
5.1 INDIKÁTOROVÁ SOUSTAVA V ČESKÉ REPUBLICE	44
5.2 ČLENĚNÍ INDIKÁTORŮ	45
5.2.1 Finanční indikátory.....	45

5.2.2	Indikátory výstupu a výsledku.....	46
5.2.3	Kontextové indikátory a indikátory dopadu.....	46
5.2.4	Indikátory „Core“ a „Lisabon“.....	46
5.2.5	Indikátory centrální a doplňkové.....	47
5.2.6	Indikátory povinné a nepovinné.....	47
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	49
6	MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ.....	50
6.1	ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE.....	51
6.2	ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE.....	52
6.2.1	Ovzduší Moravskoslezského kraje.....	54
6.2.2	Nebezpečí polétavého prachu.....	56
6.3	SWOT ANALÝZA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE.....	58
7	NAPLŇOVÁNÍ MONITOROVACÍCH INDIKÁTORŮ OPŽP V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI.....	61
7.1	KOMPARATIVNÍ ANALÝZA MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE.....	65
7.1.1	Moravskoslezský kraj v prioritní ose 1.....	66
7.1.2	Moravskoslezský kraj v prioritní ose 2.....	68
7.1.3	Moravskoslezský kraj v prioritní ose 3.....	71
7.1.4	Moravskoslezský kraj v prioritní ose 4.....	74
7.1.5	Moravskoslezský kraj v prioritní ose 5.....	78
7.1.6	Moravskoslezský kraj v prioritní ose 6.....	80
7.1.7	Moravskoslezský kraj v prioritní ose 7.....	82
8	PREDIKCE VYČERPÁNÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ OPERAČNÍHO PROGRAMU ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ.....	83
	ZÁVĚR.....	86
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	88
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	94
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	98
	SEZNAM TABULEK.....	100
	SEZNAM PŘÍLOH.....	101

ÚVOD

Prosperita každého státu je sledována pomocí celé řady ekonomických ukazatelů a ekonomika je nejsledovanější oblastí z hlediska posouzení „síly pozice“ dané země ve světě. Čím dál více si však nejvyšší představitelé významných států uvědomují – a to zejména v důsledku současné světové krize – provázanost ekonomiky a stability sociálního systému s problematikou životního prostředí. Zejména pak se skutečností, že přírodní zdroje ubývají, klima na Zemi se stává velmi nestabilním, jeho změny často provázejí přírodní katastrofy, které mají za následek obrovské ekonomické škody a devastující sociální dopady. Světová politika je vedena směrem k větší zodpovědnosti lidstva vůči stavu životního prostředí. Také Evropská Unie si je vědoma, že nejen investice do průmyslu, zemědělství, lidských zdrojů či cestovního ruchu zaručí atraktivní prostředí pro kvalitní život svých obyvatel. Vysoce ceněnou devizou je zdravé životní prostředí a toto chce každý členský stát EU zajistit a chránit působením politiky rozvoje svých regionů.

Obecně je regionální politika v Evropě chápána jako „činnost, jejímž úkolem je přispívat ke snižování rozdílů mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a zabezpečení jejich harmonického rozvoje. Cílem regionální politiky je, aby regiony měly stejné šance a možnosti a aby jejich demografický, hospodářský a přírodní potenciál byl plnohodnotně využit. Přístup k této problematice vychází z poznání, že samotné tržní prostředí mnohdy nestačí k tomu, aby byl zaručen vyvážený ekonomický rozvoj na celém území státu.“¹

Česká regionální politika je vymezena ve dvou posledních strategiích regionálního rozvoje. Strategie regionálního rozvoje z roku 2000 jako regionální politiku označuje „veškeré kroky a opatření, které byly uvědoměle přijaty se zřetelem na jejich prostorové účinky;“ tj. „souhrn hospodářsko-politických zásad a opatření, mající za cíl ovlivňovat prostorovou strukturu regionů a jejich ekonomických aktivit.“ Její jádro potom dle tohoto dokumentu spočívá v podpoře postižených regionů, v nalezení rozdělení úkolů mezi státem, samosprávnými kraji a obcemi při realizaci celkové decentralizace. Je zde vyslovena nutnost definovat úlohu krajů v regionálním rozvoji a za hlavní aktivity krajů je považována pod-

---

¹ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002, str. 20.

pora malého a středního podnikání, aktivní politika zaměstnanosti při získávání nových investorů²

Strategie regionálního rozvoje ČR pro léta 2007–2013 v pojmové části definuje regionální politiku jako „soubor intervencí, zaměřených podle konkrétní situace státu a jeho regionů a podle očekávaných vývojových tendencí, na podporu opatření vedoucích k růstu ekonomických aktivit a (k jejich) lepšímu územnímu rozložení v území a k rozvoji infrastruktury. Základní podmínkou je jasné definování priorit a koncentrace prostředků na tyto priority.“³

Cíleným působením regionální politiky je zajišťován regionální rozvoj území konkrétního státu. V České republice je regionální rozvoj v současné době velmi aktuální téma, neboť Česká republika se od svého vstupu do Evropské Unie nachází v klíčovém období, během něhož může čerpat nemalé finanční prostředky z jejich zdrojů. Protože Česká republika vstoupila do Evropské Unie již v běhu jednoho z programovacích cyklů, je první období pro čerpání pomoci z EU ohraničeno léty 2004 – 2006. Následné a současné rozpočtové období zahrnuje léta 2007 – 2013 a je tedy zřejmé, že nyní se nyní nachází ve své polovině. Z velké části jsou již finanční prostředky z Evropské Unie, které byly alokovány v jednotlivých operačních programech na toto období vyčerpány, nebo se svému vyčerpání blíží. Rozvoj regionů lze sledovat dle jejich rozvoje v jednotlivých oblastech, kterými jsou průmysl, životní prostředí, lidské zdroje a mnoho dalších. Ke sledování pokroku a rozvoje těchto oblastí se využívají nejrůznější ukazatele, které mohou být popsány slovně, nebo mohou být kvantifikovány měřením či výpočtem. Ve vztahu k Evropské Unii a naplňování jejich rozvojových cílů jsou členské státy povinny používat monitorovací indikátory v jednotlivých operačních programech.

V současném probíhajícím období má Česká republika k dispozici 26 operačních programů, jejichž prostřednictvím realizuje své rozvojové projekty na národní a regionální úrovni. Jedním z těchto operačních programů je Operační program Životní prostředí, který se svým objemem alokovaných finančních prostředků řadí na druhé místo za Operační program Doprava. Jak již název Operačního programu napovídá, jsou jeho prostřednictvím

---

² Ministerstvo pro místní rozvoj, 2000. Str. 170 – 173.

³ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2006. Str. .6.

řešeny problémy spojené s ochranou a tvorbou životního prostředí ve všech regionech České republiky. Nejhorší kvalitu životního prostředí, na základě údajů Českého statistického úřadu a institucí, monitorujících stav životního prostředí u nás, dlouhodobě vykazuje Moravskoslezský kraj, který se svou rozlohou zaujímá šestou pozici mezi ostatními kraji, ale zároveň počtem obyvatel se řadí na místo druhé, v těsném závěsu za Středočeský kraj. Hustotu osídlení (počet obyvatel/km²) má tedy s předstihem největší ze všech krajů České republiky.⁴

Představitelé samosprávy Moravskoslezského kraje si uvědomují neutěšenou kombinaci vysokého stupně hustoty osídlení a špatného stavu životního prostředí, zejména značného znečištění ovzduší a rozhodli se dlouhodobě podílet na rozšířeném regionálním monitoringu kvality ovzduší nad rámec státního imisního monitoringu. Také stát si je vědom problematiky zhoršeného stavu ovzduší v Moravskoslezském kraji a prostřednictvím Státního fondu životního prostředí byla vyhlášena výzva pod číslem 23 v rámci Operačního programu Životní prostředí, která je určena pro projekty zaměřené na zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí v Moravskoslezském kraji.⁵

Předkládaná diplomová práce si klade za cíl analyzovat Operační program Životní prostředí právě se zřetelem na přínosy pro Moravskoslezský kraj. Porovnat, zda prostřednictvím úspěšných projektů na území kraje jsou naplňovány požadované cíle, jejichž dosahování lze hodnotit pomocí monitorovacích indikátorů obsažených v jednotlivých projektech. V teoretické části práce jsou rozebrány principy fungování regionální politiky Evropské Unie a popsány nástroje, jimiž Evropská Unie chce docílit svých předem stanovených cílů. Těmito nástroji jsou také strukturální a ostatní fondy, kterými finanční nástroje pomoci prostřednictvím jednotlivých operačních programů v České republice přispívají k realizaci rozvojových projektů. Dále je zde podrobně popsán Operační program Životní prostředí, jeho jednotlivé prioritní osy a oblasti (případně podoblasti) podpory, zároveň s vysvětlením používání monitorovacích indikátorů a jejich charakteristik. Zachycena je zde také analýza alokace finančních prostředků nejen v rámci všech unijních prostředků v České republice,

---

⁴ [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/46002D88EB/\\$File/0001100203.xls](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/46002D88EB/$File/0001100203.xls), 23. 2. 2011.

⁵ <http://www.opzp.cz/clanek/11/1499/hodnotici-kriteria-pro-xxiii-vyzvu-opzp/>, 25. 2. 2011.

ale také jejich alokace uvnitř vlastního Operačního programu Životní prostředí mezi jednotlivé prioritní osy.

V praktické části je zpracována charakteristika Moravskoslezského kraje, podložená statistickými daty v konfrontaci s republikovými ukazateli, analyzovány jeho programy rozvoje se zřetelem na životní prostředí, zejména pak na jeho ochranu a tvorbu. Jsou zde generalizovány skutečnosti z úspěšných žádostí o dotace v rámci Operačního programu Životní prostředí na území Moravskoslezského kraje, kterými jsou čerpání finančních prostředků a naplňování monitorovacích indikátorů na programové a projektové úrovni. Je zde zodpovězena základní otázka zda, a nakolik úspěšně, využívají žadatelé alokované částky pro danou oblast podpory a jestli tak dochází ke zlepšení stavu v těch oblastech životního prostředí, kde je to nejvíce zapotřebí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 METODY A ZDROJE PRÁCE

Tato diplomová práce se člení na osm kapitol, přičemž teoretická část je členěna na pět kapitol a zahrnuje přehled novodobější historie vzniku regionální politiky, poté se podrobněji věnuje regionální politice Evropské unie a dále pak regionální politice České republiky. Rozebrány jsou cíle, principy a nástroje, popsány legislativní a institucionální rámce regionální politiky jak Evropské unie, tak České republiky. Zdůrazněn je vznik a vývoj strukturálních fondů Evropské unie jako hlavních zdrojů financování regionální politiky s ohledem na jednotlivá programovací období EU a pozornost je zde věnována také jednotlivým operačním programům, v rámci kterých se finanční prostředky strukturálních fondů EU využívají. Detailní rozpracovanost Operačního programu Životní prostředí včetně jeho prioritních os a oblastí podpory obsahuje poslední kapitola teoretické části práce.

Druhá, praktická část práce, složená ze tří kapitol, se zabývá analýzou současné situace Moravskoslezského kraje v kontextu jeho historického vývoje a zhodnocením stavu jeho životního prostředí. Jsou zde analyzovány rozvojové dokumenty kraje s důrazem na řešení problematiky životního prostředí. Oblast životního prostředí Moravskoslezského kraje je podrobena SWOT analýze, která jasně definuje slabé a silné stránky této oblasti rozvoje.

Následující kapitola je věnována samotné problematice využívání finančních prostředků z Operačního programu Životní prostředí v Moravskoslezském kraji. Obsahuje grafy znázorňující čerpání finančních prostředků dle jednotlivých prioritních os a srovnání s ostatními kraji České republiky. Dále je zde zpracováno naplňování monitorovacích indikátorů programu a indikátorů jednotlivých prioritních os v Moravskoslezském kraji s porovnáním jeho podílu na výsledcích ČR. Čerpání finančních prostředků v jednotlivých prioritních osách je dále ještě zpracováno graficky až do úrovně jednotlivých okresů Moravskoslezského kraje.

Poslední kapitola obsahuje kvalifikovaný odhad, v jakém časovém horizontu dojde k vyčerpání finančních prostředků v jednotlivých prioritních osách a zhodnocení, zda Moravskoslezský kraj čerpá prostředky právě v těch prioritních osách a oblastech podpory, ve kterých je to vzhledem k jeho stavu životního prostředí nejvíce potřeba.

V závěru předkládané práce jsou nejdříve shrnuta fakta o regionální politice obecně a poté o politice hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie. Následně se závěrečné hodno-

cení zužuje na praktický příklad činnosti Moravskoslezského kraje v rámci využívání finančních prostředků ze Operačního programu Životní prostředí.

Informační zdroje, které byly použity při práci na teoretické části této diplomové práce, tvoří odborná literatura a elektronické zdroje související s problematikou regionální politiky, regionálního rozvoje Evropské unie a České republiky. Pokud jde o tištěnou literaturu, nejvýznamnějšími zdroji informací v této části mé práce byly odborné publikace Reného Wokouna, zejména *Ekonomika v prostoru - svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR a Česká regionální politika v období vstupu do EU*. Dále pak to byla odborná publikace Karla Skokana *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Z těchto publikací byly čerpány informace především k aktuálním nástrojům regionální politiky Evropské unie a České republiky i v oblasti strategických dokumentů regionálního rozvoje. Cenné informace pro tuto část mé práce jsem získala i z dalších prací, na kterých se René Wokoun podílel, např.: *Úvod do regionálních věd a veřejné správy a Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Z těchto zdrojů byly čerpány informace o regionálním rozvoji, obsahu rozvoje regionu a SWOT analýze. Dále pak tyto zdroje tvoří i další odborná literatura pojednávající o problematice strukturálních fondů Evropské unie. V tištěné podobě je to zejména publikace Šárky Vilámové *Čerpáme finanční zdroje Evropské unie, praktický průvodce* a práce Anny Chvojkové a Viktora Květoně *Finanční prostředky fondů EU v programovacím období 2007- 2013*. Výhled vývoje kohezní politiky po roce 2013 je zpracován v závěrečné části práce a to zejména při využití odborné publikace Oldřicha Hájka a Jiřího Novosáka *Kohezní politika v širších souvislostech*. K teoretickému zpracování problematiky monitorovacích indikátorů byly k dispozici interní materiály Ministerstva pro místní rozvoj, zejména metodiky monitorování a tvorby programových dokumentů a Národní číselník indikátorů. Dále to byly dokumenty Státního fondu životního prostředí, zejména Programový dokument a Implementační dokument. Cennými materiály pro zpracování popisu OPŽP byly manuály vzdělávacího programu „Projektový manažer v Operačním programu Životní prostředí.“

V praktické části práce bylo pro analýzu stavu životního prostředí v Moravskoslezském kraji využito koncepčních materiálů rozvoje Moravskoslezského kraje, údajů Českého statistického úřadu a údajů Českého hydrometeorologického ústavu o měření znečištění ovzduší. Informace o schválených projektech v rámci Operačního programu Životní prostředí byly získány ze seriálu o naplňování indikátorů v jednotlivých prioritních osách,

uváděném v jednotlivých číslech Priority (Informační zpravodaj OPŽP) a internetových stránek OPŽP.

1.1 Analýza dokumentů

Jedná se o klasickou metodu, je to rozbor jakýchkoliv dokumentů, které nebyly vytvořeny za účelem daného výzkumu. Analýza neboli rozbor je jedna ze základních metod a myšlenkových operací. Je to rozklad celku na jeho složky, opakem je syntéza. Obsahová analýza dokumentu je kvantitativní, objektivní analýza sdělení jakéhokoliv druhu. Může se zabývat jak obsahem sdělení, tak jeho formou, autorem i adresátem takového sdělení. Do dokumentu pak dále řadíme např.: úřední statistiky, novinové články, osobní deníky, propagační materiály, osobní korespondenci, atd.⁶

Pro dosažení cíle předkládané práce bylo analyzováno velké množství statistických dat odborného charakteru ze Státního fondu životního prostředí, které bylo zpracováno v programu Excel. K vyčlenění údajů o projektech Moravskoslezského kraje bylo využito opět programu Excel, zejména pak kontingenčních tabulek a statistických funkcí tohoto programu.

1.2 SWOT analýza

SWOT analýza je komplexní metoda kvalitativního hodnocení, kdy se identifikují faktory rozvoje hodnocené oblasti či regionu do čtyř skupin na silné (Strengths) a slabé stránky (Weaknesses), které jsou zároveň vnitřními faktory, dále příležitosti (Opportunities) a hrozby (Threats), tj. vnější faktory, a to vždy z hlediska subjektu hodnocení. Cílem SWOT analýzy je akceptování silných stránek a odstraňování (nebo omezování) stránek slabých, čímž se zvyšuje pravděpodobnost realizace příznivých možností a naopak se omezuje dopad identifikovaných hrozeb. Jedná se o analýzu současné a očekávané budoucí situace s určením směru rozvoje a nalezení prostředků pro dosažení stanovených cílů.

---

⁶http://www.zsf.jcu.cz/struktura/katedry/pore/czv/studijni_materialy/dokumenty/metody_vyzkumu_soc_prace/view, 4. 2. 2011.

SWOT analýza představuje zjednodušení určitého složitého systému, který nelze absolutně obsáhnout.⁷

1.3 Komparativní analýza

Komparace znamená srovnání, porovnání. V předkládané práci je to porovnání krajů české republiky v čerpání finančních prostředků alokovaných do jednotlivých prioritních os Operačního programu Životní prostředí a naplňování monitorovacích indikátorů Operačního programu Životní prostředí s důrazem na výsledek Moravskoslezského kraje. Zjištěné skutečnosti jsou převedeny do přehledných tabulek a grafických znázornění. Za pomoci analýzy jednotlivých srovnání a jejich výsledků je vysloven závěr a předpoklady dalšího směru vývoje daných oblastí podpory.

1.4 Kvalifikovaný odhad

Studiem a analýzou relevantních dokumentů lze získat dostatek informací o sledované problematice. Jejich posouzením a srovnáním s předpokládaným budoucím stavem lze vyslovit kvalifikovaný odhad. V této práci bude kvalifikovaným odhadem identifikována časová hranice, kdy dojde k vyčerpání alokovaných finančních prostředků v jednotlivých oblastech prioritních os Operačního programu Životní prostředí.

---

⁷ WOKOUN, 2003. Str. 177, též <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/swot-analyza.html>, 4. 2. 2011.

2 REGIONÁLNÍ POLITIKA EU

Regionální politika Evropské unie je koncipovaná jako tzv. komunitární (koordinovaná) politika, což znamená, že realizaci konkrétních opatření mají za úkol jednotlivé členské země, zatímco koordinace leží v úrovni nadnárodní působnosti orgánů Evropské unie.⁸

Regionální politika EU je označována také jako politika hospodářské a sociální soudržnosti (zkráceně kohezní politika), která si klade za cíl snižování příliš vysokých rozdílů v životní úrovni obyvatel mezi regiony EU, aktivně bojovat s vysokou nezaměstnaností, především podporou hospodářských a sociálních struktur v zaostávajících regionech.⁹

Neustálý vývoj kohezní politiky a její směřování je předmětem současných diskuzí uvnitř EU, jsou zpracovávány analytické a hodnotící dokumenty, na základě kterých se bude rozhodovat o budoucnosti této politiky. Za zmínku stojí fakt, že za první dokument zpracovaný pod vlivem otázek směřování politiky hospodářské s sociální soudržnosti, lze považovat dokument Regiony 2020, který zhodnotil čtyři výzvy regionální dimenze perspektivy rozvoje EU. Jako tyto výzvy byly označeny globalizace, demografická změna, klimatická změna a energetika a energetická bezpečnost.¹⁰

2.1 Koncepce regionální politiky EU

Každá členská země EU uskutečňuje regionální politiku ve třech základních úrovních, kterými je nadnárodní úroveň (politika prováděna nezávisle přímo EU), národní úroveň (politika uskutečňována jednotlivými státy, která stále více směřuje k těsné spolupráci a společným pravidlům této spolupráce) a regionální úroveň (politika samosprávných celků).¹¹

Schvalovací proces regionální politiky probíhá podle daného scénáře: Evropská komise (EK) vytyčí před každým obdobím tzv. cíle regionální politiky, které definují, jak a

---

⁸<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/regionalni-a-strukturalni-politika/1000521/4283/>, 20. 1. 2011.

⁹ WOKOUN, R., 2008. Str. 128

¹⁰ HÁJEK, O. NOVOSÁK, J., 2010. Str. 186 - 187

¹¹ WOKOUN, R., 2008. Str. 217.

do kterých regionů budou směřovat finanční prostředky. Celý proces začíná na úrovni institucí EU (zejména Evropské komise), pokračuje na národní úrovni a končí u jednotlivých příjemců podpory. Z rozpočtu EU putují finanční prostředky do jednotlivých států (jde tedy o přerozdělení od vyspělejších zemí k chudším) na víceleté plány rozvoje, které státy nebo dílčí regiony vyjednají s Evropskou komisí. Pokud se hovoří o jednotlivých regionech, jedná se o tzv. regiony soudržnosti (NUTS II).¹² Jedná se o uměle vytvořené statistické jednotky sestavené podle počtu obyvatel, v případě České republiky tak ve většině případů kopírují území jednoho až tří krajů.¹³

Členský stát, který se má stát příjemcem podpory v rámci „Cíle 1“, musí popsat a zdůvodnit v tzv. Regionálním rozvojovém plánu (Regional Development Plan - RDP) svou výchozí situaci a cíle, kterých chce pomocí fondů Evropské unie dosáhnout. Tyto cíle jsou pak realizovány prostřednictvím definovaných priorit a opatření. V některých zemích, kde většina regionů náleží k těm, které o podporu mohou žádat (mimo jiné sem patří i Česká republika), lze tento dokument vypracovat ve formě tzv. Národního rozvojového plánu (National Development Plan).¹⁴ Tento požadavek se týkal České republiky v období minulém, tedy 2004 – 2006, v současném programovacím období 2007 - 2013 je Evropskou komisí požadován Národní strategický referenční rámec.

V RDP i NDP jsou popsány rozvojové cíle a zároveň je navržen soubor opatření, která je nutno přijmout k jejich naplnění, a to včetně odhadu finančních výdajů na uskutečnění plánovaných opatření. Poté na základě Regionálního (nebo Národního) rozvojového plánu předloženého Evropské komisi je dojednána mezi členskou zemí a Evropskou unií dohoda o podrobnostech čerpání příslušného fondu. Tato dohoda je obsažena v Rámci podpory Společenství (dále jen RPS). Řídícím orgánem RPS 2004-2006 v České republice bylo

---

¹² z francouzského La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques, COGAN, R., 2004. Str. 80.

¹³ NUTS II v ČR tvoří 8 územních jednotek, v podstatě sdružené nové kraje: Praha (pouze území hlavního města Prahy), Střední Čechy (Středočeský kraj), Jihozápad (Jihočeský a Plzeňský kraj), Severozápad (Karlovarský a Ústecký kraj), Severovýchod (Liberecký, Královéhradecký a Pardubický kraj), Jihovýchod (Jihomoravský a kraj Vysočina), Střední Morava (Olomoucký a Zlínský kraj) a Moravskoslezsko (Moravskoslezský kraj).

¹⁴ http://www.esfcr.cz/files/clanky/1285/NRP_2004-6.pdf, 2. 2. 2011.

Ministerstvo pro místní rozvoj – Odbor RPS a bylo rovněž gestorem vyjednávání o reformě politiky soudržnosti pro následující programové období 2007 – 2013. Řídící orgán RPS byl tedy hlavním koordinátorem při tvorbě programových dokumentů a měl za úkol vytvořit Národní rozvojový plán a Rámec podpory společenství, jehož schválení Evropskou Komisí zajistil.¹⁵

Pro současné programovací období EU 2007 – 2013 byl Ministerstvem pro místní rozvoj zpracován Národní strategický referenční rámec, ve kterém jsou ukotveny jednotlivé operační programy v ČR., prostřednictvím kterých je realizována kohezní politika EU v jednotlivých oblastech rozvoje, ať jsou tyto oblasti definovány jako tématicky zaměřené (životní prostředí, doprava atd.) nebo regionálně vymezené (na úrovni regionů soudržnosti).¹⁶

2.2 Nástroje regionální politiky EU – strukturální fondy

K uvedení regionální politiky do praxe využívá Evropská unie řadu nástrojů. Počátečním úkolem určení forem a postupu při realizaci konkrétní pomoci je vždy provedení analýzy území a identifikace jedné či více jeho problémových oblastí. Pak následuje přesná definice typů regionálních pobídek, přesněji ekonomických nástrojů na podporu rozvoje problémových oblastí. Uskutečňování strukturální politiky (politiky hospodářské a sociální soudržnosti) je v současné době typické především cíleně zaměřenou snahou po větší efektivnosti využívání finančních prostředků.¹⁷ Jednoznačně jejími hlavními nástroji se staly strukturální fondy. Tyto fondy jsou nástrojem politiky hospodářské a sociální soudržnosti (HSS) a prostředky z těchto fondů jsou určeny na pomoc méně rozvinutým regionům, dále regionům potýkajícím se se strukturálními problémy a na podporu modernizace širokého spektra oblastí.¹⁸ Neopomenutelné jsou i jiné formy pomoci, jejichž přehled společně s fondy strukturálními je zobrazen v tabulce č. 1.

---

¹⁵ http://www.esfcr.cz/files/clanky/1285/NRP_2004-6.pdf, 2. 2. 2011.

¹⁶ <http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=5a5a7a80-ae4c-48e2-add9-0719b2872d7a>, 20. 3. 2011

¹⁷ CHVOJKOVÁ, A., KVĚTOŇ, V., 2007. Str. 12.

¹⁸ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007. Str. 7.

Tabulka 1: Fondy EU dle programovacích období

FONDY EU		
Rodina fondů	Programovací období 2000 – 2006	Programovací období 2007 – 2013
Strukturální fondy	Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF)	Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF)
	Evropský sociální fond (ESF)	Evropský sociální fond (ESF)
	Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond (EAGGF)	ne
	Finanční nástroj pro řízení rybolovu (FIFG)	ne
Fond soudržnosti (CF)	ano	ano
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)	ne	ano
Evropský rybářský fond (EFF)	ne	ano
Komunitární programy	ano	ano
Fondy předvstupní pomoci	PHARE	IPA
	SAPARD	IPA
	ISPA	IPA
Fond solidarity (EUSF)	ano	ano
Finanční nástroje regionálního politiky	ne	JASPERS
	ne	JEREMIE
	ne	JESSICA

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007. Str. 2.

Z tabulky je zřejmé, že neustále probíhá vývoj regionální a strukturální politiky, který se také projevuje jak v měnícím se počtu strukturálních a ostatních fondů, tak v jejich vzájemném slučování. Tento vývoj je důsledkem reformy strukturálních fondů a politiky soudržnosti, která takto reaguje na změny v EU, zejména pak na přibírání nových členů.

V minulém období (2000 – 2006) do politiky hospodářské a sociální soudržnosti spadaly čtyři strukturální fondy (Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond, Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond a Finanční nástroj na podporu rybolovu) a Fond soudržnosti. V současném programovacím období (2007–2013) byl snížen počet strukturálních fondů na dva – Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond plus Fond soudržnosti. Zbylé dva fondy se transformovaly v Evropský rybářský fond a Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a současně se staly součástí Společné země-

dělské politiky. Druhou změnou je zapojení Fondu soudržnosti do systému programování strukturálních operací.¹⁹

Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF) se v tomto období zaměřuje na podporu investičních projektů jako je výstavba silnic a železnic, protipovodňová opatření, odstraňování ekologických zátěží, budování odpadních systémů, podpora rozvoje podnikatelů, rekonstrukce sportovních zařízení, kulturních památek, výsadba zeleně, údržba bytových domů, investice do technické infrastruktury, rozvoj průmyslových zón, využívání ekologických zdrojů energie, posilování spolupráce podnikatelů v příhraničních regionech, modernizace systému krizového řízení.²⁰

Druhý ze současných strukturálních fondů – Evropský sociální fond (ESF) – se zaměřuje na podporu neinvestičních projektů jako je rekvalifikace nezaměstnaných, programy pro zdravotně postižené osoby, děti, mládež etnické menšiny a další znevýhodněné skupiny obyvatel, tvorba nových vzdělávacích programů pro zaměstnance, rozvoj vzdělávacích programů včetně distančních forem studia, zlepšování podmínek pro využívání informačních technologií pro žáky i učitele, stáže studentů, pedagogů a vědeckých pracovníků ve veřejném a soukromém sektoru.²¹

2.3 Programové období EU 2007 – 2013

V období 2007-2013 vytýčila regionální politika Evropské unie tři cíle, přičemž náklady na regionální politiku zaujímají v rozpočtu Evropské unie druhou největší položku.²² V cíli „Konvergence“ jsou soustředěny prostředky na podporu hospodářského a sociálního rozvoje regionů na úrovni NUTS II s hrubým domácím produktem (HDP) na obyvatele nižším než 75 % průměru tohoto ukazatele pro celou Evropskou unii. Dále jsou k čerpání z tohoto cíle způsobilé státy, jejichž hrubý národní důchod (HND) na obyvatele je nižší než 90 % průměru tohoto ukazatele pro celou Evropskou unii. Tento cíl je financovaný z Evropského

---

¹⁹ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007, Str. 10.

²⁰ <http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika>, 4. 2. 2011.

²¹ PAVLÁK, M., 2006. Str. 28.

²² <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/s/spolecny-rozpocet-evropske-unie-eu/1000711/6434/>, 4. 2. 2011.

fondy pro regionální rozvoj (ERDF), Evropského sociálního fondu (ESF) a Fondu soudržnosti (FS) a v České republice pod něj spadají všechny regiony soudržnosti s výjimkou hlavního města Prahy.²³

Cíl „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ má za úkol podporu regionů na úrovni NUTS II nebo NUTS I, které přesahují hraniční ukazatele pro zařazení do cíle „Konvergence“. Tento cíl je financovaný z ERDF a ESF a v České republice pod něj spadá hlavní město Praha.²⁴

Třetí z cílů pro toto období nese název „Evropská územní spolupráce“ a zahrnuje podporu přeshraniční spolupráce regionů na úrovni NUTS III nacházejících se podél všech vnitřních a některých vnějších pozemních hranic a všech regionů úrovně NUTS III podél námořních hranic, které jsou od sebe vzdáleny nejvýše 150 kilometrů. Dále je podporována meziregionální a nadnárodní spolupráce regionů. Tento cíl je financovaný z ERDF a v České republice pod něj spadají všechny regiony.²⁵

S ohledem na možný vývoj budoucnosti kohezní politiky lze očekávat, že pokud zůstane zachováno 75 procentní pravidlo HDP na obyvatele i po roce 2013, nebudou v rámci Cíle 1 způsobilé k čerpání všechny regiony Německa a Velké Británie a většina regionů Španělska, čímž by došlo k poklesu zájmu o kohezní politiku ze strany těchto vlivných zemí.²⁶

Objem finančních prostředků a jejich podílové rozložení mezi jednotlivými Cíli v současném období je uveden v tabulce č. 2.

---

²³ http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/object/index_cs.htm, 4. 2. 2011.

²⁴ WOKOUN, R., 2008. Str.100, též SAJDA, 2002. Str. 6.

²⁵ <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU>, 4. 2. 2011.

²⁶ HÁJEK, O. NOVOSÁK, J., 2010. Str. 185.

Tabulka 2: Rozdělení prostředků fondů EU mezi cíle politiky v období 2007-2013

Cíl	Fondy pro EU27		Fondy pro ČR	
	Konvergence	251,16 mld. € (cca 7 082,80 mld. Kč)	81,54 %	25,88 mld. € (cca 730,00 mld. Kč)
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	49,13 mld. € (cca 1 385,40 mld. Kč)	15,95 %	419,09 mil. € (cca 11,73 mld. Kč)	1,56 %
Evropská územní spolupráce	7,75 mld. € (cca 218,55 mld. Kč)	2,52 %	389,05 mil. € (cca 10,97 mld. Kč)	1,46 %
Celkem	308,04 mld. € (cca 8 686,80 mld. Kč)	100,00 %	26,69 mld. € (cca 752,70 mld. Kč)	100,00 %

Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika>, 4. 2. 2011.

2.3.1 Přehled operačních programů ČR v programovacím období 2007 – 2013

Pro využívání fondů Evropské unie v současném období, tj. v letech 2007 – 2013 připravila Česká republika celkem 26 operačních programů. Z tohoto počtu však tvoří poměrně velkou část programy regionální (celkem sedm) a pět programů přeshraniční spolupráce. Jako řídicí orgány jednotlivých operačních programů byla stanovena příslušná ministerstva (Operační program životní prostředí je v gesci Ministerstva životního prostředí, Operační program Doprava pak v gesci Ministerstva dopravy atd.). V případě regionálních operačních programů jsou to regionální rady regionů soudržnosti se svými úřady regionálních rad. Přehled jednotlivých operačních programů a jejich řídicích orgánů je uveden v následující tabulce:

Tabulka 3: Přehled operačních programů v období 2007 – 2013 a kompetence ministerstev

Operační program	Řídící orgán
Integrovaný OP	Ministerstvo pro místní rozvoj
OP Technická pomoc	Ministerstvo pro místní rozvoj
OP Podnikání a inovace	Ministerstvo průmyslu a obchodu
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OP Výzkum a vývoj pro inovace	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OP Životní prostředí	Ministerstvo životního prostředí
OP Doprava	Ministerstvo dopravy
Regionální OP (7)	Regionální rady Regionů soudržnosti NUTS 2
OP Praha Konkurenceschopnost	Regionální rada Praha NUTS 2
OP Praha Adaptabilita	Regionální rada Praha NUTS 2
OP Přeshraniční (5); Nadnárodní (1) a Mezuregionální (1) spolupráce	Ministerstvo pro místní rozvoj
Síťové OP ESPON 2013 a INTERACT II (2)	Národní koordinátor je Ministerstvo pro místní rozvoj

Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013>, 24. 3. 2011

Celkový objem finančních prostředků z EU určených pro Českou republiku k čerpání prostřednictvím strukturálních fondů a Fondu soudržnosti je dále alokován do jednotlivých operačních programů tak, aby byla co nejlépe implementována politika hospodářské sociální soudržnosti. Přehled operačních programů, zdroj jejich financování a výše alokovaných částek uvádí následující tabulka:

Tabulka 4: Alokace pro ČR na roky 2007—2013 podle operačních programů

Operační program	Fond	€, běžné ceny
Podnikání a inovace	ERDF	3 041 312 546
Výzkum a vývoj pro inovace	ERDF	2 070 680 884
Životní prostředí	ERDF + FS	4 917 867 098
	ERDF	702 482 212
	FS	4 215 384 886
Doprava	ERDF + FS	5 759 081 203
	ERDF	1 155 443 650
	FS	4 603 637 553
Integrovaný operační program	ERDF	1 582 390 162
Regionální operační programy	ERDF	4 659 031 986
Střední Čechy	ERDF	559 083 839
Jihozápad	ERDF	619 651 254
Severozápad	ERDF	745 911 021
Jihovýchod	ERDF	704 445 636
Severovýchod	ERDF	656 457 606
Moravskoslezsko	ERDF	716 093 217
Střední Morava	ERDF	657 389 413
Technická pomoc	ERDF	247 783 172
Lidské zdroje a zaměstnanost	ESF	1 837 421 405
Vzdělávání pro konkurenceschopnost	ESF	1 828 714 781
Praha – Konkurenceschopnost	ERDF	234 936 005
Praha – Adaptabilita	ESF	108 385 242

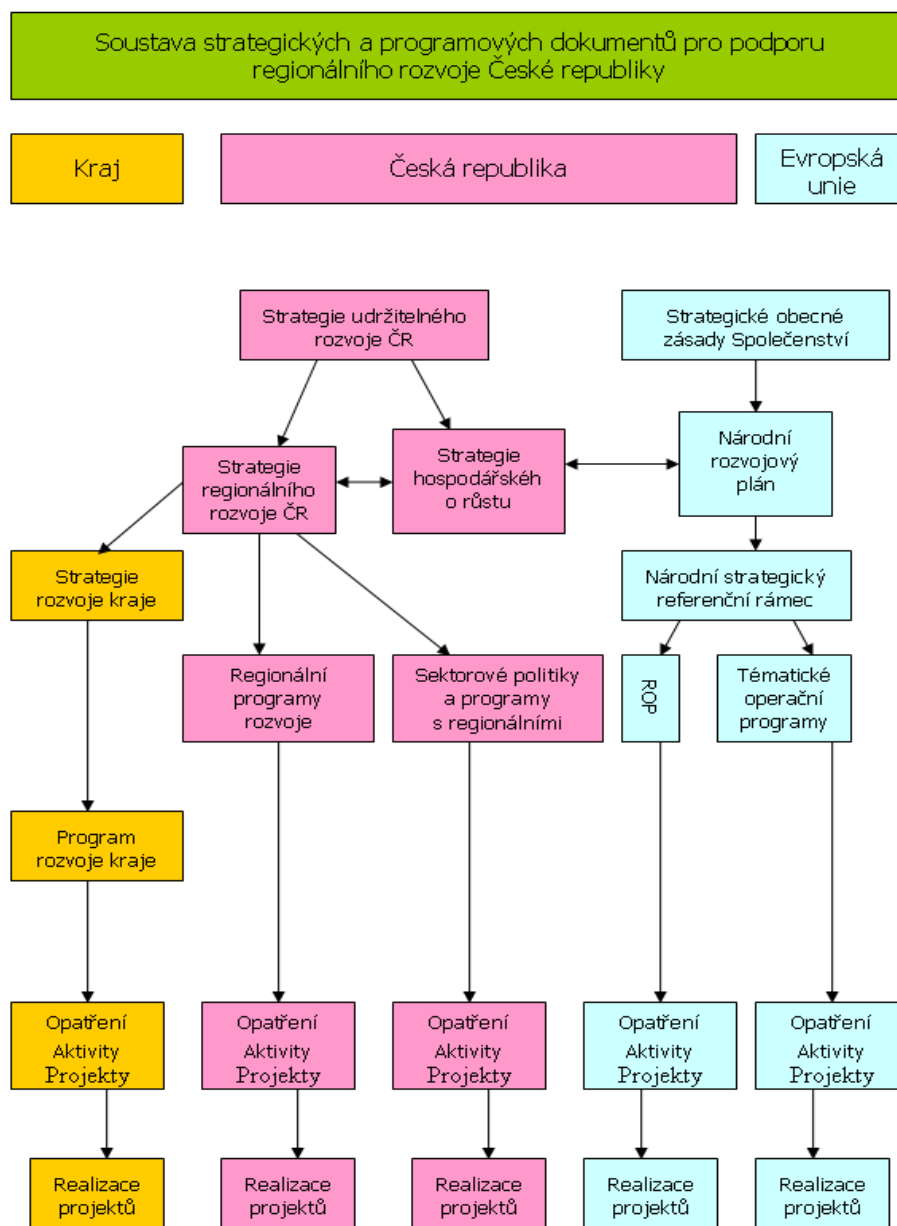
Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika->

EU/Dokumenty/Legislativa/Konecna-alokace-zdroju-fondu-EU-pro-Ceskou-republi, 21. 3. 2011

3 ZÁKLADNÍ STRATEGICKÉ DOKUMENTY REGIONÁLNÍHO ROZVOJE ČR

V současném programovacím období jsou hlavní priority pro realizaci politiky hospodářské a sociální soudržnosti obsaženy v nejvyšším strategickém dokumentu EU s názvem Strategické obecné zásady Společenství (SOZS). Soustavu strategických a programových dokumentů relevantních pro regionální rozvoj ČR nejlépe vystihuje následující schéma:

Obrázek 1: Soustava strategických a programových dokumentů regionálního rozvoje ČR

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj, odbor regionálního rozvoje, 2006.

3.1 Strategie regionálního rozvoje České republiky (SRR ČR)

Byla pořízena jako základní dokument politiky regionálního rozvoje podle § 5 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Přijata byla vládou v roce 2000 usnesením č. 682 ze dne 12. července 2000 o Strategii regionálního rozvoje České republiky.²⁷ Tato Strategie regionálního rozvoje vytvořila základní rámec pro formování regionální politiky České republiky. K aktualizaci SRR ČR, pod vlivem nutnosti zpracování nových nařízení EU v oblasti politiky hospodářské a sociální soudržnosti, došlo pro období let 2007 – 2013. Strategie regionální politiky ČR pro léta 2007 – 13 byla schválena usnesením vlády ČR č. 560 dne 17.5.2006 a vychází ze „Strategie udržitelného rozvoje České republiky“ a v ekonomické oblasti ze „Strategie hospodářského růstu“. Zpracovatelem SRR ČR je Ministerstvo pro místní rozvoj, odbor regionálního rozvoje.²⁸

3.2 Národní rozvojový plán ČR 2007-2013 (NRP)

Nová nařízení Evropské komise sice Národní rozvojový plán nevyžadují, ale na základě usnesení vlády č. 245/2005 bylo rozhodnuto o jeho aktualizaci. Poté byl vzat na vědomí usnesením Vlády České republiky č. 175/2006. NRP vychází ze současné podoby návrhů nařízení ke strukturálním fondům a Fondu soudržnosti. Představuje nejdůležitější východisko pro zpracování NSRR a slouží také jako podkladový materiál pro jeho vyjednávání s EK. Důvodem pro jeho aktualizaci byla potřeba přehodnotit klíčové priority v domácím kontextu a nutnost zabývat se přetrvávajícími problémy i novými potřebami ČR.²⁹

3.3 Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013 (NSRR)

Je to rámcová rozvojová strategie na úrovni státu, je základem pro operační programy, obsahuje jejich návrh a specifikuje jejich zaměření. Tento dokument navrhuje členská země a je předmětem jejího vyjednávání s Komisí. Představuje základní programový dokument

---

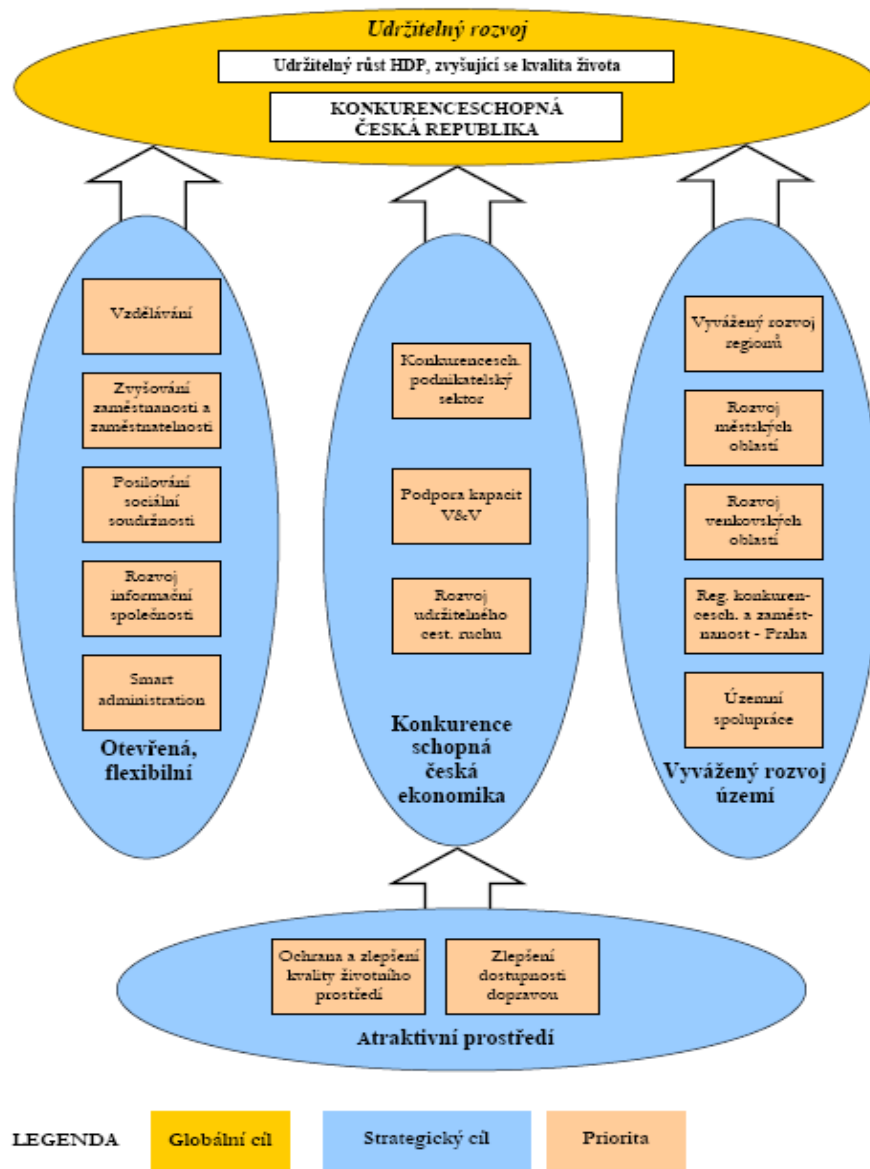
²⁷ Kolektiv autorů., 2004. Str. 148.

²⁸<http://www.mmr.cz/getdoc/f77e14bc-2c26-4884-9fda-b47c24a5294b/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-pro>, 20. 3. 2011

²⁹http://www.esfcr.cz/files/clanky/1285/NRP_2004-6.pdf, 20. 3. 2011

ČR pro využívání fondů EU. Analytická část NSSR se zaměřuje na identifikaci klíčových silných a slabých stránek ČR. NSSR byl schválen vládou ČR v roce 2006.³⁰

Obrázek 2: Národní strategický rozvojový rámec ČR 2007 – 2013

Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=5a5a7a80-ae4c-48e2-add9-0719b2872d7a>, 20. 3. 2011

³⁰ <http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=5a5a7a80-ae4c-48e2-add9-0719b2872d7a>, 20. 3. 2011

4 OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Operační program Životní prostředí je jedním z osmi tématických operačních programů, který svým objemem alokovaných finančních prostředků zaujímá mezi všemi operačními programy druhé místo.

4.1 Problematika životního prostředí ČR v letech 2004 – 2006 – OP Infrastruktura

Problematika životního prostředí byla v České republice v předchozím programovacím období řešena spolu s problematikou dopravy v Operačním programu Infrastruktura. Globálním cílem OP Infrastruktura byla ochrana a zlepšování stavu životního prostředí a rozvoj a zkvalitňování dopravní infrastruktury při respektování principů udržitelného rozvoje s důrazem na plnění standardů Evropské unie. Operační program Infrastruktura představoval rámec k vypracovávání a předkládání projektů investičního charakteru, jejichž úkolem bylo zlepšit stav životního prostředí a také zajištění rozvoje pohybu osob, služeb, zboží a kapitálu. Priority programu Infrastruktura v oblasti životního prostředí vycházely ze Státní politiky životního prostředí, schválené usnesením vlády ČR č.38/2001, při současném respektování cílů ochrany životního prostředí formulované v Národním rozvojovém plánu. Finanční prostředky pro zabezpečení OP Infrastruktura byly čerpány z ERDF, přičemž velké investiční projekty a sdružené projekty (tzv. skupiny projektů) celostátního významu s náklady přesahujícími 10 mil. €, byly realizovány v rámci Fondu soudržnosti. Projekty spojené s environmentální výchovou a vzděláváním byly řešeny v rámci operačního programu Rozvoj lidských zdrojů. Ze Společného regionálního programu (dále jen SROP) byly v tomto období financovány projekty v oblasti životního prostředí pouze regionálního a místního významu.³¹

---

³¹<https://www.sfzp.cz/sekce/120/strucne-o-op-infrastruktura/>, 22. 2. 2011

4.2 Problematika životního prostředí ČR v letech 2007 – 2013 – OP Životní prostředí

Operační program Životní prostředí, který spadá pod Cíl 1 Konvergence, vychází na nadnárodní úrovni ze Strategie EU pro udržitelný rozvoj, z 6. Akčního programu ES pro životní prostředí a Strategických obecných zásad Společenství, Lisabonské strategie a tématických strategií EU. Nastavení jednotlivých prioritních os v oblasti životního prostředí vychází ze zjištěných problémů v rámci provedené SWOT analýzy a plně respektuje Strategické obecné zásady Společenství na období 2007 – 2013. Česká republika při vypracovávání Strategie regionálního rozvoje si vedle Operačního programu Životní prostředí určila také možnost i prostřednictvím státních programů regionálního rozvoje ovlivňovat vývoj v oblasti životního prostředí v potřebných regionech (především NUTS 2 Severozápad a Moravskoslezsko).³²

OPŽP je v České republice nejvýznamnějším programem v programovacím období 2007 – 2013 z hlediska ochrany a tvorby životního prostředí, prostřednictvím kterého je realizováno velké množství projektů právě z této oblasti. Globálním cílem OPŽP je tedy ochrana životního prostředí a zlepšování jeho kvality. Z pohledu objemu alokovaných finančních prostředků je tento operační program druhý největším českým operačním programem, neboť z fondů EU je na jeho účel vyčleněno 4,92 mld. Eur, což představuje přibližně 18,4 % veškerých prostředků fondů EU určených České republice. Čerpání peněz z EU pro OPŽP se děje prostřednictvím Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) a Fondu soudržnosti (FS).³³

4.2.1 Řídící struktury OPŽP

Řídícím orgánem tohoto programu je Ministerstvo životního prostředí ČR a zprostředkujícím subjektem je určen Státní fond životního prostředí (na základě Dohody o delegování některých činností a pravomocí Ministerstva životního prostředí jako řídicího orgánu Ope-

---

³² JETMAR, 2002. Str. 68

³³ http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/10/3290-OPZP_Prirucka-pro-zadatele_duben-2010.pdf >, 22. 2. 2011, Str. 13

račního programu Životní prostředí na Státní fond životního prostředí ČR podepsané dne 4. prosince 2007).³⁴

Státnímu fondu životního prostředí bylo svěřeno zajištění operativní úrovně řízení OPŽP ve funkci zprostředkujícího subjektu pro období 2007 – 2013. Dalším subjektem, který patří do řídicí struktury programu je Monitorovací výbor, jenž vykonává činnosti stanovené článkem č. 63 Obecného nařízení a Statutem Monitorovacího výboru OP Životní prostředí. Monitorovací tedy výbor dohlíží nad realizací OPŽP a zejména zajišťuje dosažení cílů programu při efektivním využití veřejných prostředků, spočívající v projednávání a schvalování změn v OPŽP, projednávání výročních zpráv OPŽP a zpráv o průběhu realizace OPŽP. Výroční zprávy musí být vždy předloženy Evropské komisi.³⁵

K účelu zapojení partnerských subjektů do procesu zavádění je ustaven Řídící výbor, který má možnost řešit otázky koncepce a realizace OPŽP a dávat doporučení Řídícímu orgánu ohledně schválení projektů k podpoře a následné realizaci žadatelem.³⁶

Základními koncepčními dokumenty k OPŽP jsou Programový dokument OPŽP a Implementační dokument OPŽP. V průběhu existence OPŽP jsou vydávány platné směrnice Ministerstva životního prostředí k implementaci nařízení EK, které řeší konkrétní postupy žadatele v projektovém cyklu a uvádí například podrobné soupisy požadovaných dokumentů dle prioritních os předkládaných k žádosti o dotaci, k Rozhodnutí o financování, ke Smlouvě o dotaci a k Závěrečnému vyhodnocení akce. Dále ošetřují postupy při zadávání veřejných zakázek spolufinancovaných z Operačního programu životního prostředí mimo působnost zákona o veřejných zakázkách č. 137/2006 Sb. Poslední platnou směrnicí je Směrnice MŽP 3/2011, platná od 31. 1. 2011³⁷

Implementační dokument byl zpracován Státním fondem životního prostředí ČR. Při svém zpracování byl dokument projednáván a připomínkován příslušnými odbory Ministerstva

---

³⁴ Státní fond životního prostředí a Grantika České spořitelny, Modul 3, 2010. Str. 6.

³⁵ <https://www.sfzp.cz/clanek/193/904/bilance-monitorovaciho-vyboru/>, 10. 4. 2011

³⁶ http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/32/9660-ID%20verze%202_12_2010_prijate%20zmeny.pdf, 22. 3. 2011.

³⁷ <http://www.opzp.cz/sekce/632/smernice-mzp/>, 10. 4. 2011

životního prostředí ČR. Poté byl platebnímu a certifikačnímu orgánu Ministerstva financí ČR předložen do schvalovacího a doplňujícího řízení za účasti také partnerských subjektů z oblasti státní správy. Změny Implementačního dokumentu jsou schvalovány Monitorovacím výborem OPŽP.³⁸

4.3 Prioritní osy OPŽP

OPŽP je rozdělen na osm prioritních os a tyto osy v sobě dále zahrnují oblasti, případně i podoblasti podpory. Žadatelům o dotace je k dispozici sedm prioritních os, osmá prioritní osa je určena výhradně pro řídicí orgán a zprostředkující subjekt.³⁹ Jednotlivé prioritní osy jsou financovány z Fondu soudržnosti (FS) nebo z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF). Cíle jednotlivých prioritních os mají za úkol naplňovat stanovené předpoklady, které jsou obsaženy v předpisech Evropské unie, zejména pak v jejich směrnících. Přehled prioritních os Operačního programu Životní prostředí a jejich oblastí podpory spolu se zdrojem financování je zobrazen v tabulce č. 5:

---

³⁸ http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/32/9660-ID%20verze%202012_2010_prijate%20zmeny.pdf, 22. 3. 2011.

³⁹ Státní fond životního prostředí a Grantika České spořitelny, Modul 2, 2010. Str. 10.

Tabulka 5: Prioritní osy a oblasti podpory OPŽP

Prioritní osa (PO)	Zdroj financování	Název prioritní osy	Oblasti podpory	
PO 1	FS	Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní	1.1 1.2 1.3	Snížení znečištění vod Zlepšení jakosti pitné vody Omezování rizika povodní
PO 2	FS	Zlepšování kvality ovzduší a omezování emisí	2.1 2.2	Zlepšení kvality ovzduší Omezování emisí
PO 3	FS	Udržitelné využívání zdrojů energie	3.1 3.2	Výstavba nových zařízení a rekonstrukce stávajících zařízení s cílem zvýšení využívání OZE pro výrobu tepla, elektřiny a kombinované výroby tepla a elektřiny Realizace úspor energie a využití odpadního tepla
PO 4	FS	Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží	4.1 4.2	Zkvalitnění nakládání s odpady Odstraňování starých ekologických zátěží
PO 5	ERDF	Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik		Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik
PO 6	ERDF	Zlepšování stavu přírody a krajiny	6.1 6.2 6.3 6.4 6.5 6.6	Implementace a péče o území soustavy Natura 2000 Podpora biodiverzity Obnova krajinných struktur Optimalizace vodního režimu krajiny Podpora regenerace urbanizované krajiny Prevence sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů a následků hornické činnosti a hodnocení neobnovitelných přírodních zdrojů včetně zdrojů podzemních vod
PO 7	ERDF	Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu		Rozvoj infrastruktury pro realizaci environmentálních vzdělávacích programů, poskytování environmentálního poradenství a environmentálních informací
PO 8	FS	Technická pomoc	8.1 8.2	Technická pomoc při přípravě, realizaci, monitorování a kontrole operací OP Životní prostředí Ostatní výdaje technické pomoci OP Životní prostředí

Zdroj: Státní fond životního prostředí a Grantika České spořitelny, Modul 2, 2010. Str. 28-30.

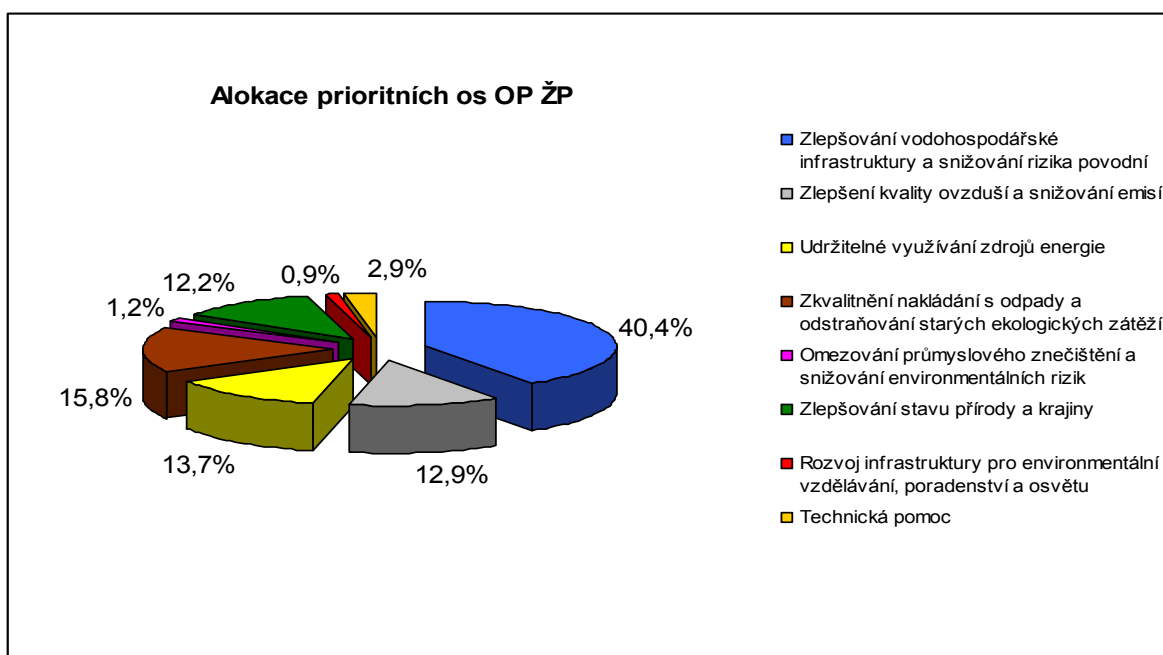
Celkové finanční prostředky alokované v OPŽP jsou dále rozděleny mezi jednotlivé prioritní osy, ovšem jsou zde také změny v jednotlivých letech programovacího období. Rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé prioritní osy je obsahem následující tabulky:

Tabulka 6: Rozpis alokace podle jednotlivých let a Prioritních os (v mil. EUR) v návaznosti na fondy EU

Číslo a název Prioritní osy	Fond	Příspěvek EU	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1 Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní	FS	1988,6	247,2	259,2	271,2	283,8	296,4	309,0	321,8
2 Zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí	FS	634,1	78,8	82,6	86,5	90,5	94,5	98,5	102,6
3 Udržitelné využívání zdrojů energie	FS	673,0	83,6	87,7	91,8	96,0	100,3	104,6	108,9
4 Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží	FS	776,5	96,5	101,2	105,9	110,8	115,7	120,7	125,7
5 Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik	ERDF	60,6	7,4	7,8	8,2	8,6	9,1	9,5	9,9
6 Zlepšování stavu přírody a krajiny	ERDF	599,4	73,6	77,5	81,4	85,5	89,7	93,8	98,0
7 Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu	ERDF	42,5	5,2	5,5	5,8	6,1	6,4	6,6	6,9
8 Technická pomoc	FS	143,2	17,8	18,7	19,5	20,4	21,3	22,3	23,2
Celkem		4917,9	610,2	640,2	670,3	701,9	733,4	764,9	796,9
Z toho FS		4215,4	524,0	549,4	574,9	601,6	628,4	655,0	682,1
Z toho ERDF		702,5	86,2	90,8	65,4	100,3	105,1	109,9	114,8

Zdroj: Státní fond životního prostředí a Grantika České spořitelny, Modul 2, 2010. Str.36.

Obrázek 3: Graf podílů finančních prostředků OPŽP v jednotlivých prioritních osách v průměru za celé programovací období 2007 – 2013

Zdroj: Státní fond životního prostředí a Grantika České spořitelny, Modul 2, 2010. Str. 36

Tak jak je z tabulky i z grafu zřejmé, největší objem finančních prostředků OPŽP je alokovan v prioritní ose 1 Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní. Více než o polovinu menší je následně alokace v prioritní ose 4 Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží. Následují objemově vyrovnané prioritní osy 3 Udržitelné využívání zdrojů energie, 2 Zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí a 6 Zlepšování stavu přírody a krajiny. Nejmenší objem alokovaných peněz vykazuje osa 7 Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu dokonce až po osách 5 a 8 (Omezování průmyslového znečištění a Technické pomoci).

4.3.1 Prioritní osa 1 (voda)

Globálním cílem prioritní osy 1 pro období 2007 – 2013 je zlepšení stavu povrchových a podzemních vod, zlepšení jakosti a dodávek pitné vody pro obyvatelstvo a snižování rizika povodní. Prioritní osa 1 zahrnuje tři oblasti podpory: oblast podpory 1.1 – Snižování znečištění vod, oblast podpory 1.2 – Zlepšení jakosti pitné vody a oblast podpory 1.3 – Omezování rizika povodní. Cílem první oblasti podpory této prioritní osy je naplnění přechodného období vyjednaného pro implementaci Směrnice 91/271/EHS. Tato oblast se dále dělí na následující podoblasti, které se liší zejména typem projektu a u čištění odpadních vod i původem znečištění:

- 1.1.1. Snižování znečištění z komunálních zdrojů,
- 1.1.2. Snižování znečištění z průmyslových zdrojů,
- 1.1.3. Snižování znečištění způsobující eutrofizaci,
- 1.1.4. Příprava, zavedení a podpora provozu komplexního monitoringu vod.⁴⁰

4.3.2 Prioritní osa 2 (ovzduší)

Globálním cílem prioritní osy 2 pro období 2007 – 2013 je zlepšení nebo udržení kvality ovzduší a omezení emisí základních znečišťujících látek do ovzduší s důrazem na využití inovativních environmentálně šetrných způsobů výroby energie včetně obnovitelných zdrojů energie a energetických úspor. V rámci prioritní osy 2 jsou realizovány dvě oblasti pod-

---

⁴⁰ Státní fond životního prostředí a Grantika České spořitelny, Modul 3 PO 1, 2010. Str. 4-5.

pory: oblast podpory 2.1 – Zlepšení kvality ovzduší a oblast podpory 2.2 – Omezování emisí.⁴¹

Oblast podpory 2.1 je zaměřena na snížení koncentrací znečišťujících látek v ovzduší, u nichž dochází k překračování imisních limitů, zejména pak koncentrací prachových částic (PM₁₀ a PM_{2,5}) a polycyklických aromatických uhlovodíků. Důvodem jsou zdravotní rizika pro obyvatele a také i neplnění mezinárodních závazků České republiky v oblasti norem na kvalitu ovzduší vůči legislativě EU. Oblast podpory zlepšování kvality ovzduší dále zahrnuje 3 podoblasti, které se liší původem zdroje znečištění a podoblast zaměřenou na systémy sledování a hodnocení imisní zátěže na území České republiky:

2.1.1 Snížení imisní zátěže ze zdrojů v objektech nenapojených na centrální zdroj tepla (CZT),

2.1.2 Snížení příspěvku k imisní zátěži obyvatel omezením emisí z energetických systémů včetně CZT,

2.1.3 Snížení imisní zátěže omezením prašnosti z plošných zdrojů,

2.1.4 Doplnění a inovace systémů sledování a hodnocení imisní zátěže na území ČR.

Oblast podpory 2.2 – Omezování emisí je zaměřena na investiční projekty, řešící snížení emisí NO_x, SO₂, VOC, NH₃ a prachových částic.⁴² Vysoké hodnoty emisí znečišťujících látek se podílejí na pokračující acidifikaci a eutrofizaci ekosystémů nejen v ČR, ale také v sousedních státech. Do této oblasti podpory jsou zařazovány projekty zvláště velkých znečišťovatelů ovzduší, zejména pak průmyslových podniků, které spadají do kategorie projektů podléhajících pravidlům veřejné podpory a proto nemohou dosáhnout na finančně zajímavé výše dotací.

---

⁴¹ Státní fond životního prostředí a Grantika České spořitelny, Modul 3 PO 2, 2010. Str. 5-6.

⁴² http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/32/9660-ID%20verze%202_12_2010_prijate%20zmeny.pdf, 22. 3. 2011.

4.3.3 Prioritní osa 3 (úspory energie)

Globálním cílem prioritní osy 3 pro období 2007 – 2013 je udržitelné využívání zdrojů energie, zejména obnovitelných zdrojů energie, a prosazování úspor energie. Dlouhodobým cílem je zvýšení využití obnovitelných zdrojů energie (dále jen OZE) při výrobě elektřiny a zejména tepla a vyšší využití odpadního tepla. V rámci prioritní osy 3 jsou realizovány dvě oblasti podpory: oblast podpory 3.1 – Výstavba nových zařízení a rekonstrukce stávajících zařízení s cílem zvýšení využívání OZE pro výrobu tepla, elektřiny a kombinované výroby tepla a elektřiny a oblast podpory 3.2 – Realizace úspor energie a využití odpadního tepla.⁴³

Cílem podpory v oblasti podpory 3.1 je zvýšení využití OZE při výrobě elektřiny a zejména tepla a tím přispění k plnění cílů zvýšení podílu elektřiny z OZE na hrubé spotřebě elektřiny na 8 % do roku 2010 a zvýšení podílu OZE na konečné spotřebě energie na 13 % do roku 2020. Realizací OZE dojde k náhradě spalování fosilních paliv a snížení znečištění životního prostředí. Úspory energie v oblasti konečné spotřeby, zejména podpora snižování spotřeby energie budov neziskového sektoru prostřednictvím zlepšení energetických vlastností obálky budov jsou předmětem oblasti podpory 3.2. Podpora zateplování bytových a rodinných domů není v této oblasti podpory realizována. Pro bytové a rodinné domy byl otevřen samostatný program Ministerstva životního prostředí Zelená úsporám, do kterého již ale není možno v současnosti podávat nové projekty, neboť jeho alokace byla překročena již projekty podanými. Je otázkou, jak tento problém bude vyřešen, zda formou krácení výše dotací, nebo vyplácení podpory podle data podání žádostí, či s přihlédnutím ke kvalitě zpracování dokumentace.⁴⁴

4.3.4 Prioritní osa 4 (odpady)

V rámci prioritní osy 4 jsou realizovány dvě oblasti podpory – Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží.

---

⁴³ Státní fond životního prostředí a Grantika České spořitelny, Modul 3 PO 3, 2010. Str. 4-5.

⁴⁴<http://www.zelenausporam.cz/clanek/193/1175/ministr-na-radiozurnal-u-o-zelene-usporam-rozhodnu-pristi-tyden/>, 16. 4. 2011.

Cílem oblasti intervence Zkvalitnění nakládání s odpady je snížení produkce odpadů, zvýšení podílu využívaných odpadů na základě podpory odděleného sběru odpadů, budování třídících linek a zařízení na recyklaci odpadů, systémů na podporu odděleně sbíraných a následně využívaných specifických druhů odpadů (baterie a akumulátory, odpad z elektrických a elektronických zařízení, použité oleje, biologicky rozložitelné odpady) a snižování množství odstraňovaných odpadů. Relevantním dokumentem pro určení priorit v této oblasti ochrany životního prostředí je Plán odpadového hospodářství České republiky.⁴⁵

Dokumentem, z něhož je patrný závazek řešení starých ekologických zátěží je Státní politika životního prostředí České republiky 2004 – 2010, která SFŽP m.j. ukládá využít fondů EU pro ověření rizikovosti vytipovaných lokalit a zajištění vlastních sanačních prací na znečištěných lokalitách.⁴⁶

4.3.5 Prioritní osa 5 (průmyslové znečištění a environmentální rizika)

V 5. prioritní ose je řešený integrovaný přístup k ochraně životního prostředí jako celku, který představuje nový přístup, znamenající přechod od ochrany jednotlivých složek životního prostředí k celkové ochraně životního prostředí. Relevantní pro tuto oblast podpory je zákon o integrované prevenci v ČR, který je platný od roku 2003. Dle tohoto zákona je stanovena povinnost hlavním znečišťovatelům z průmyslových a zemědělských odvětví žádat o integrované povolení k jejich činnosti. Je vybudována síť povolujících orgánů, Agentura integrované prevence a Centrum BAT (nejlepších dostupných technik a technologií) při CENIA (Česká informační agentura životního prostředí). V této prioritní ose jsou podporovány projekty vytvářející centra BAT, REACH (nařízení Evropské komise pro Registraci, Evaluaci, a Autorizaci Chemických látek) a které omezují rizika závažných havárií a zajišťují jejich prevenci.⁴⁷

---

⁴⁵ http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/32/9660-ID%20verze%202_12_2010_prijate%20zmeny.pdf, 22. 3. 2011.

⁴⁶ http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/32/9660-ID%20verze%202_12_2010_prijate%20zmeny.pdf, 22. 3. 2011.

⁴⁷ Státní fond životního prostředí a Grantika České spořitelny, Modul 3 PO 5, 2010. Str. 5 – 7.

4.3.6 Prioritní osa 6 (příroda a krajina)

Globálním cílem prioritní osy 6 pro období 2007 – 2013 je zastavení poklesu biodiverzity a zvýšení ekologické stability krajiny. V rámci prioritní osy 6 jsou realizovány následující oblasti podpory:

6.1 Implementace a péče o území soustavy Natura 2000,

6.2 Podpora biodiverzity,

6.3 Obnova krajinných struktur

6.4 Optimalizace vodního režimu krajiny,

6.5 Podpora regenerace urbanizované krajiny,

6.6 Prevence sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů a následků hornické činnosti a hodnocení neobnovitelných přírodních zdrojů včetně zdrojů podzemních vod.⁴⁸

Členstvím v Evropské unii přistoupila Česká republika k závazkům vyplývajícím ze Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (soustava Natura 2000). Oblast podpory 6.1 řeší podporu vyhlášení a zajištění ochrany a managementu lokalit soustavy Natura 2000. Péče o ohrožené rostlinné a živočišné druhy vyplývá ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění. V oblasti podpory 6.2 jsou podporovány projekty na ochranu biologické rozmanitosti jak na úrovni biotopů, tak na úrovni ochrany ohrožených druhů rostlin a živočichů. Oblast podpory 6.3 se zaměřuje na posílení ekologické stability krajiny, a to zejména formou vytváření a obnovy krajinných prvků, budováním prvků územních systémů ekologické stability a zvyšováním stability lesních ekosystémů. Následující oblast podpory č. 6.4 se zaměřuje na zvýšení retenční schopnosti krajiny a snižování vzniku a dopadů povodňových situací a sucha opatřeními příznivými z hlediska ochrany přírody a krajiny, obnovu přirozeného vodního režimu krajiny a ochranu proti vodní erozi. Oblast podpory č. 6.5 je zaměřena na udržitelný rozvoj sídel prostřednictvím zachování a zvyšování počtu a rozlohy segmentů přírodního

---

⁴⁸ http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/32/9660-ID%20verze%202_12_2010_prijate%20zmeny.pdf,
22. 3. 2011.

charakteru v zastavěných územích, zakládání zelených prstenců kolem sídel a výsadbu vegetace na místě odstraněných starých zátěží. Poslední oblast prioritní osy 6 je zaměřena na zmapování, navržení a realizaci technických prací v oblastech sesuvů a skalních řícení, rozšíření možnosti zásobování obyvatelstva pitnou vodou z podzemních zdrojů a odstranění negativních důsledků hornické činnosti.⁴⁹

4.3.7 Prioritní osa 7 (environmentální vzdělávání)

Globálním cílem prioritní osy 7 pro období 2007 – 2013 je vybudování plošné a dostupné sítě center environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, informačních center a environmentálních poraden. V rámci prioritní osy 7 jsou realizovány projekty v jediné oblasti podpory 7.1 s názvem Rozvoj infrastruktury pro realizaci environmentálních vzdělávacích programů, poskytování environmentálního poradenství a environmentálních informací.⁵⁰

4.3.8 Prioritní osa 8 (technická pomoc)

Globálním cílem prioritní osy 8 pro období 2007-2013 je zajistit řádnou implementaci Operačního programu Životní prostředí. V rámci prioritní osy 8 jsou realizovány dvě oblasti podpory, a sice Technická pomoc při přípravě, realizaci, monitorování a kontrole operací OP Životní prostředí a Ostatní výdaje technické pomoci OP Životní prostředí. První oblast podpory se zaměřuje na financování aktivit, které podporují efektivní řízení a monitorování realizace OPŽP, zajištění podkladů zpráv Evropské komisi, zajištění kvantifikovaných vstupů pro evaluaci ex-ante, ongoing a ex-post hodnocení a pomoc při přípravě a hodnocení projektů. Druhá oblast podpory je cílena na financování aktivit, jako jsou evaluace, studie, informovanost a komunikace v rámci programu.⁵¹

---

⁴⁹ Státní fond životního prostředí a Grantika České spořitelny, Modul 3 PO 6, 2010. Str. 7 – 15.

⁵⁰ http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/32/9660-ID%20verze%202_12_2010_prijate%20zmeny.pdf, 22. 3. 2011.

⁵¹ http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/32/9660-ID%20verze%202_12_2010_prijate%20zmeny.pdf, 22. 3. 2011.

5 MONITOROVACÍ INDIKÁTORY

Slovo „indikátor“ je českém jazyce významově identické s pojmem „ukazatel“. V podstatě obě tato slova popisují charakteristiku konkrétního jevu. Pojem „indikátor“ může rovněž v obecném významu znamenat veličinu či hodnotu, měřenou nebo zjištěnou výpočtem, která má zřejmý vztah ke zkoumané problematice. Indikátory pomáhají hlavně monitorovat například vliv lidské činnosti v různých oblastech jako je životní prostředí, ekonomie, cestovní ruch, zemědělství a další. Praktická využitelnost indikátorů spočívá v mapování problematice či zkoumané oblasti a v jejich schopnosti ukázat možnost nápravy takovéto oblasti. Využití jednotné sady zvolených indikátorů umožní mimo jiné porovnat mezi sebou dvě nezávislé oblasti zkoumání a také dva nebo více zkoumaných regionů. Vhodně zvolené indikátory mají velkou vypovídající schopnost, odráží naplňování dílčích cílů a jsou základem dalšího rozhodování. Důležitou skupinou indikátorů jsou tzv. programové indikátory uplatňované ve strategických plánech na nejvyšších úrovních plánování. Ty slouží jako kontrolní nástroj pro vyhodnocování úspěšnosti požadovaných cílů. Jsou vypracovávány v průběhu procesů vždy konkrétně pro sledovaný účel.⁵²

Pro účely efektivního řízení rozdělování finančních prostředků z fondů EU byla vytvořena indikátorová soustava operačních programů a NSRR. Jejimi hlavními uživateli jsou manažeři projektů a pracovníci zodpovědní za monitoring a evaluaci. Cílem monitoringu a hodnocení programů je měření (hodnocení) úspěšnosti poskytované podpory a hodnocení dopadů na cíle stanovené pro řešení specifických problémů. Je využívána intervenční logika, která dokumentuje příčinné vazby mezi vstupy-výstupy-výsledky a dopady programu. Nej důležitějším předpokladem pro posouzení účinnosti podpory je použití systému indikátorů, který umožňuje změřit její výkon.⁵³

Indikátory se využívají při psaní žádostí o dotace na projekty financované z Evropské unie. V současném programovacím období EU 2007–2013, v jehož rámci čerpá Česká republika významné finanční prostředky z fondů EU, jsou nastaveny požadavky pro psaní žádostí

---

⁵² <http://www.cuni.cz/COZP-14.html>, 10. 4. 2011.

⁵³ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2006. Str.123.

o dotaci tak, že každý žadatel musí ve svém projektu kvantifikovat indikátory, které budou jeho projektem naplněny. Plnění závazných indikátorů se sleduje v monitorovacích zprávách, které je realizátor povinen v průběhu projektu zpracovávat. Jestliže by kontrola poskytovatele dotace, kterou může být řídicí orgán na úrovni státu, zprostředkující subjekt či dokonce přímo orgán EU, zjistila jejich neplnění, může dojít ke krácení nebo až k odebrání dotace.⁵⁴

5.1 Indikátorová soustava v České republice

Indikátorovou soustavou v ČR je ucelený systém indikátorů na úrovni operačního programu, který zahrnuje indikátory z nejnižší projektové úrovně až na úroveň programu. Indikátorové soustavy operačních programů jsou napojeny na indikátorovou soustavu NSRR, přičemž požadavek na definování indikátorových soustav je dán nařízením Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/19997 (dále jen „Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006“), dále pak nařízením Komise (ES) č. 1828/2006 ze dne 8. prosince 2006 kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti a k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj.⁵⁵

Pro monitorování a evaluaci operačních programů v České republice na období 2007 – 13 byly vytvořeny tři klíčové dokumenty pro tvorbu a aktualizaci indikátorových soustav. Jedná se o Zásady tvorby indikátorů pro monitoring a evaluaci, které poskytují zpracovatelům OP a NSRR návod pro výběr a nastavení indikátorů, dále pak Národní číselník indikátorů, který obsahuje po technické a metodické stránce upravené indikátory s jasnou definicí, měrnou jednotkou, zdrojem a kódováním a v neposlední řadě to je Metodika posuzování indikátorů pro zařazení do Národního číselníku indikátorů. Poslední jmenovaný dokument

---

⁵⁴<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zdroje-financovani-z-eu-2007-2013/povinnosti-prijemcu-dotaci-fondy-eu/1001573/60009/>, 10. 4. 2011.

⁵⁵ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2010. Str 19 – 20.

uvádí závazné postupy pro zařazování indikátorů do NČI a definuje požadavky na náležitosti a používání těchto indikátorů. Metodika je závazná pro všechny subjekty podílející se na implementaci strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v ČR pro programové období 2007 – 2013.⁵⁶

5.2 Členění indikátorů

Indikátor pro účely monitoringu a evaluace OP je „nástroj pro měření cíle, mobilizovaných prostředků, dosažených efektů, míry kvality nebo kontextových proměnných. Tvoří jej šestimístný kód, přesná definice, hodnota, měrná jednotka a zdroj.“⁵⁷

Při tvorbě systému indikátorů na úrovni OP, která je neukončeným procesem (neboť neustále probíhá vyhodnocování vhodnosti používaných indikátorů a zavádění indikátorů nových), je účelem dosažení přiměřeného a rovnovážného pokrytí mezi prioritami, oblastmi podpory a jednotlivými projekty. V rámci OP jsou identifikovány programové indikátory, které mají přímý vztah k poskytování pomoci a pak indikátory prioritních os.

5.2.1 Finanční indikátory

Indikátory finančního charakteru jsou využívány k monitorování a evaluaci vývoje závazků a plateb z fondů Evropské unie. S jejich pomocí lze dojít k závěrům, jak probíhá čerpání konkrétního operačního programu s rozlišením až do úrovně oblastí podpory, nebo také z hlediska umístění projektů – jak čerpají v daném programu příjemci podpory na území krajů, okresů ale i obcí. Tyto indikátory hrají stěžejní úlohu při sledování dodržení pravidel n+3, případně také n+2.

Uvedené pravidlo n+3 / n+2 je nástrojem k zajištění plynulosti čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Zkráceně může být pravidlo n+3 / n+2 popsáno jako pravidlo finanční disciplíny, neboť stanovuje mezní časové limity, kdy je nutné část přidělené alokace řádně vyčerpat. Toto pravidlo říká, že pokud není část ročního

---

⁵⁶ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2010. Str. 126.

⁵⁷<http://www.strukturalni-fondy.cz/Narodni-organ-pro-koordinaci/Metodicke-rizeni-NSRR/Metodicke-pokyny/Aktualizace-Narodniho-ciselniku-indikatoru>, 10. 4. 2011.

rozpočtového závazku daného operačního programu (dále jen OP) vyčerpána (použita na předběžné nebo průběžné platby) do konce kalendářního roku $n+3$, respektive $n+2$, snižuje se alokace na dotyčný kalendářní rok tohoto OP o tuto nevyčerpanou část finančních prostředků, neboli dochází k automatickému zrušení závazku na OP a nenávratné ztrátě části konkrétní roční alokace. Pro alokace roku 2008, 2009 a 2010 stanoví evropská legislativa pravidlo $n+3$, pro alokace let následujících je aplikováno pravidlo $n+2$.⁵⁸

5.2.2 Indikátory výstupu a výsledku

Indikátory výstupu charakterizují činnost a podávají informace o výstupech jednotlivých projektů v rámci operačního programu (např. délka nových železničních tratí, počet podpořených projektů). Naproti tomu indikátory výsledku mají vazbu na přímý a okamžitý přínos daného programu. Poskytují informace o fyzických efektech akce (např. snížení jízdní doby, snížení počtu dopravních nehod, snížení emisí skleníkových plynů).⁵⁹

5.2.3 Kontextové indikátory a indikátory dopadu

Indikátory kontextové zabezpečují ucelenou informaci o sociální, ekonomické a ekologické situaci a prostředí, ve kterém se bude program realizovat. Indikátory dopadu jsou informací o souvislostech, které překračují rámec okamžitých účinků. Pomocí indikátorů dopadu se měří plnění rozhodujících cílů operačního programu. Tato skupina indikátorů je významná pro přijímání strategických rozhodnutí a je měřena na úrovni celého operačního programu. Slouží tedy k měření pokroku dlouhodobého charakteru.⁶⁰

5.2.4 Indikátory „Core“ a „Lisabon“

Indikátory „Core“ mají klíčový význam pro kontrolu prováděnou orgány EK. Tyto indikátory jsou uvedeny v požadavcích Evropské Komise. Indikátory uvedené v tomto seznamu vyjadřují priority Společenství a musí být proto začleněny do každého operačního progra-

---

⁵⁸ Ministerstvo pro místní rozvoj – Národní orgán pro koordinaci, 2011. Str. 7.

⁵⁹ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2010. Str. 123.

⁶⁰ http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/32/9660-ID%20verze%202_12_2010_prijate%20zmeny.pdf, 22. 3. 2011.

mu a sledovány v ročních monitorovacích zprávách a sledovány až do úrovně NSRR. Nejedná se o indikátory přímo naplňované žadatelem a pro potřeby věcného monitoringu naplňování cílů NSRR a sledování dopadu intervence v jednotlivých regionech jsou pouze informativní (např. počet podpořených projektů). Jako indikátory „Lisabon“ jsou označeny vybrané indikátory, které slouží k monitorování naplňování cílů Lisabonské strategie.⁶¹

5.2.5 Indikátory centrální a doplňkové

Indikátory centrální jsou indikátory, které mají přidělený kód a ověřenou definici, jsou součástí Národního číselníku indikátorů a indikátory doplňkové jsou používané v rámci implementace OP a nejsou zařazeny do Národního číselníku indikátorů. Oba typy indikátorů slouží pro statistické potřeby a přesný monitoring operačních programů.⁶²

5.2.6 Indikátory povinné a nepovinné

Povinné, povinně-volitelné a nepovinné indikátory jsou nadefinovány ze strany řídicího orgánu v rámci konkrétní výzvy k předkládání žádostí o dotace a identifikují indikátory, které jsou pro žadatele a poté příjemce dotace povinné k výběru na žádosti a naplnění jejich cílových hodnot projektem. V každé výzvě jsou tedy řídicím orgánem zadány indikátory ve vztahu k povinnosti jejich naplnění. Pokud je indikátor zařazený do skupiny **povinných indikátorů**, žadatel má povinnost si ho vybrat při zpracování žádosti. Z této skupiny indikátorů se dále na projekt přenáší všechny indikátory bez ohledu na to, zda-li mají vyplněnou nebo nevyplněnou cílovou hodnotu. V elektronickém prostředí (Bene-fill, Benefit7) je zpracována kontrola, která umožňuje i přenos indikátorů s nulovou cílovou hodnotou, protože v některých případech může být tato hodnota správná. Do této skupiny indikátorů nesmí být voleny indikátory výzvy, pokud nejsou pro žadatele povinné. Pokud je indikátor zařazen do skupiny **povinně volitelných**, žadatel se k indikátoru zavazuje vyplněním cílové hodnoty daného indikátoru. Indikátor se pak přenáší na projekt a monitorovací zprávy. V této skupině je zpracována kontrola pro povinnost výběru alespoň jednoho indikátoru

---

⁶¹ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2010. Str. 124.

⁶² http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/32/9660-ID%20verze%202_12_2010_prijate%20zmeny.pdf, 22. 3. 2011.

z této skupiny, jinak nelze projektovou žádost finalizovat. Skupina indikátorů **nepovinných** k výběru funguje obdobně jako skupina „povinně volitelný“, ale není zapracována žádná kontrola, tzn. žadatel si nemusí vybrat žádný indikátor a lze projektovou žádost finalizovat.⁶³

---

⁶³ [http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/M/Monitorovaci-indikatory-\(monitorovaci-ukazatele\)](http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/M/Monitorovaci-indikatory-(monitorovaci-ukazatele)), 25. 3. 2011

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

Moravskoslezský kraj se nachází v nejvýchodnější části České republiky. Z hlediska nadregionálního je jeho poloha na hranici tří států téměř ve středu evropského prostoru velice výhodná. Z pohledu zaměřeného na celou Evropu vyplývá, že se region nachází mezi rakouskou Vídní, polskou Hornoslezskou aglomerací a slovenskou Bratislavou. Dlouhodobě se projevuje snaha posílit význam polohy celé oblasti propojením aktivit Moravskoslezského kraje, Žilinského samosprávného kraja a Województwa Śląskiego s možností vytvoření významného územního centra střední Evropy. Na západní hranici kraje se rozkládá Hrubý Jeseník s nejvyšší horou Pradědem (1 492 m). Při hranicích se Slovenskem a Polskem, se nacházejí Moravskoslezské Beskydy, s nejvyšším bodem Lysou horou (1 323 m). Jihozápadní část kraje ohraničují oblasti Nízkého Jeseníku a Oderských vrchů. Mezi horami leží i oblasti s nižší nadmořskou výškou jako je Opavsko-ostravská pánev, na kterou na jihu navazuje přirozený krajinný koridor Moravská brána. Nížinami kraje protékají řeky Odry, Opava, Ostravice, Olše, Moravice a mnohé další menší řeky.⁶⁴

Obrázek 4: Poloha Moravskoslezského kraje

Zdroj: *Moravskoslezský kraj*, 2009, str. 1

⁶⁴ VENCÁLEK, J., 2005. Str. 15-17, též : http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/geograficke_informace.html,

6.1 Administrativní členění Moravskoslezského kraje

Moravskoslezský kraj vznikl současně s ostatními 13 českými kraji 1. ledna 2001 na základě legislativy přijaté v roce 2000 – Zákon o krajích (krajské zřízení) č. 129/2000 Sb. Z hlediska zařazení do územních statistických jednotek se jedná o NUTS III jako Moravskoslezský kraj, jehož území je shodné s NUTS II Regionem soudržnosti Moravskoslezsko. Pro čerpání pomoci z fondů EU jsou stěžejní regiony soudržnosti. V současnosti, po jediné územní změně v roce 2005 má Moravskoslezský region rozlohu 5 427 km² a zahrnuje území šesti okresů (od západu Bruntál, Opava, Nový Jičín, Ostrava-město, Karviná a Frýdek-Místek) a území 22 obcí s rozšířenou působností. V kraji se nachází celkem 5 statutárních měst, 35 měst, 3 městyse a 256 obcí. Počet obyvatel kraje k 1. 1. 2011 byl 1 247 373, což je pouze o 150 méně než ve Středočeském kraji a znamená 2. místo mezi kraji v České republice. Krajské město Ostrava mělo k 1. 1. 2010 celkem 306 006 obyvatel a zaujímá tak rovněž třetí místo za Prahou a Brnem. Dalšími významnými sídly jsou Český Těšín, Třinec, Havířov, Karviná, Frýdek-Místek, Nový Jičín, Bruntál a Opava.⁶⁵

Obrázek 5: Statistické členění Moravskoslezského kraje na okresy

Zdroj: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/moravskoslezsky-kraj/okresy>, 1. 4. 2011

---

⁶⁵ <http://iszp.kr-moravskoslezsky.cz/assets/temata/koncepce/koncepce.pdf>, 4. 4. 2011

Tabulka 7: Srovnání Moravskoslezského kraje s Českou republikou – údaje k 1. 1. 2011

Česká republika / Kraje	Rozloha v km ²	Počet obyvatel	Krajské město	Počet obyvatel krajského města	Hustota osídlení (obyv./km)	Počet obcí	z toho města
Česká republika	78 866	10 506 813			133	6 249	594
Hlavní město Praha	496	1 249 026	Praha	1 249 026	2 518	1	1
Středočeský kraj	11 015	1 247 533			113	1 145	82
Jihočeský kraj	10 057	637 643	Č. Budějovice	94 865	63	623	54
Plzeňský kraj	7 561	571 863	Plzeň	169 935	76	501	55
Karlovarský kraj	3 314	307 636	Karlovy Vary	51 320	93	132	37
Ústecký kraj	5 335	836 198	Ústí n/Labem	95 477	157	354	58
Liberecký kraj	3 163	439 027	Liberec	100 914	139	215	39
Královéhradecký kraj	4 759	554 402	Hradec Králové	94 497	117	448	48
Pardubický kraj	4 519	516 329	Pardubice	90 077	114	451	36
Vysočina	6 796	514 992	Jihlava	51 222	76	704	34
Jihomoravský kraj	7 196	1 151 708	Brno	371 399	160	673	49
Olomoucký kraj	5 267	642 041	Olomouc	100 362	122	398	30
Zlínský kraj	3 964	591 042	Zlín	75 714	149	305	30
Moravskoslezský kraj	5 426	1 247 373	Ostrava	306 006	230	299	41

Zdroj: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/moravskoslezsky-kraj/kraj/>, 1. 4. 2011

Tabulka 8: Geografické údaje okresů Moravskoslezského kraje k 1. 1. 2011

Název NUTS	Rozloha v km ²	Počet obyvatel	Počet obyvatel okresního města	Hustota osídlení	Počet obcí	z toho: se statutem města
				(obyv./km ²)		
Moravskoslezský kraj	5 426	1 250 255		230	29 9	41
Bruntál	1 536	97 868	17 387	64	67	9
Frýdek-Místek	1 208	211 070	59 007	175	72	5
Karviná	356	274 863	62 661	771	17	7
Nový Jičín	882	152 506	25 939	173	53	9
Opava	1 113	177 213	58 807	159	77	7
Ostrava-město	332	336 735	307 767	1 016	13	4

Zdroj: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/moravskoslezsky-kraj/okresy/>, 1. 4. 2011

6.2 Životní prostředí Moravskoslezského kraje

Území Moravskoslezského kraje se z větší části už za dob Rakouska-Uherska stalo jednou z nejdůležitějších průmyslových oblastí. Jeho centrem je ostravsko-karvinská průmyslová a těžební pánev, kde se těží místní nerostné bohatství, zejména pak vysoce kvalitní černé

uhlí. Na jeho těžbu pak navazuje rozvoj těžkého průmyslu a hutnictví. Vedle těchto tradičních odvětví se zde také rozvíjí výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody, výroba dopravních prostředků a chemický průmysl. Přírodní charakter Moravskoslezského kraje a odlišný ekonomický vývoj jeho jednotlivých území se projevují na rozdílech v kvalitě životního prostředí v rámci samotného kraje. Nejzávažnější dopady na životní prostředí se koncentrují do střední a severovýchodní části kraje (Ostravsko, Karvinsko a Třinecko). Ale na území tohoto kraje se rovněž nachází cenné přírodní lokality, zejména tři chráněné krajinné oblasti – Beskydy (rozlohou 1 160 km² včetně zlínské části největší CHKO v ČR), Jeseníky a Poodří – a 148 maloplošných chráněných území.⁶⁶

Moravskoslezský kraj si jako zadavatel nechal vypracovat základní strategický dokument pro oblast ochrany životního prostředí, kterým je Koncepce strategie ochrany přírody a krajiny Moravskoslezského kraje. Postihuje období let 2005 – 2014.⁶⁷

Ve zmiňovaném dokumentu je taxativně vyjmenováno několik hlavních problematických oblastí životního prostředí Moravskoslezského kraje. Jedná se zejména o nevyhovující a zdraví škodlivou kvalitu ovzduší, koncentrovanou v oblastech Ostravska, Karvinska a Těšínska. V současné době se však jeví také největším problémem historická zátěž půd, jejich kontaminace těžkými kovy a minerálními oleji. V horských oblastech došlo v minulých letech k silnému okyselení svrchních horizontů půd vlivem kyselé depozice síry a dusíku. Vážným problémem je poddolování částí území těžbou uhlí a rovněž znečištění povrchových i spodních vod v některých částech Moravskoslezského kraje a zanášení vodních nádrží vlivem půdní eroze. I přes zlepšující se stav životního prostředí a existenci relativně čistých oblastí z hlediska jeho kvality, patří v celorepublikovém měřítku Moravskoslezský kraj mezi oblasti s nejhorším životním prostředím v ČR.⁶⁸

Kraj, jako významný účastník regionálního rozvoje, se sám stává finančním podporovatelem projektů měst a obcí zaměřených na ochranu a tvorbu životního prostředí prostřednictvím svých Programů na podporu absorpční kapacity měst a obcí. V současné kontinuální

---

⁶⁶ <http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/priroda.html>, 1. 4. 2011

⁶⁷ <http://iszp.kr-moravskoslezsky.cz/assets/temata/koncepce/koncepce.pdf>, 4. 4. 2011

⁶⁸ <http://iszp.kr-moravskoslezsky.cz/assets/temata/koncepce/koncepce.pdf>, 4. 4. 2011

výzvě v rámci tohoto programu jsou podporovány projekty financované z OPŽP v prioritních osách 3 a 4 tím způsobem, že kraj dofinancovává polovinu podílu žadatele na způsobilých nákladech projektu (tedy 5 % z celkových způsobilých nákladů).⁶⁹

Dalšími dotačními programy, které kraj vyhlásil na podporu kvality životního prostředí a bude je kofinancovat ze svého rozpočtu, jsou: dotační program Podpora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty ve školách a školských zařízeních pro školní rok 2011/2012, Finanční příspěvky na hospodaření v lesích v roce 2011 z rozpočtu Moravskoslezského kraje, dotační program Poskytování příspěvků na podporu včelařství v Moravskoslezském kraji pro rok 2011 a Program na podporu aktivit v oblasti životního prostředí.⁷⁰

6.2.1 O vzduší Moravskoslezského kraje

O vzduší jako jedna ze složek životního prostředí je předmětem monitoringu také na evropské úrovni. Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) je institucí Evropské unie, která dlouhodobě monitoruje stav životního prostředí v Evropě a o jeho stavu vydává v pětiletých cyklech Zprávu o životním prostředí v Evropě. V České republice je to Česká informační agentura životního prostředí (CENIA), která zpracovává a dodává informace o stavu životního prostředí v České republice. Konkrétně dlouholetým monitoringem stavu ovzduší, jako jedné ze složek životního prostředí, se zabývá Český hydrometeorologický ústav. Moravskoslezský kraj, respektive jeho průmyslová a hustě obydlená část Ostravska a Karvinska je jednou z nejvíce znečištěných oblastí nejen České republiky, ale spolu se sousední polskou Hornoslezskou pánví i v rámci Evropy. Imisní limity pro ochranu zdraví a cílové imisní limity trvale a významně překračují v této oblasti koncentrace suspendovaných částic frakce PM₁₀, PM_{2,5}, benzoapyrenu a benzenu a také oxidu dusičitého.⁷¹

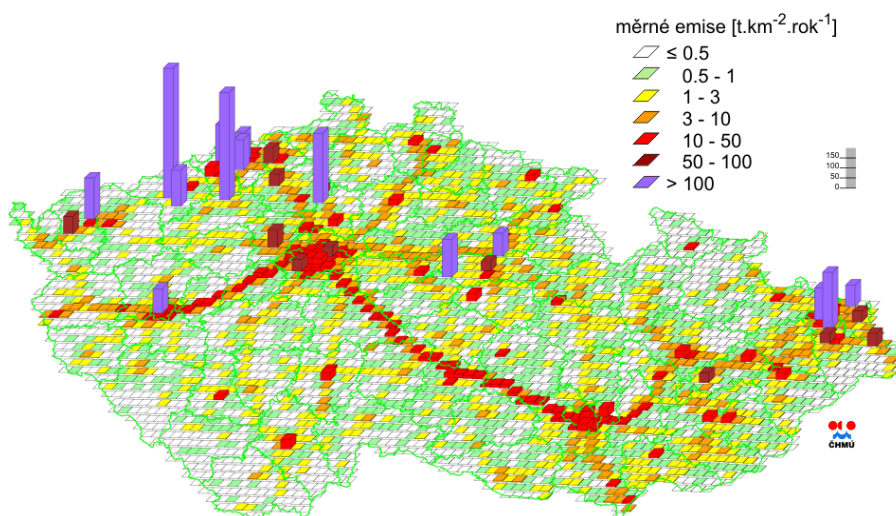
---

⁶⁹ http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/dot_119.html, 10. 4. 2011

⁷⁰ http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/granty_02.html, 10. 4. 2010

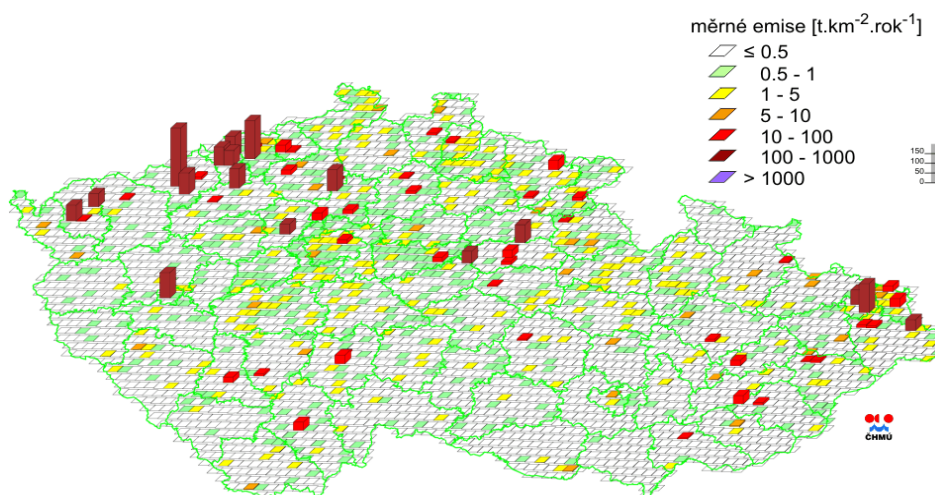
⁷¹ Černíkovský, L., 2011.

Obrázek 6: Emisní hodnoty oxidů dusíku v ČR

Emisní hustoty oxidů dusíku ze čtverců 5x5 km, 2008

Obrázek 7: Emisní hodnoty oxidu siřičitého v ČR

Emisní hustoty oxidu siřičitého ze čtverců 5x5 km, 2008

Zdroj obou obrázků: <http://www.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/grafroc/groc/gr09cz/sezobr.html>,
10. 4. 2011

Jako na nejvíce potřebnou oblast životního prostředí v Moravskoslezském kraji k řešení, je nahlíženo na ovzduší tohoto regionu, které vykazuje dlouhodobě překračování emisních limitů. Vlivem překračování těchto limitů se stává území Ostravska a Karvinska téměř životu nebezpečné pro oslabené organismy seniorů a dětí. Vyskytuje se zde řada alergických onemocnění dýchacího systému u obyvatel regionu a tito často pod vlivem zachování zdraví tento region opouští a stěhují se za zdravějším životním prostředím. Demografický vývoj

tohoto kraje je v posledních patnácti letech poznamenán výraznými úbytky počtu obyvatel, a to i přes příznivější věkovou skladbu obyvatelstva.⁷²

6.2.2 Nebezpečí polétavého prachu

Jako nejnebezpečnější podložka znečištění ovzduší se jeví polétavý prach. Jeho částice označované jako částice PM (Particulate Matter) představují atmosférický aerosol, který je všudypřítomnou složkou atmosféry Země. Je definován jako soubor tuhých, kapalných nebo směsných částic o velikosti v rozsahu 1 nm – 100 µm. Významně se podílí na důležitých atmosférických dějích jako je vznik srážek a teplotní bilance Země. Běžně se rozlišují PM₁₀, PM_{2,5} a PM_{1,0}.⁷³

Atmosférický aerosol může být přirozeného i antropogenního původu. Hlavním přirozeným zdrojem jsou výbuchy sopek, lesní požáry a prach unášený větrem. Tyto částice mají velikost přibližně 10 µm. Přirozeného původu je i tzv. bioaerosol, zahrnující organismy jako jsou viry, bakterie, houby a případně jejich části a živočišné a rostlinné produkty (spory a pyl). Nejvýznamnějším antropogenním zdrojem jsou spalovací procesy, hlavně v automobilových motorech a elektrárnách a další vysokoteplotní procesy, jako je tavení rud a kovu nebo svařování. Tyto procesy produkují částice o velikosti kolem 20 nm. Částice menší než 10 µm (PM₁₀) se mohou usazovat v průduškách a způsobovat zdravotní problémy. Částice menší než 1 µm mohou vstupovat přímo do plicních sklípků, proto jsou nejnebezpečnější a navíc často obsahují karcinogenní sloučeniny. Inhalace PM₁₀ poškozuje hlavně kardiovaskulární a plicní systém. Dlouhodobá expozice snižuje délku dožití a zvyšuje kojeneckou úmrtnost. Může způsobovat chronickou bronchitidu a chronické plicní choroby. Toxicky působí chemické látky obsažené v aerosolu (sírany, amonné ionty...). V důsledku adsorpce organických látek s mutagenními a karcinogenními účinky může expozice PM₁₀ způsobovat rakovinu plic.⁷⁴

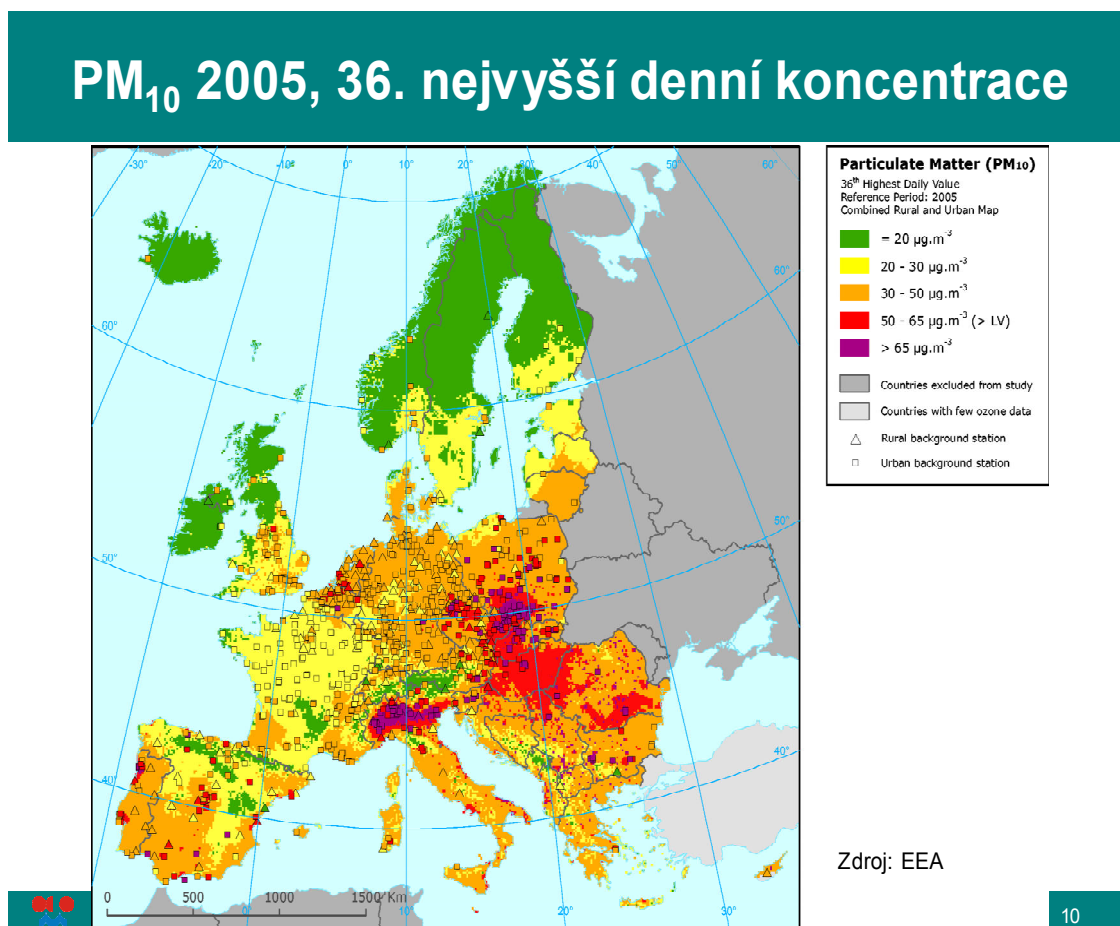
⁷² Wokoun, R., 2008. Str. 183.

⁷³ <http://blisty.cz/art/28008.html>, 15. 4. 2011

⁷⁴ <http://www.enviweb.cz/clanek/vzduch/53268/drobny-poletavy-prach-z-ovzdusi-zabiji>, 15. 4. 2011

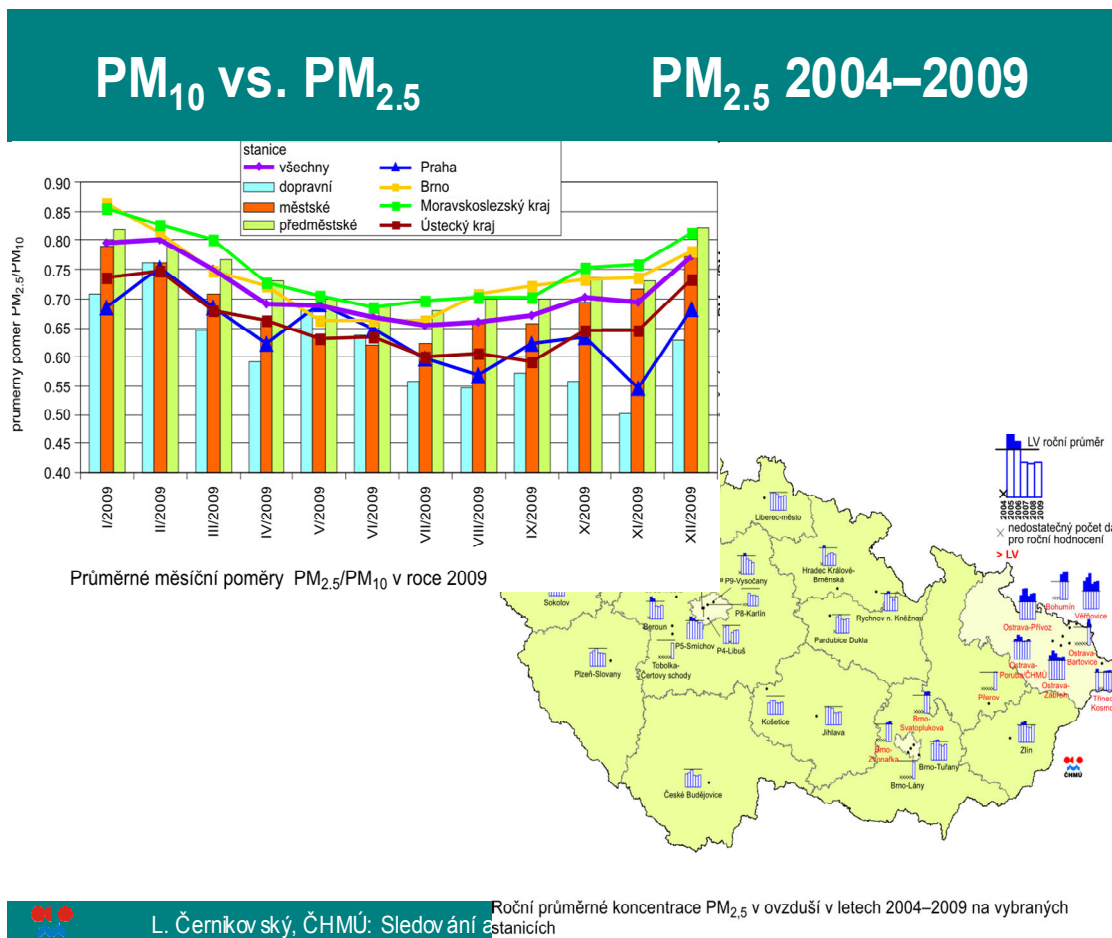

Obrázek 8: Situace polétavého prachu v Evropě

Zdroj: Černíkovský, L., 2011.

Obrázek 9: Grafické srovnání Prahy, Brna, Ústeckého a Moravskoslezského kraje v poměrech polétavého prachu

Zdroj: Černíkovský, L., 2011.

6.3 SWOT analýza životního prostředí Moravskoslezského kraje

Výsledkem pečlivého studia statistických materiálů o životním prostředí Moravskoslezského kraje a dlouhodobé znalosti problematiky této rozvojové oblasti je následující SWOT analýza. V každé kategorii bylo identifikováno pět nejvýraznějších faktorů.

Tabulka 9: SWOT analýza životního prostředí Moravskoslezského kraje

<p>Silné stránky</p> <p>Mobilizace regionálních zástupců ve věci prosazování zájmů Moravskoslezského kraje.</p> <p>Existence chráněných krajinných oblastí na území kraje jako protipól znečištěných oblastí Ostravska a Karvinska.</p> <p>Velmi dobře propracovaná koncepce ochrany životního prostředí na úrovni kraje.</p> <p>Velmi dobrá absorpční schopnost aktérů regionálního rozvoje (kraje, měst a obcí) – podporovaná krajem (krajské programy na podporu absorpční kapacity měst a obcí) v programech na zlepšení životního prostředí.</p> <p>Propracovaný systém monitoringu ovzduší na území kraje (stanice ČHMÚ i dalších subjektů).</p>	<p>Slabé stránky</p> <p>Vysoká koncentrace velkých a zvláště velkých znečišťovatelů ovzduší v regionu a v důsledku jejich činnosti silně znečištěné ovzduší.</p> <p>Silná kontaminace půdy vlivem působení průmyslu.</p> <p>Velké zatížení měst silniční dopravou, nedostatek objízdných tras.</p> <p>Vysoký počet brownfields na území kraje.</p> <p>Geografická blízkost polské průmyslové oblasti (Katowicko) – přenos znečištění.</p>
<p>Příležitosti</p> <p>Pokračující aktivita regionálních politiků při prosazování preference řešení otázky životního prostředí Moravskoslezského kraje na úrovni státu.</p> <p>Maximální využívání finančních prostředků EU i finančních prostředků státu při řešení problematiky životního prostředí.</p> <p>Pokračující práce na naplňování koncepce ochrany životního prostředí.</p> <p>Pokračující monitoring ovzduší a jeho rozšiřování.</p> <p>Stavba a dostavba obchvatů větších měst včetně upuštění od zpoplatnění dálnice v okrajové části Ostravy.</p>	<p>Hrozby</p> <p>Nekoncepční rozvoj průmyslu - devastace životního prostředí (stavby na „zelené louce“)</p> <p>Propady poddolovaných oblastí v případě prolomení těžebních limitů.</p> <p>Nedostatek finančních prostředků na odstranění následků průmyslové výroby, zejména kontaminací nejrůznějšího původu.</p> <p>Nedosažení snížení emisí velkých zdrojů znečištění ovzduší.</p>

Zdroj: samostatná práce

Fakt, že některé regiony ČR jsou více postižené v různých oblastech rozvoje si zpracovatelé rozvojových strategií státu uvědomovali hned na samém počátku práce na těchto dokumentech, neboť uvědomění si skutečnosti, že regionální rozdíly se v čase prohlubují, zejména pod vlivem některých faktorů zděděných z minulosti, jako jsou koncentrace tě-

žebního a těžkého průmyslu, zanedbaný stav dopravní infrastruktury, ekonomické problémy zemědělství a celková kapitálová nedostatečnost ekonomiky, je obsaženo už v první Strategii regionálního rozvoje ČR z roku 2000. V tomto dokumentu je doslova uvedeno, že přednostní řešení z tohoto pohledu vyžadují kraj Ústecký a Ostravský.⁷⁵

V současné době, kdy je diskutován špatný stav ovzduší v Moravskoslezském kraji na státní úrovni, je jedním z výsledků této diskuze otevření 23. výzvy OPŽP, která je zaměřena na prioritní osu 2 pouze pro projekty na území Moravskoslezského kraje v celkové výši 4 mld. Kč. Tato výzva je kontinuální a potrvá až do 29. července 2011.⁷⁶ Jak bude úspěšná a zda se s její pomocí alespoň částečně vyřeší snížení emisí v Moravskoslezském kraji, ukáže čas.

Velká města sama o sobě, jako je Ostrava, Karviná či Český Těšín i bez přihlédnutí k vysoké koncentraci průmyslu na jejich území, čelí znečištění životního prostředí jako komplexnímu problému, který také zahrnuje narůstání automobilové dopravy, nevhodné funkční využití území, nekvalitní stav městské zástavby včetně brownfields a nedostatek zelených ploch.⁷⁷

---

⁷⁵ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2000. Str. 10.

⁷⁶ <http://www.opzp.cz/clanek/11/1499/hodnotici-kriteria-pro-xxiii-vyzvu-opzp/>, 25. 2. 2011.

⁷⁷ Ministerstvo pro místní rozvoj, 2010. Str.14.

7 NAPLŇOVÁNÍ MONITOROVACÍCH INDIKÁTORŮ OPŽP V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI

Výběr a nastavení indikátorů OPŽP plně odpovídají potřebám monitorování a hodnocení. Indikátory tak umožňují měření zlepšení jak podle NRP a NSRR, tak podle OP Životní prostředí. Jsou stanoveny kontextové indikátory a indikátory na úrovni programu. Volba kontextových indikátorů je zaměřena k charakteristice makroekonomického prostředí, ve kterém jsou realizovány programové aktivity.

V OPŽP kontextové indikátory sledují celkové výdaje na ochranu životního prostředí. Pro programovací období 2007-2013 byly tedy stanoveny jako kontextové indikátory v OPŽP: Podíl výdajů na ochranu životního prostředí na HDP a Výdaje na ochranu životního prostředí celkem.⁷⁸

Tabulka 10: Kontextové indikátory OPŽP

Název indikátoru	Druh indikátoru	Charakteristika indikátoru	Měrná jednotka	Kvantifikace	Zdroj dat
Podíl výdajů na ochranu životního prostředí na HDP	Kontext 27 03 00	Relace mezi celkovými výdaji na ochranu životního prostředí a HDP	%	1,91 (2004)	ČSÚ
Výdaje na ochranu životního prostředí celkem	Kontext 27 01 00	Celkové výdaje na ochranu životního prostředí v agregaci na všechny zdroje financování	tis. Kč/rok	52 961 990 (2004)	ČSÚ

Zdroj: Ministerstvo ŽP, 2010.. Str. 148.

Indikátory určené pro kvantifikaci cílů na úrovni programu jsou odvozeny od globálního cíle a od specifických cílů stanovených operačním programem. Indikátory na úrovni programu OPŽP vyjadřují prostřednictvím indikátorů výsledků okamžité efekty intervencí OP Životní prostředí v hlavních složkách životního prostředí. Jedná se o tyto indikátory: Snížení skleníkových emisí (jednotkou jsou tuny CO₂ ekv. na obyvatele za rok), Expozice

⁷⁸ http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/9/2714-PD%20OPZP_tecnicka_aktualizace_prosinec%202009.pdf, 15. 4. 2011

obyvatelstva nadlimitním koncentracím PM_{10} (jednotkou je procento obyvatel ČR žijících na území, kde byly v daném roce překročeny hodnoty stanovené denní nebo roční limitní úrovně znečištění ovzduší pro ochranu zdraví lidí pro PM_{10} . Za překročení denní limitní úrovně znečištění ovzduší se považuje více než 35 překročení průměrné denní koncentrace $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ za kalendářní rok, za překročení roční limitní úrovně znečištění ovzduší se považuje překročení průměrné roční koncentrace $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Zdrojem dat těchto dvou indikátorů je Český hydrometeorologický ústav.⁷⁹

Na programové úrovni je dále indikátorem z oblasti ochrany ovzduší také Snížení emisí CO_2 (snížení emisí skleníkových plynů vyjádřených v ekvivalentu oxidu uhličitého v tunách za rok), u kterého je zdrojem dat SFŽP. Dalšími indikátory na úrovni programu, které sledují jinou významnou oblast životního prostředí, a sice čistotu a znečištění vod jsou: Hmotnost vypouštěného znečištění u zpoplatněných zdrojů CHSKCr (chemická spotřeba kyslíku, jedná se o ukazatele znečištění vody. Některé organické látky podléhají vlivem oxidačních činidel oxidaci. Většinou se používá dichroman draselný - dolní index Cr) vyjádřené v tunách za rok, jednou vyjádřené jako množství vypouštěného odpadu a jednou jako snížení vypouštěného odpadu.⁸⁰

Následující tabulka obsahuje také velice důležité údaje ohledně cílových dat požadovaného stavu v jednotlivých oblastech životního prostředí, a sice v oblasti znečištění ovzduší a znečištění povrchových vod. Obě oblasti jsou navýsost sledovanými, neboť Česká republika svou geografickou polohou zaujímá strategické místo, odkud se její znečištění dostává vzduchem i vodou na území sousedních států. Zejména v oblasti vod je ČR vnímána coby „střecha Evropy“, odkud voda stéká dle jednotlivých úmoří na území dalších států. Hodnoty cílových stavů sledovaných indikátorů byly stanovovány expertními týmy na základě

---

⁷⁹ http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/9/2714-PD%20OPZP_technicka_aktualizace_prosinec%202009.pdf, 15. 4. 2011

⁸⁰ http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/9/2714-PD%20OPZP_technicka_aktualizace_prosinec%202009.pdf, 15. 4. 2011

kvalifikovaných odhadů a s přihlédnutím k relevantním závazkům České republiky ve vztahu k Evropské unii v oblasti ochrany životního prostředí.⁸¹

Tabulka 11: Indikátory na úrovni programu a požadované hodnoty jejich cílových stavů

Název indikátoru	Druh indikátoru	Charakteristika indikátoru	Měrná jednotka	Kvantifikace		Zdroj dat
				Počáteční stav	Cílový stav	
Snížení skleníkových emisí (CO ₂ ekv. a kt)	Dopad Core 30 21 02 00	Snížení skleníkových plynů podle ekvivalentu CO ₂ za určité časové období	t CO ₂ ekv. na obyvatele za rok	13,923 (2004)	13,505	ČHMÚ
Expozice obyvatelstva nadlimitním koncentracím PM ₁₀	Dopad 21 17 00	Procento obyvatel ČR žijících na území, kde byly v daném roce překročeny hodnoty stanovené denní nebo roční limitní úrovně znečištění ovzduší pro ochranu zdraví lidí pro PM ₁₀ .	% obyvatel	66 (2005)	60 – této hodnoty cílového stavu je dosaženo pouze přispěním OPŽP	ČHMÚ
Hmotnost vypouštěného znečištění u zpoplatněných zdrojů CHSKCr	Dopad 23 11 00	Množství vypouštěného znečištění. Cílový stav je určen z přípustné koncentrace CHSK, ke které ČR směřuje.	t/rok	20 613 (2005)	18 000	ČIŽP
Snížení vypouštěného znečištění v ukazateli CHSKCr	Výstup 23 09 00	Snížení hmotnosti vypouštěného organického znečištění.	t/rok	0 (2007)	5 000	SFŽP
Snížení emisí CO ₂	Výsledek 21 18 00	Snížení emisí skleníkových plynů vyjádřených v ekvivalentu oxidu uhličitého v tunách za rok	t/rok	0 (2007)	250 000	SFŽP

Zdroj: Ministerstvo ŽP, 2010. Str. 151

Při volbě indikátorů určených pro monitorování průběhu plnění programu a hodnocení jeho celkové výkonnosti a úspěšnosti na úrovni prioritních os byla určující specifikace aktivit,

⁸¹ http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/9/2714-PD%20OPZP_techicka_aktualizace_prosinec%202009.pdf, 15. 4. 2011

potřeba vazby indikátorové soustavy na rámec oblastí intervencí relevantních dle EU pro programovací období 2007-2013 a dostupnost statistických informací.⁸²

V rámci Operačního programu Životní prostředí je naplnění indikátorů ve vztahu k nákladovosti projektu jedním ze stěžejních bodovaných faktorů a hraje tak důležitou roli při získání dotace (např. v prioritní ose 4.1 Zkvalitnění nakládání s odpady je měrným ukazatelem tuna odstraněného biologického odpadu na tis.Kč).⁸³

Každý projekt, realizovaný v rámci Operačního programu Životní prostředí musí naplňovat nejen doplňkové indikátory, ale vždy musí naplňovat alespoň jeden centrální indikátor. Na úrovni konkrétních projektů jsou indikátory získávány prostřednictvím pravidelných čtvrtletních a pak závěrečných monitorovacích zpráv, které vyplňují příjemci podpory v elektronickém komunikačním prostředí Benefill. Správcem systému Benefill je Státní fond životního prostředí. Jedná se o propracovaný elektronický systém, do kterého se žadatel a později také příjemce dotace zaregistruje se svou e-mailovou adresou a poté celá administrace projektu je v něm realizována. Každému projektu je přidělen projektový manažer, finanční manažer a právník SFŽP. Žadatel má tak neustále přímý kontakt přes Benefill se všemi jmenovanými a může je oslovovat přímo ve vzkazníku. Administrace je tak přehledná a operativní, systém sám generuje všechna upozornění na blížící se lhůty k uskutečnění určité povinnosti, která vyplývá z metodických materiálů SFŽP. Např. vždy s předstihem hlásí povinnost odeslat monitorovací zprávu, vyplnit finančně platební kalendář atd.⁸⁴

Všechny monitorovací indikátory na projektové úrovni jsou tedy evidovány v IS SFŽP a všechny centrální indikátory jsou evidovány v monitorovacím systému MSC2007 (centrální modul MSC2007, který slouží k monitoringu všech programů a projektů hrazených z fondů EU, je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj ČR coby Národního orgánu pro koordinaci využívání fondů EU).⁸⁵

---

⁸² http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/25/7767-xix_vyzva_text.pdf, 15. 4. 2011

⁸³ http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/25/7767-xix_vyzva_text.pdf, 10. 4. 2011

⁸⁴ <https://opzp-benefill3.sfzp.cz/user/login.html>, 10. 4. 2011

⁸⁵ Ministerstvo pro místní rozvoj, Odbor správy monitorovacího systému, 2010. Str. 21

Jak již bylo zmíněno výše, tvorba indikátorů je neukončeným procesem, jejich stanovení se může lišit i v rámci jednotlivých výzev operačního programu. Indikátory z projektové úrovně OPŽP v Moravskoslezském kraji jsou předmětem další analýzy.

7.1 Komparativní analýza Moravskoslezského kraje

V každém státě existují vedle prosperujících a rozvíjejících se regionů také regiony zaostávající v různých oblastech, a to nejen ekonomické povahy, ale i ve sféře lidských zdrojů či špatného životního prostředí. Příčiny rozdílů mezi těmito územími lze spatřovat v nejrůznějších faktorech, které ovlivňují konkrétní region, v zásadě se ovšem rozlišují tři hlavní typy zaostávajících regionů: regiony nedostatečně vybavené přírodními zdroji, regiony s nedostatečným využíváním vlastních zdrojů a regiony se stagnujícími nebo zanikajícími základními odvětvími. Regiony postižené těmito faktory musí vynakládat velké investice na jejich eliminaci.⁸⁶ Region Moravskoslezského kraje se řadí ke třetí skupině regionů, neboť zanikající hutní a těžební průmysl s sebou přinesl právě nutnost řešení problémů spojených s jeho restrukturalizací.

Všechny kraje ČR se aktivně podílí na čerpání finančních prostředků z Operačního programu životní prostředí v ČR. Cílem této komparativní analýzy je porovnat úspěšnost Moravskoslezského kraje vůči ostatním krajům ČR v jednotlivých prioritních osách. Státní fond životního prostředí průběžně ve svém informačním zpravodaji PRIORITA uveřejňuje přínosy projektů, které získaly dotaci v jednotlivých prioritních osách. Tyto přínosy se můžou lišit od indikátorů prioritních os uvedených v Programovém dokumentu OPŽP, kde je uvedena i kvantifikace cílového stavu. Následující srovnání tedy muselo nutně vycházet pouze z dostupných údajů a nejsou v něm tak uvedeny indikátory prioritních os, jejichž zdrojem dat je jiný subjekt než SFŽP (např. ČIŽP, ČSÚ, ČHMÚ). Některé přínosy projektů z projektových žádostí nejsou obsaženy v Programovém dokumentu (PD mnohdy obsahuje podobný indikátor, jehož zdrojem dat je jiný subjekt než SFŽP), u těch tedy není v tabulce uvedena klasifikace ani cílový stav.

---

⁸⁶ ŠINDLER, P., 1998. Str. 9.

7.1.1 Moravskoslezský kraj v prioritní ose 1

Prioritní osa 1 se svým zaměřením na problematiku čistoty vody a jejím zásobováním spolu s protipovodňovou prevencí byla obsažena ve výzvách OPŽP číslo 1, 3 ,6, 7, 9, 10, 12, 13, 14 a 20, přičemž pouze pro velké projekty (projekty přesahující 50 miliónů eur) byly určeny výzvy č. 3 a 9.⁸⁷

Přínosy projektů, které v této PO byly podpořeny byly zpracovány SFŽP k 8. 7. 2010 a zahrnují kapacitu ČOV vyjádřenou v počtu EO, délku nových kanalizačních sítí vyjádřenou v metrech, délku rekonstruovaných kanalizačních sítí, počet nových ČOV a počet rekonstruovaných ČOV nejen za Moravskoslezský kraj shrnuje následující tabulka:

Tabulka 12: Přínosy projektů v PO 1, které dosud získaly dotaci

Indikátor	Klasifikace indikátoru	Cílový stav dle Program. dokumentu	Údaj za MSK		ČR celkem		Podíl MSK na celkovém aktuálním výsledku
Kapacita ČOV (EO)			34 591		278 997		12,40 %
A. délka nových kanalizačních sítí (m)	Výstup 23 07 00	A+B 120 000	565 797	A+B 574 526	3 292 969	A+B 3 413 308	16,83 %
B. délka rekonstruovaných kanalizačních sítí (m)	Výstup 23 07 00		8 729		120 339		
C. počet nových ČOV	Výsledek 23 06 00	C+D 350	12	C+D 17	135	C+D 252	6,75 %
D. počet rekonstruovaných ČOV	Výsledek 23 06 00		5		117		

Zdroje: Priorita č. 6, 2010. Str. 20-21 a [http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/9/2714-](http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/9/2714-PD%20OPZP_techicka_aktualizace_prosinec%202009.pdf)

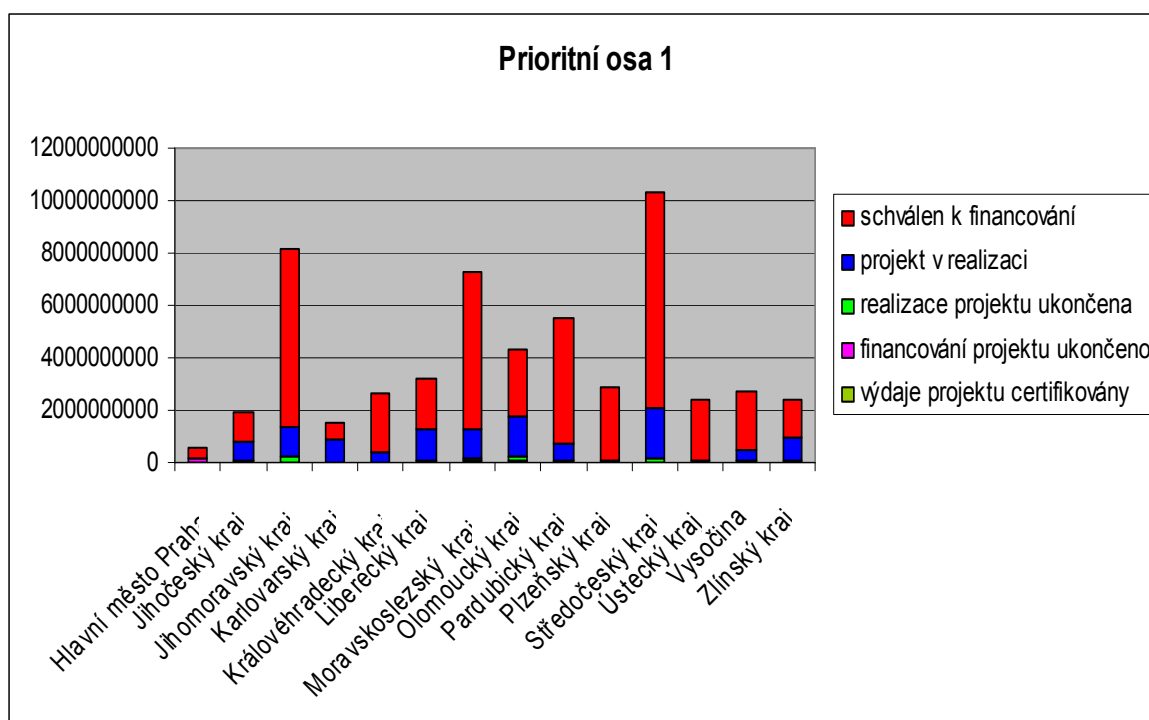
[PD%20OPZP_techicka_aktualizace_prosinec%202009.pdf](http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/9/2714-PD%20OPZP_techicka_aktualizace_prosinec%202009.pdf), 22. 3. 21. Vlastní výpočty.

Protože přínosy projektů rozlišovaly skutečnost, zda se jedná o nové či rekonstruované kanalizační sítě a nové či rekonstruované ČOV oproti indikátorům uvedených v Programovém dokumentu, byla tabulka této skutečnosti uzpůsobena.

⁸⁷ <http://www.opzp.cz/sekce/269/uzavrene-vyzvy/>, 2. 4. 2011

V následujícím grafu je zpracováno čerpání finančních prostředků OPŽP v PO 1 za jednotlivé kraje ČR s ohledem na všechny fáze projektového cyklu. Protože po 8. 7. 2010 (datum, ke kterému byly přínosy zpracovány) nebyla vyhlášena ani vyhodnocena výzva pro prioritní osu 1 a soubor dat SFŽP, ze kterého je graf sestaven, je zpracován k datu 3. 2. 2011, údaje v tabulce a následném grafu čerpání finančních prostředků v prioritní ose 1 spolu korespondují.

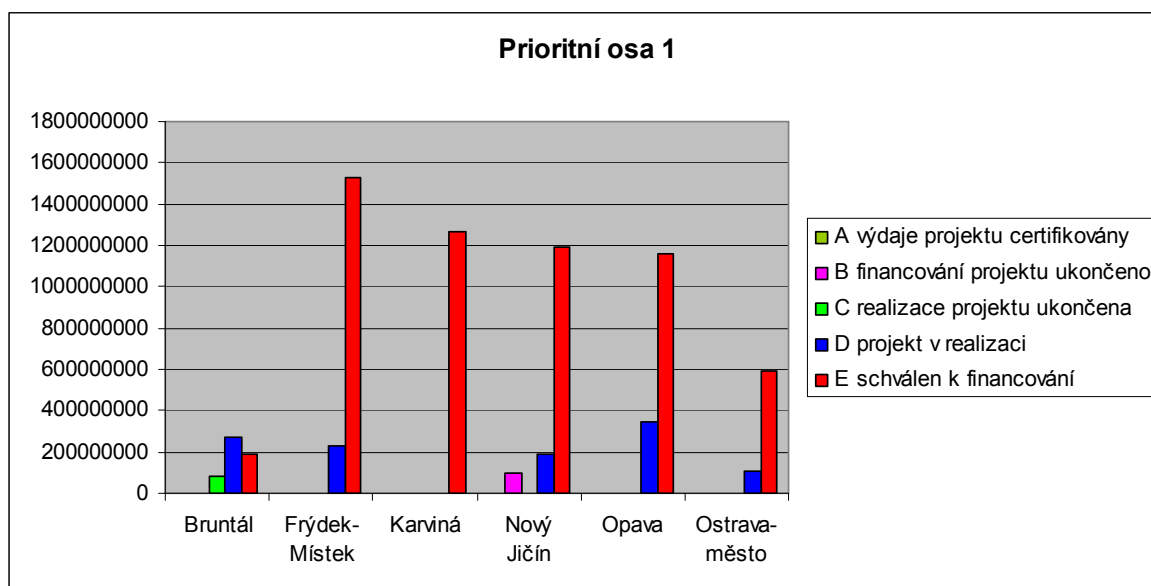
Obrázek 10: Graf čerpání finančních prostředků dle krajů v PO 1

Zdroj: <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu/>, 2. 4. 2011

V prioritní ose, která řeší problematiku znečištění vod, se Moravskoslezský kraj z pohledu čerpání finančních prostředků z EU v PO 1 řadí na třetí místo s projekty v souhrnné výši 7,5 mld. Kč. Na naplnění cílových hodnot jednotlivých monitorovacích indikátorů se v průměru za všechny sledované indikátory podílí téměř dvanácti procenty na skutečném aktuálnímu stavu. Pro ještě větší přehled rozložení úspěšnosti projektů vzhledem k řešené problematice životního prostředí je zpracován graf až do úrovně jednotlivých okresů (LAU 4) Moravskoslezského kraje.

Obrázek 11: Graf – čerpání finančních prostředků dle okresů Moravskoslezského kraje v PO 1

Zdroj: <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>, 2. 4. 2011.

Nejvíce finančních prostředků v prioritní ose 1 bylo získáno projekty na území okresu Frýdek-Místek a nejméně projekty na území okresu Bruntál, který ovšem vlastní největší podíl již zrealizovaných projektů.

7.1.2 Moravskoslezský kraj v prioritní ose 2

Prioritní osa 2 s názvem Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí byla předmětem výzev č. 1, 4, 8, 17, 23 (pouze pro Moravskoslezský kraj) a 24. Přínosy projektů, které byly SFŽP zpracovány k 31. 3. 2010 představují počet projektů zaměřených na zvýšení kvality ovzduší, snížení tuhých znečišťujících látek (TZL) v tunách za rok, snížení šesti druhů znečišťujících látek ovzduší v tunách za rok (viz. tabulka) a zateplovanou plochu obvodové konstrukce v metrech čtverečních.

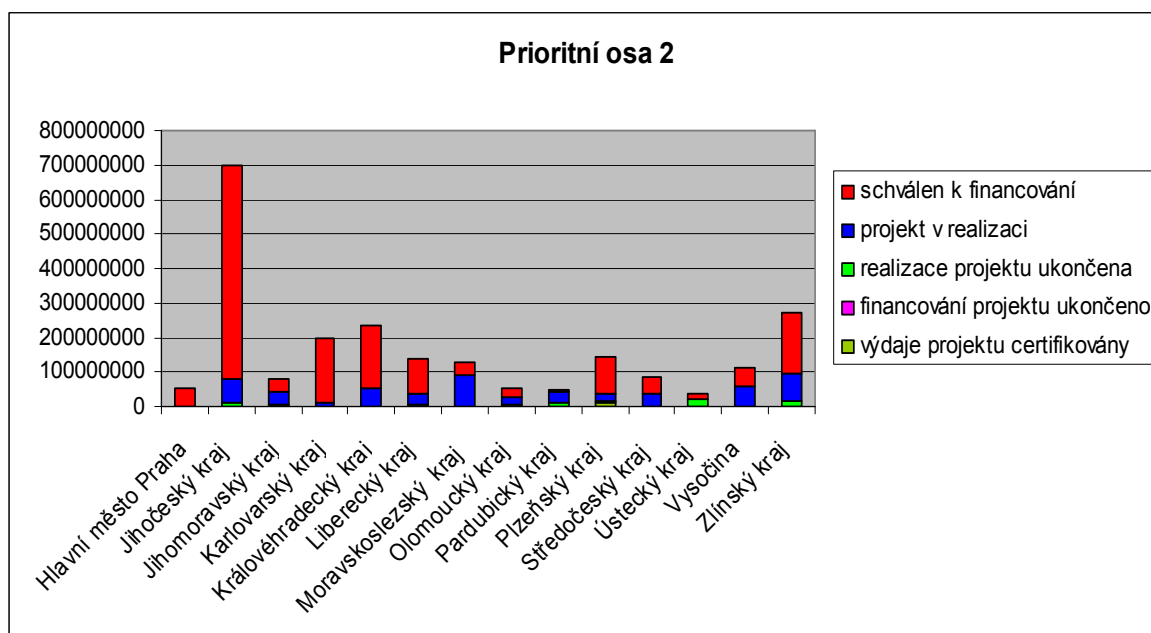
Tabulka 13: Přínosy projektů v PO 2, které dosud získaly dotaci

Indikátor	Klasifikace indikátoru	Cílový stav dle PD	Údaj za MSK	ČR celkem	Podíl MSK na celkovém aktuálním výsledku
Počet projektů	Výstup Core 28 21 01 00	607	3	63	4,76 %
Snížení TZL (t/rok)			2,23	1 227,03	0,18 %
Snížení SO ₂ (t/rok)			436,21	846,41	51,54 %
Snížení Nox (t/rok)			579,79	2 278,29	25,45 %
Snížení VOC (t/rok)			2,07	193,34	1,07 %
Snížení CO (t/rok)			3,73	191,07	1,95 %
Snížení CO ₂ (t/rok)	Výsledek 21 18 00	250 000	226,99	29 881,37	0,76 %
Snížení Eps (t/rok)			742,35	3 679,62	20,17 %
Zateplovaná plocha obvodové konstrukce (m ²)			1 146,2	24 802,90	4,62 %

Zdroje: Priorita č. 4, 2010. Str.20 a http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/9/2714-PD%20OPZP_techicka_aktualizace_prosinec%202009.pdf, 22. 3. 21. Vlastní výpočty

V grafu, který následuje, je zobrazeno čerpání finančních prostředků v rámci PO 2 za jednotlivé kraje ČR s ohledem na všechny fáze projektového cyklu. Protože však údaje o přínosech v tabulce jsou zpracovány k 31. 3. 2010 a po tomto datu proběhla ještě 17. výzva OPŽP, která byla zaměřena na PO 2 a 3 a uzavřena byla k 24. 5. 2010, nejsou údaje v tabulce a grafu kompatibilní, neboť stav čerpání prostředků zobrazených v grafu byl SFŽP vypracován k 3. 2. 2011.

Obrázek 12: Graf čerpání finančních prostředků dle krajů v PO 2

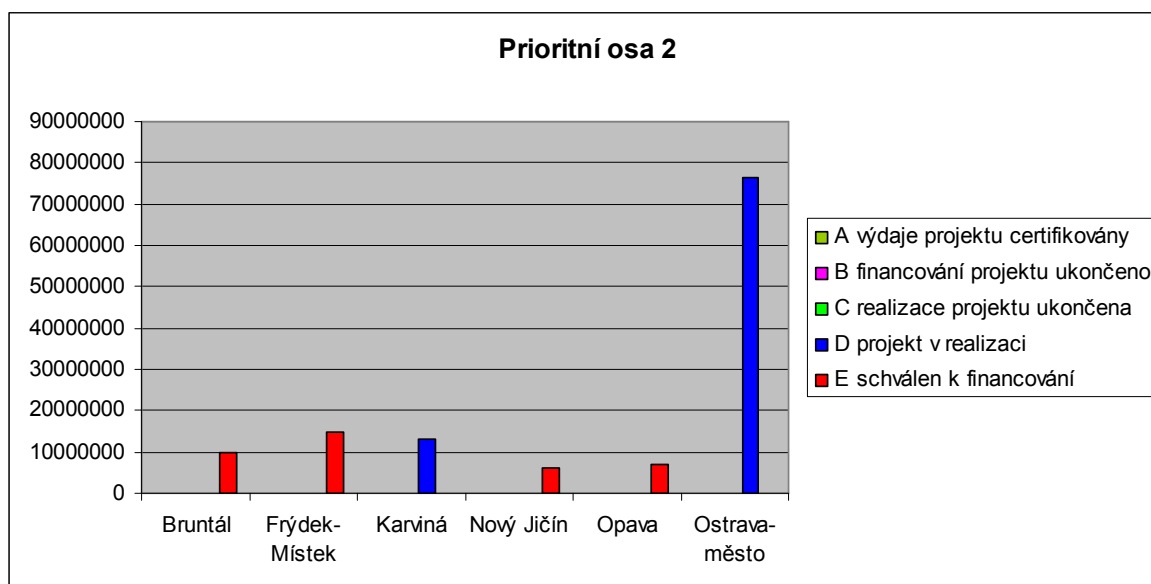

Zdroj: <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>, 2. 4. 2011.

V prioritní ose 2, která je zaměřena na snižování znečištění ovzduší a tedy by měla být centrem zájmu žadatelů z Moravskoslezského kraje, paradoxně Moravskoslezský kraj v této prioritní ose nevykazuje dostatečné čerpání. V porovnání objemu čerpání peněz se umístil až na 7. (!) místě se 128 milióny Kč, když se před ním umístily i kraje Karlovarský a Zlínský. Se svými třemi schválenými projekty s podílí necelými 5 % na součtu všech projektů ČR zaměřených na snižování emisí. Naproti tomu více než polovičním podílem na celkovém snížení produkce oxidu siřičitého výrazně přispěl k naplnění tohoto indikátoru. Tak velké snížení produkce oxidu siřičitého a zároveň dosažení čtvrtinového podílu na snížení produkce oxidů dusíku má na svém kontě jediný projekt s názvem „Snížení emisí NO_x a SO₂ v Elektrárně Třebovice na kotlích K13 a K14“, realizovaný akciovou společností Dalkia Česká republika. Celkové náklady akce přesáhly 68 mil. Kč, podpora ze strany OPŽP činila 12,3 mil. Kč, což je 18% podíl dotace na akci. Údaj o konkrétním projektu je zde uveden pro ilustraci zcela záměrně s odkazem na vyhodnocení čerpání prostředků ve všech prioritních osách v závěru této práce.

Pro detailnější ilustraci rozložení projektů v Moravskoslezském kraji byl sestaven následující graf.

Obrázek 13: Graf – čerpání finančních prostředků dle okresů Moravskoslezského kraje v PO 2

Zdroj: <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>, 2. 4. 2011

Z grafu lze vyčíst, že nejvíce finančních prostředků v rámci Moravskoslezského kraje je čerpáno prostřednictvím projektů na území okresu Ostrava-město, nejméně na území okresů Opava a Nový Jičín.

7.1.3 Moravskoslezský kraj v prioritní ose 3

Prioritní osa 3 zaměřená na udržitelné využívání zdrojů energie byla obsažena ve výzvách číslo 1, 3, 4, 10, 11, 16 a 17. Přínosy projektů, které byly SFŽP zpracovány k 21. 5. 2010 představují počet projektů zaměřených na zvýšení kapacit pro výrobu energie OZE a úspory energie, snížení emisí tří druhů znečišťujících látek, zateplovanou plochu budov, snížení spotřeby energie a úspory současných provozních nákladů (viz. tabulka 14).

Tabulka 14: Přínosy projektů v PO 3, které dosud získaly dotaci

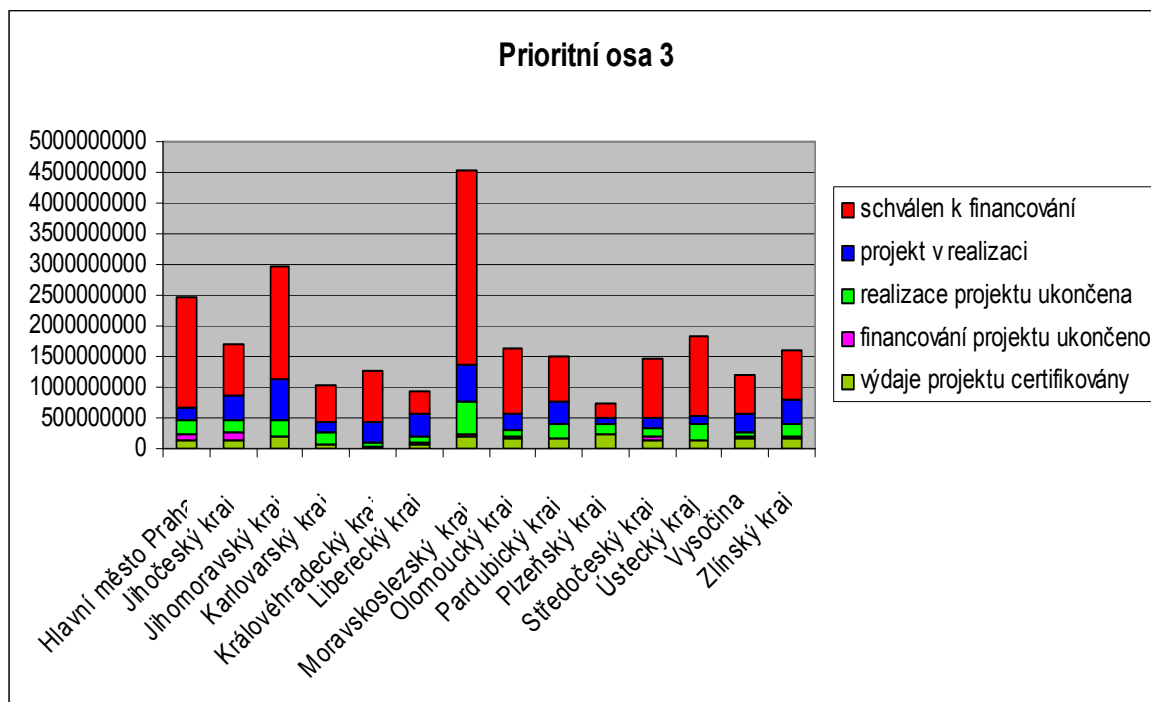
Indikátor	Klasifikace indikátoru	Cílový stav dle PD	Údaj za MSK	ČR celkem	Podíl MSK na celkovém aktuálním výsledku
Počet projektů	výstup Core 23 36 01 00	1 500	167	1 672	9,99 %
Celkové snížení SO ₂ (t/rok)			882,343	5 389,304	16,37 %
Celkové snížení NO _x (t/rok)			690,651	2 629,016	26,27 %
Celkové snížení CO ₂ (t/rok)	výsledek 21 18 00	250 000	21 354,369	177 161,387	12,05 %
Plocha zeteplované konstrukce (zdivo, výplně, střecha) (m ²)			940 305,83	5 947 970,8	15,81 %
Úspora energie (GJ/rok)	výsledek 36 40 30	1 100 000	214 871	1 585 638	13,55 %
Úspora současných provozních nákladů (tis. Kč/rok)			84 166	1 644 786	5,12 %

Zdroje: Priorita č. 5, 2010. Str.28–29 a http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/9/2714-PD%20OPZP_techicka_aktualizace_prosinec%202009.pdf, 22. 3. 21. Vlastní výpočty

V grafu, který následuje, je zobrazeno čerpání finančních prostředků v rámci PO 3 za jednotlivé kraje ČR s ohledem na všechny fáze projektového cyklu. Protože však údaje o přínosech v tabulce jsou zpracovány k 21. 5. 2010 a po tomto datu proběhla ještě 17. výzva OPŽP, která byla zaměřena na PO 2 a 3 a uzavřena byla k 24. 5. 2010, nejsou údaje v tabulce a grafu kompatibilní, neboť stav čerpání prostředků zobrazených v grafu byl SFŽP vypracován k 3. 2. 2011.

Obrázek 14: Graf čerpání finančních prostředků dle krajů v PO 3

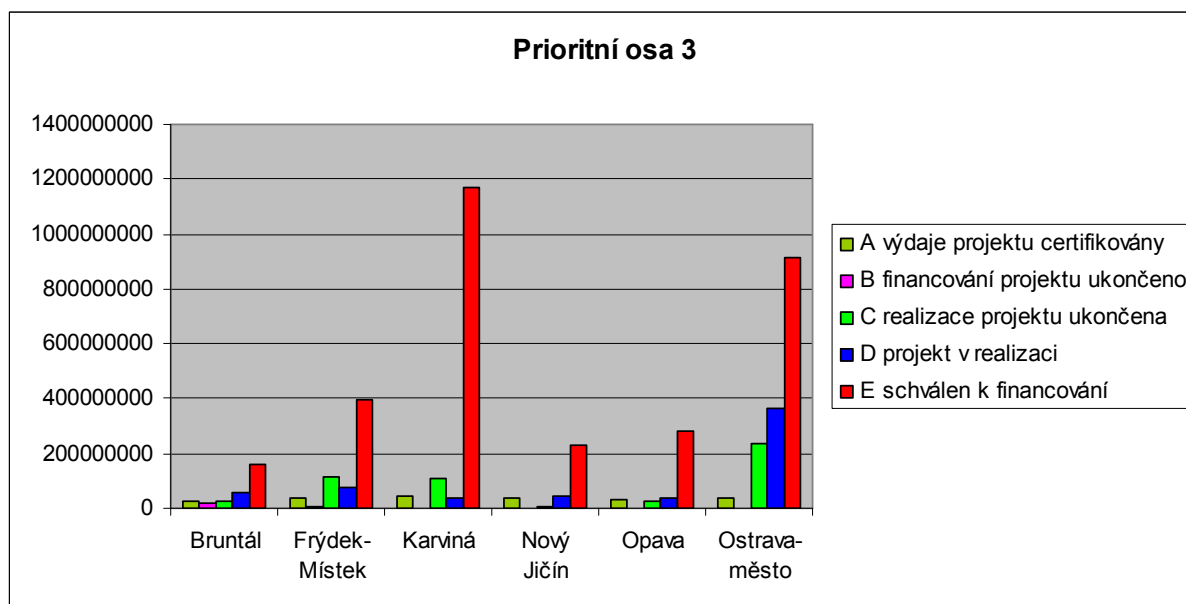

Zdroj: <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>, 2. 4. 2011.

V této prioritní ose, která je zaměřená na úspory energie a využívání obnovitelných zdrojů energie (OZE) zaujímá Moravskoslezský kraj z hlediska objemu čerpaných finančních prostředků prvenství se 4,5 mld. Kč. V rámci Moravskoslezského kraje bylo podpořeno 167 projektů zaměřených na zvýšení kapacit pro výrobu energie z OZE a úspory energie z celkových 1 672 projektů za celou ČR, což je necelých 10 %.

Třetí prioritní osa je hojně využívána pro projekty na zateplování budov, zejména škol a školek a ze strany žadatelů je o tuto prioritní osu velký zájem, což dokládá graf čerpání finančních prostředků za celý OPŽP umístěný na konci této kapitoly. Pro detailnější náhled na čerpání až do úrovně okresů v této PO 3 je zde vložen následující graf:

Obrázek 15: Graf – čerpání finančních prostředků dle okresů Moravskoslezského kraje v PO 3

Zdroj: <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>, 2. 4. 2011.

Z uvedeného grafu vyplývá skutečnost, že nejvíce se dařilo v rámci Moravskoslezského kraje získávat finanční prostředky v prioritní ose 3 projektům na území okresu Ostrava-město a Karviná, nejméně projektům na území okresů Bruntál, Nový Jičín a Opava.

7.1.4 Moravskoslezský kraj v prioritní ose 4

Prioritní osa 4, která poskytuje rámec pro projekty zaměřené na zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování staré ekologické zátěže byla obsažena ve výzvách č. 5, 11 a 19. Přínosy projektů v této prioritní ose, které byly zpracovány SFŽP k 3. 9. 2010 byly zveřejněny jak pro oblast podpory 4.1 Zkvalitnění nakládání s odpady, tak i pro oblast podpory 4.2 Odstraňování starých ekologických zátěží a jsou definovány v oblasti 4.1 jako počet projektů, množství materiálově využitých odpadů, množství tříděných odpadů, kapacita kompostárny, množství energeticky využitých odpadů, množství upravených odpadů, kapacita svozu separace odpadu, plocha sběrného dvora, kapacita sběrného dvora a plocha re-kultivovaných skládek. V oblasti 4.2 jsou přínosy definovány jako počet projektů, kubatura vytěženého kontaminovaného materiálu, kubatura odčerpaného kontaminovaného materiálu, kubatura demolované kontaminované stavby, plocha odstraněných starých ekologických zátěží, počet inventarizovaných lokalit a počet zpracovaných analýz rizik.

Tabulka 15: Přínosy projektů v PO 4 ,v oblasti podpory 4.1, které dosud získaly dotaci

Indikátor	Klasifikace indikátoru	Cílový stav dle PD	Údaj za MSK	ČR celkem	Podíl MSK na celkovém aktuálním výsledku
Počet projektů zaměřených na nakládání s odpady	výstup Core 27 22 01 00	250	46	561	8,20 %
Množství materiálově využitých odpadů (t/rok)			545 380	6 803 392	8,02 %
Množství tříděných odpadů (t/rok)			143 508	577 095	24,87 %
Kapacita kompostárny (t/rok)			9 058	445 446	2,03 %
Množství energeticky využitých odpadů (t/rok)			30 000	152 282	19,70 %
Množství upravených odpadů (t/rok)			208 166	1 105 870	18,82 %
Kapacita svozu separace odpadu (t/rok)			65 904	272 301	24,20 %
Plocha sběrného dvora (m ²)			50 304	365 282	13,77 %
Kapacita sběrného dvora (t/rok)			12 928	147 967	8,74 %
Plocha rekultivovaných skládek (m ²)			22 890	664 486	3,44 %

Zdroje: Priorita č. 3, 2010. Str.18–19 a [http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/9/2714-](http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/9/2714-PD%20OPZP_techicka_aktualizace_prosinec%202009.pdf)

PD%20OPZP_techicka_aktualizace_prosinec%202009.pdf, 22. 3. 21. Vlastní výpočty

Tabulka 16: Přínosy projektů v PO 4, v oblasti podpory 4.2, které dosud získaly dotaci

Indikátor	Klasifikace indikátoru	Cílový stav dle PD	Údaj za MSK	ČR celkem	Podíl MSK na celkovém aktuálním výsledku
Počet projektů zaměřených na odstraňování starých ekologických zátěží	výstup 24 02 01	50	6	61	9,83 %
Kubatura vytěž. kontam. materiálu (m3)			750	204 396	0,37 %
Kubatura odčerpávaného kontam. materiálu (m3)			0	1 580	0 %
Kubatura demolované kontaminované stavby			70	25 557	0,23 %
Plocha odstraněných starých ekologických zátěží (m2)	Výsledek 24 02 00	1 000 000	480	484 813	0,01 %
Počet inventarizovaných lokalit			0	3 505	0
Počet zpracovaných analýz rizik			15	66	22,73 %

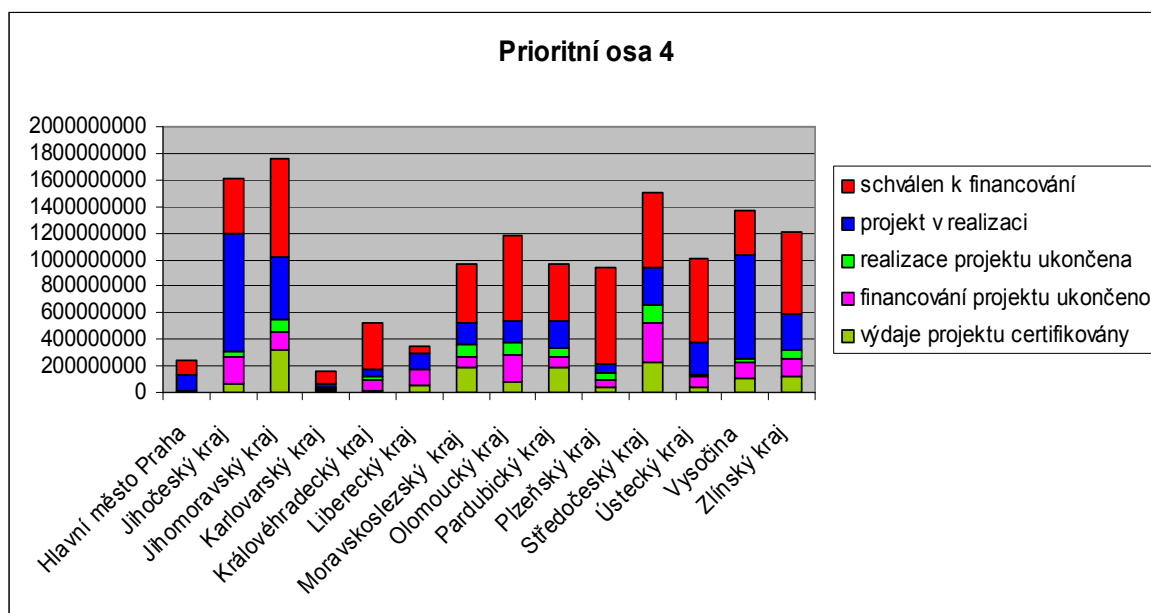
Zdroje: Priorita č. 7, 2010. Str.18–19 a [http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/9/2714-](http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/9/2714-PD%20OPZP_tecnicka_aktualizace_prosinec%202009.pdf)

PD%20OPZP_tecnicka_aktualizace_prosinec%202009.pdf, 22. 3. 21. Vlastní výpočty

V oblasti podpory 4.1 vykazuje Moravskoslezský kraj uspokojivé výsledky, když se na naplňování indikátorů této prioritní osy podílí v průměru 14% podílem. Oproti tomu v oblasti podpory 4.2 dosahuje velmi neutěšených podílů na přínosech za celou ČR. Pod hranicí jednoho procenta vykazuje podíly v pěti druzích indikátorů.

V následujícím grafu, který zahrnuje obě oblasti podpory prioritní osy 4, je zpracováno čerpání finančních prostředků jednotlivými kraji s ohledem na všechny fáze projektového cyklu. Protože údaje v obou tabulkách jsou vypovídající k datu 3. 9. 2010 a po tomto datu již nebyla vyhlášena další výzva pro tuto prioritní osu, jsou údaje z grafického znázornění čerpání prostředků jež následuje, kompatibilní s údaji v tabulce, neboť čerpání bylo zpracováno k 3. 2. 2011.

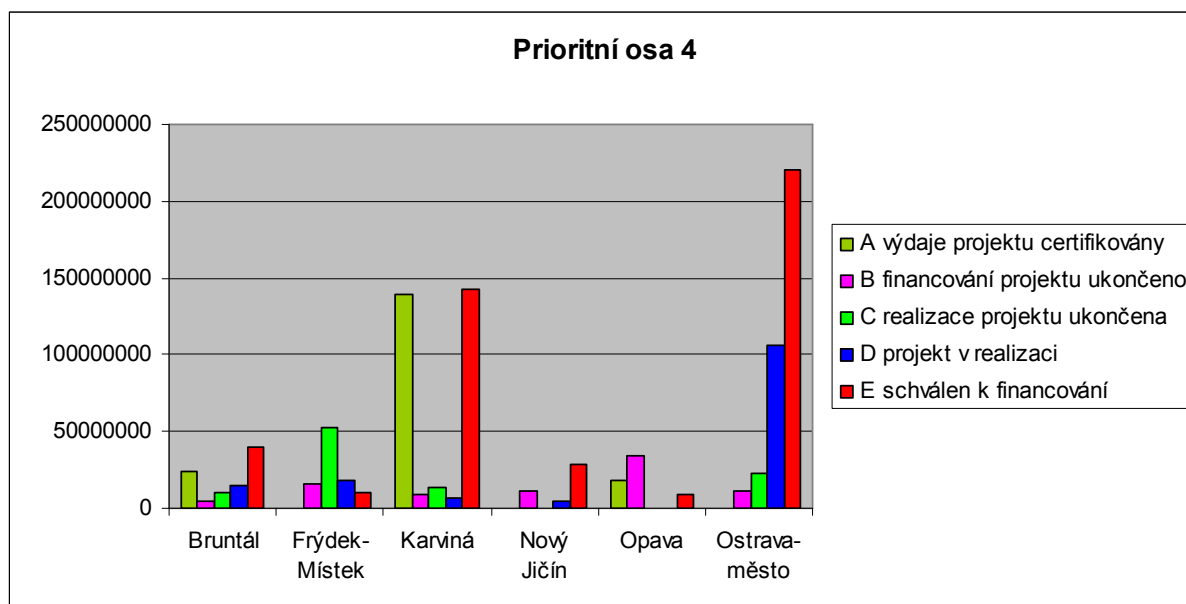
Obrázek 16: Graf čerpání finančních prostředků dle krajů v PO 4, oblasti podpory 4.2

Zdroj: <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>, 2. 4. 2011.

V prioritní ose 4 z hlediska čerpání finančních prostředků se Moravskoslezský kraj dělí o sedmé místo s krajem Pardubickým s objemem těsně pod hranicí 1 mld. Kč. Velmi potěšující skutečností je fakt, že zhruba polovina objemu peněz v Moravskoslezském kraji v této PO je již v rozmezí fáze certifikace až po fázi projektů v realizaci. Pro detailnější náhled na rozmístění projektů PO 4 v území Moravskoslezského kraje je zde uveden následující graf:

Obrázek 17: Graf – čerpání finančních prostředků dle okresů Moravskoslezského kraje v PO 4

Zdroj: <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>, 2. 4. 2011.

Z uvedeného grafu lze vyčíst následující skutečnosti: nejvíce alokovaných peněz k čerpání ve fázi projektů schválených k financování vykazuje okres Ostrava-město, taktéž je tomu ve fázi projektů v realizaci. Ovšem jednoznačně nejvyššími certifikovanými částkami se může vykázat okres Karviná. Nejméně peněz k čerpání svými projekty získali žadatelé z okresů Nový Jičín a Opava.

7.1.5 Moravskoslezský kraj v prioritní ose 5

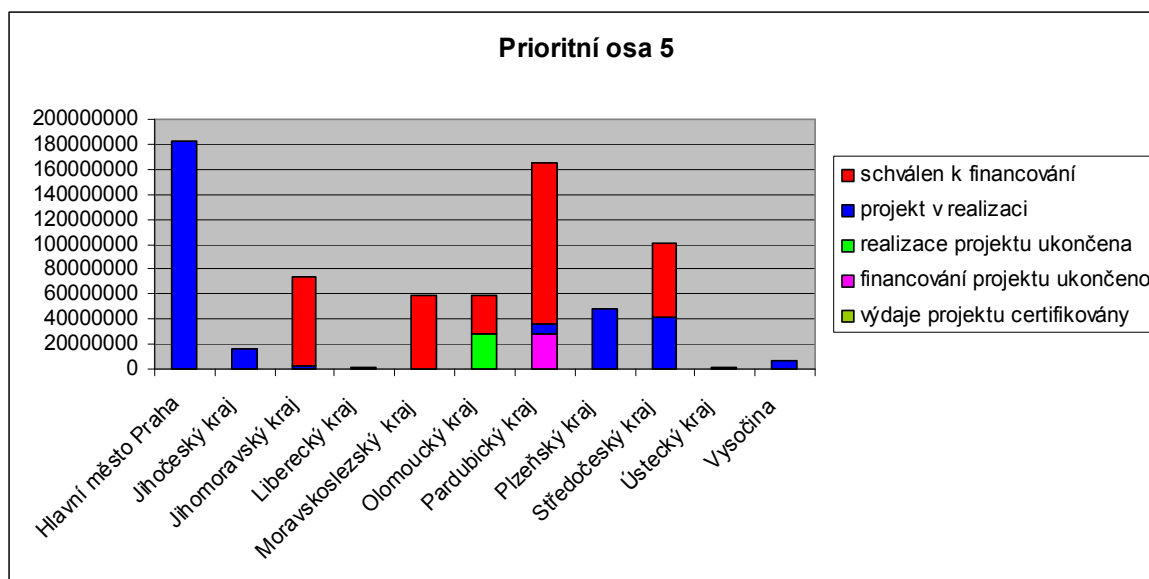
Prioritní osa 5 byla dosud předmětem čtyř výzev – č. 5, 8, 14 a 22 a bylo v ní celkem podpořeno 26 projektů, zaměřených na omezování průmyslového znečištění a s ním souvisejících rizik pro životní prostředí s důrazem na prevenci a výzkum v oblasti znečišťujících látek a jejich monitorování. Indikátory prioritní osy jsou počet vybudovaných nebo zrekonstruovaných BAT nebo REACH center a počet podpořených projektů zaměřených na omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik. Kvantifikace cílového stavu je dle Programového dokumentu OPŽP u prvního indikátoru 5 ks a druhého 60 projektů.

Na území Moravskoslezského kraje bylo zrealizováno celkem pět projektů, spadajících do této prioritní osy: projekt s názvem „4. stupeň sekundární regenerace – Biocel Paskov, a.s.“, žadatelem byla právě akciová společnost uvedená v názvu projektu, tři projekty

Zdravotního ústavu se sídlem v Ostravě s názvy: „Informační monitorovací systém průmyslového znečištění v Moravskoslezském kraji“, „Mobilní monitoring imisí“ a „Monitoring nanočástic v životním prostředí“. Posledním úspěšným žadatelem byla Vysoká škola báňská- Technická univerzita Ostrava s projektem „Regionální výukové a expertní centrum REACH a chemické bezpečnosti“.⁸⁸

Přehled čerpání v této prioritní ose zobrazuje následující graf:

Obrázek 18: Graf čerpání finančních prostředků dle krajů v PO 5

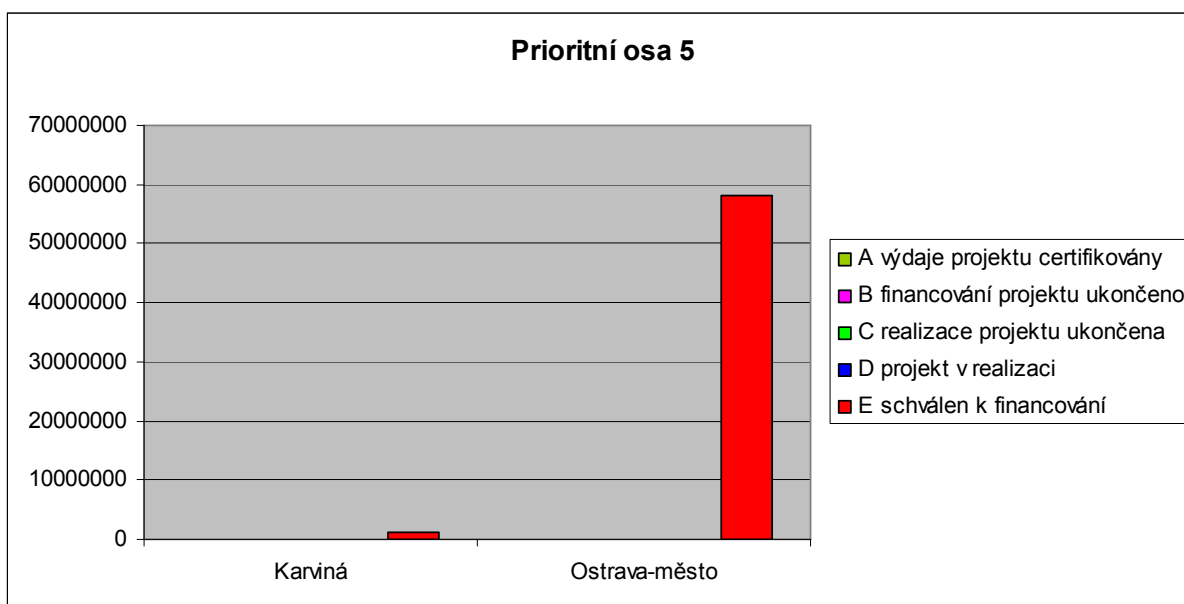

Zdroj: <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>, 2. 4. 2011.

Z grafu lze vyvodit skutečnost, že se Moravskoslezský kraj dělí o 5. místo s krajem Olomouckým v čerpání finančních prostředků v celkové výši 59 miliónů v prioritní ose 5. Vzhledem ke skutečnosti, že na území Moravskoslezského kraje se nachází velký počet průmyslových a potažmo chemických podniků, nejedná se o uspokojivý stav. Pro přesnější ilustraci je zde zařazen graf znázorňující rozmístění projektů v rámci Moravskoslezského kraje, ze kterého jasně vyplývá, že na území okresu Ostrava-město bylo úspěšnými projekty vyčerpáno nejvíce finančních prostředků.

⁸⁸ <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>, 2. 4. 2011.

Obrázek 19: Graf – čerpání finančních prostředků dle okresů Moravskoslezského kraje v PO 5

Zdroj: <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>, 2. 4. 2011.

7.1.6 Moravskoslezský kraj v prioritní ose 6

Vzhledem ke skutečnosti, že naplňování indikátorů v této prioritní ose zaměřené na zlepšování stavu přírody a krajiny, bylo zveřejněno Státním fondem životního prostředí bez ohledu na území realizace (pouze za celé území ČR)⁸⁹, nelze vyvodit, jak se na jejich naplňování podílel Moravskoslezský kraj. Lze pouze sestavit graf čerpání finančních prostředků a porovnat v této oblasti Moravskoslezský kraj s ostatními kraji ČR.

Pro úplnost jsou zde uvedeny monitorovací indikátory PO 6, kterými jsou: plocha revitalizovaných území v hektarech, podíl evropsky významných lokalit, které jsou připraveny k vyhlášení jako zájmová chráněná území (ZCHÚ) či smluvní ochraně, z celkového počtu českých evropsky významných lokalit zařazených do evropského seznamu, obnova stabilního vodního režimu krajiny a prvků ekologické stability a počet projektů zaměřených na zlepšování stavu přírody a krajiny.⁹⁰

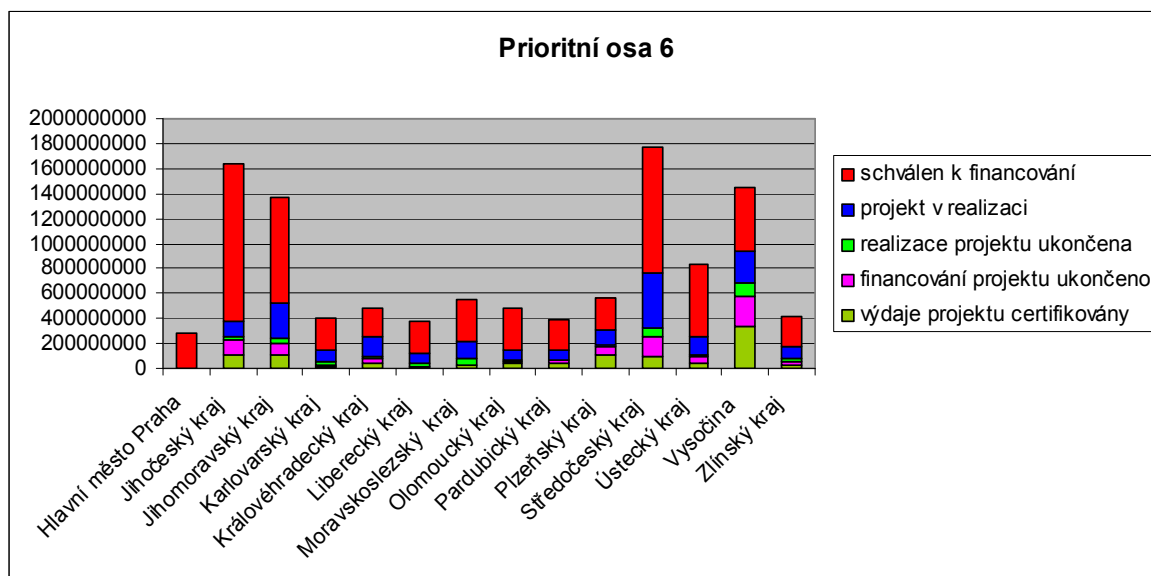
⁸⁹Priorita č. 9, 2010. Str.16–17.

⁹⁰ <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>, 2. 4. 2011.

Čerpání finančních prostředků na území ČR dle jednotlivých krajů znázorňuje následující graf:

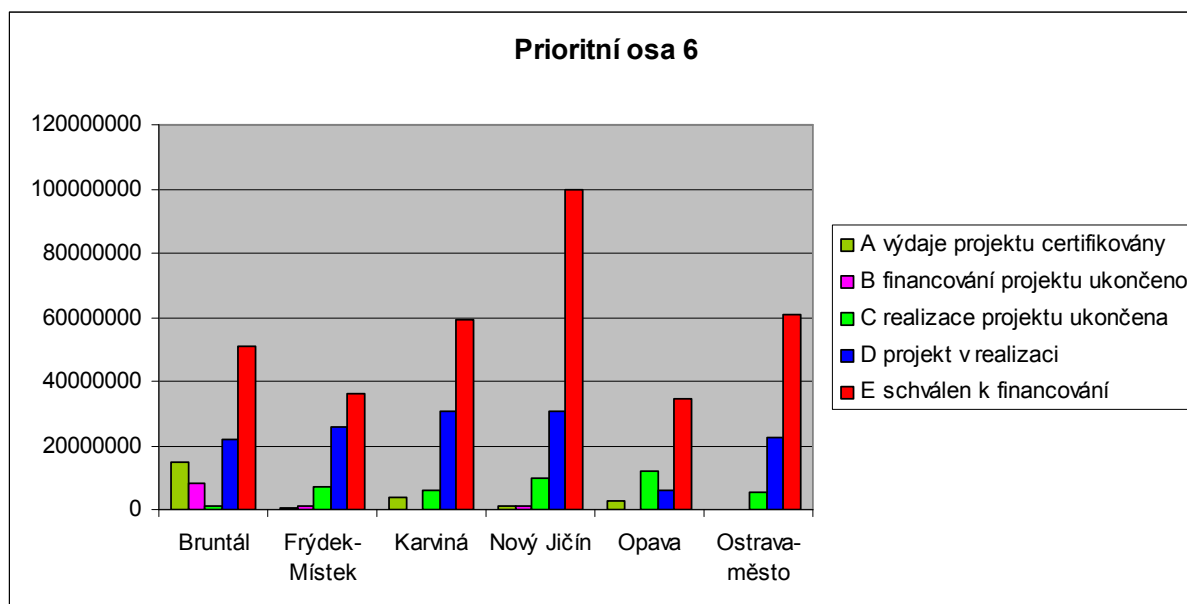
Obrázek 20: Graf čerpání finančních prostředků dle krajů v PO 6

Zdroj: <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>, 2. 4. 2011.

Nejvíce úspěšným krajem v čerpání finanční podpory v této prioritní ose je Středočeský kraj, v těsném závěsu za ním je Jihočeský kraj. Moravskoslezský kraj zaujímá celkově 7. místo s objemem 554 mil. Kč. Pro detailnější představu je zde uveden graf, znázorňující čerpání finančních prostředků v rámci Moravskoslezského kraje na úrovni okresů.

Obrázek 21: Graf – čerpání finančních prostředků dle okresů Moravskoslezského kraje v PO 6

Zdroj: <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>, 2. 4. 2011.

Nejúspěšnější byli žadatelé z okresu Nový Jičín a nejméně prostředků se vyčerpalo žadateli z okresu Opava.

7.1.7 Moravskoslezský kraj v prioritní ose 7

V této prioritní ose zaměřené na projekty v oblasti environmentálního vzdělávání, poradenství a osvěty, jejíž data byla zpracována SFŽP ke dni 10. 1. 2011 nemá Moravskoslezský kraj schválený ani jeden projekt k podpoře. Za celou ČR bylo k tomuto datu schváleno celkem 31 projektů, Moravskoslezský kraj tedy v této prioritní ose vykazuje nulový podíl na stavu čerpání finančních prostředků a rovněž nulový podíl na celkovém počtu projektů.⁹¹

Tento stav lze zhodnotit negativně, neboť i obyvatelé Moravskoslezského kraje by jistě ocenili aktivní přístup potenciálních žadatelů v této prioritní ose.

⁹¹ <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>, 2. 4. 2011. a Priorita č. 1, 2011.
Str. 27.

8 PREDIKCE VYČERPÁNÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ OPERAČNÍHO PROGRAMU ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Z materiálů uveřejňovaných průběžně Státním fondem životního prostředí lze spolehlivě vyčíst čerpání prostředků v jednotlivých prioritních osách i oblastech podpory k určitému datu. Z objemného souboru dat, ve kterém jsou zahrnuty všechny úspěšné projekty ve všech stupních realizace, který Státní fond zpracoval k 3. 2. 2011, vyplývají zde vyhodnocené skutečnosti. Z nejobjemnější alokace v prioritní ose 1, zbývají k čerpání v jednotlivých oblastech podpory 2, 40 a 85 %. Nejvíce nevyčerpaných prostředků je v oblasti omezování rizika povodní. V této ose jsou rovněž realizovány finančně nejnáročnější projekty v oblasti vodárenské a kanalizační infrastruktury, které vyžadují dlouholetou projekční přípravu.

Nejproblematictější z hlediska čerpání se jeví prioritní osa 2, ve které jsou realizovány projekty na zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí. Těmito projekty bylo čerpáno pouze 7,5 % z celkové alokace PO 2. Jak prokázalo srovnání mezi kraji, ani v oblasti znečištění ovzduší nejzatíženější Moravskoslezský kraj nevyužívá možnosti čerpání podpory v této PO dostatečně. Je to způsobeno zejména problematikou veřejné podpory, která snižuje podíl dotace na akci, někdy dosti razantně, tak jak bylo uvedeno na konkrétním projektu v podkapitole Moravskoslezský kraj v prioritní ose 2. Veřejnou podporou se přitom rozumí každá podpora poskytnutá v jakékoli formě státem nebo ze státních prostředků, která narušuje nebo může narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňuje určité podniky nebo určitá odvětví výroby a pokud ovlivňuje obchod mezi členskými státy.⁹² Za státní prostředky se na základě judikatury ES považují i ostatní veřejné zdroje.

Skutečnost, že velkými a zvláště velkými znečišťovateli ovzduší jsou podnikatelské subjekty a jejich rozvojové projekty spadají pod oblast veřejné podpory, způsobuje finanční neatraktivitu dotací pro tyto podniky. Je otázkou, jak se stát vypořádá s těmito negativními externalitami, jimiž nejrůznější formy znečištění životního prostředí bezesporu jsou.

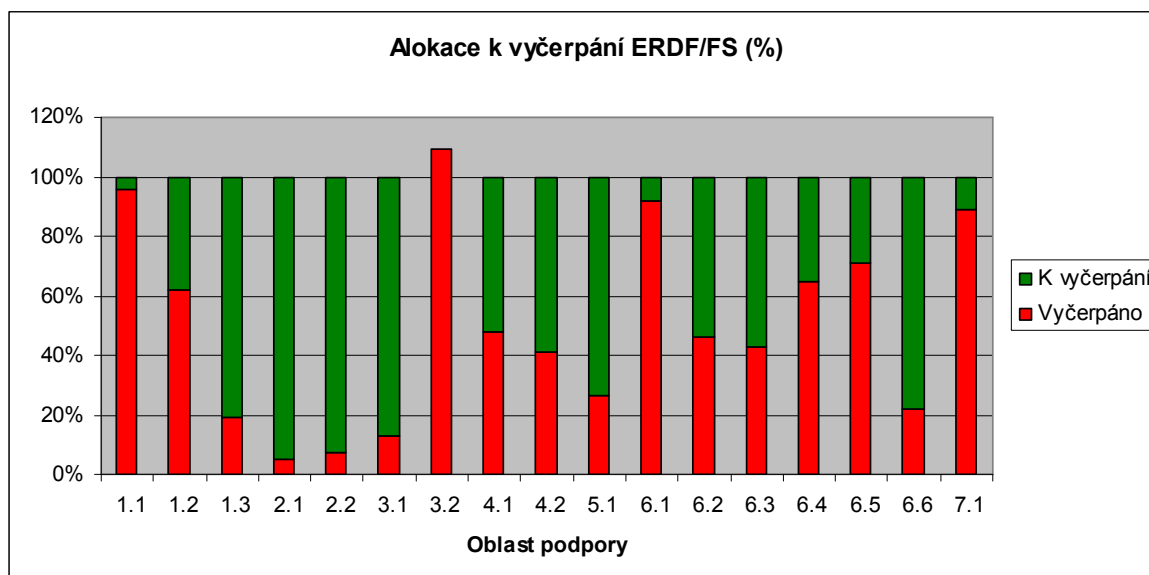
⁹² http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/32/9660-ID%20verze%202_12_2010_prijate%20zmeny.pdf,
22. 3. 2011.

V prioritní ose 3, oblasti podpory 3.2 došlo k jednoznačnému převýšení poptávky nad nabídkou. Žadatelů i zpracovaných projektů je mnoho, finančních prostředků nezbývá. V této oblasti podpory jsou realizovány projekty na zateplování budov (ne bytových a rodinných domů) s výměnou otvorových výplní a zateplením pláště budovy.

V prioritní ose 4 zbývá k vyčerpání okolo poloviny alokované částky, zatímco v prioritní ose 5, zaměřené na programy omezování průmyslového snižování environmentálních rizik, zbývá k vyčerpání 73 % prostředků.

V prioritní ose 6 dokázali úspěšní žadatelé vyčerpat 55 % alokace a v prioritní ose 7 dokonce 92 % finančních prostředků určených k rozdělení mezi žadatele. Situaci v čerpání alokovaných částek v jednotlivých oblastech podpory přehledně zobrazuje následující graf:

Obrázek 22: Graf čerpání celkových alokací v jednotlivých oblastech podpory

Zdroj: <http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>, 2. 4. 2011

Stav čerpání prostředků alokovaných v celém OPŽP je důsledně monitorován jak ze strany řídicího orgánu, tak zprostředkujícího subjektu a v případě možných rizik jsou přijímána patřičná opatření. revizemi programového dokumentu, které reflektují vývoj čerpání prostředků v tomto programu. V současnosti se jedná zejména o oblast realokací v rámci prioritní osy 1 a 3. V prioritní ose 1 „Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní“ se plánuje přesun prostředků ve prospěch oblasti 1.1 snížení znečištění vod z oblasti 1.3 protipovodňových opatření (150 mil. EUR) a v prioritní ose 3 „Udržitelné využívání zdrojů energie“ ve prospěch opatření na úspory energie (111 mil. EUR). Další revize spočívají v definování nových aktivit podporovaných z OPŽP (např. kropicí vozy,

systemy na sledování a hodnocení imisní zátěže na území ČR) nebo v úpravě indikátorové soustavy. Veškeré zpracováváné návrhy na revizi programového dokumentu OP ŽP byly v průběhu let 2009 a 2010 schváleny Monitorovacím výborem OPŽP. Řídící orgán plánuje předložit navrhované revize k odsouhlasení EK ve druhém čtvrtletí roku 2011.⁹³

Pro hodnocení stavu čerpání prostředků EU je také důležité sledovat plnění pravidla n+3, případně pak n+2 dle kterého je nutné vyžádat prostředky z EU schválené pro jednotlivé roky nejpozději do tří, respektive do dvou (od roku 2011) let tak, aby nedošlo k automatickému zrušení závazků Evropskou komisí. Nejbližším kritickým kontrolním bodem plnění tempa čerpání je konec roku 2012, ovšem důležitějším okamžikem však je konec roku 2013, protože v tomto období se sečtou požadavky na čerpání dle pravidla n+3 k roku 2010 a zároveň n+2 k roku 2011. Toto bude kritickým okamžikem úspěšnosti celého Operačního programu Životní prostředí.⁹⁴

Pokud budou řídicí struktury OPŽP pružně reagovat na výsledky průběžného monitorování čerpání prostředků a vyjednají potřebné změny v implementaci programu, lze se domnívat, že prostředky určené pro programovací období 2007 – 2013 Operačnímu programu životní prostředí, budou řádně a včas vyčerpány - tedy do konce roku 2015.

---

⁹³ Ministerstvo pro místní rozvoj - Národní orgán pro koordinaci, duben 2011. Str. 32

⁹⁴ Priorita č. 9, 2009. Str.8–9.

ZÁVĚR

Schopnost úspěšně a efektivně využívat finančních zdrojů Evropské unie pozitivně přispívá k rozvoji všech regionů soudržnosti České republiky, včetně NUTS II Moravskoslezsko. Území NUTS II Moravskoslezsko je shodné s územím NUTS III Moravskoslezským krajem. Účelem této diplomové práce byla analýza naplňování indikátorů Operačního programu Životní prostředí v Moravskoslezském kraji, zahrnující jak indikátory finanční (přehled čerpání finančních prostředků), tak indikátory kontextové a programové.

Operační program Životní prostředí je z pohledu objemu alokovaných financí druhým největším operačním programem v ČR. Jeho prostřednictvím jsou financovány projekty přispívající k ochraně a tvorbě životního prostředí a to celkem v sedmi prioritních osách určených žadatelům a jedné prioritní ose určené pro řídicí orgán a zprostředkující subjekt. V této diplomové práci se podařilo prokázat na základě údajů Státního fondu životního prostředí stav čerpání finančních prostředků a naplňování indikátorů v Moravskoslezském kraji ve srovnání s ostatními kraji ČR (NUTS III).

Moravskoslezský kraj se svým druhým nejvyšším počtem obyvatel a nejvíce znečištěným ovzduším v České republice bohužel dostatečně nečerpá finanční pomoc z Operačního programu životní prostředí zejména v prioritní ose 2, která je zaměřena na zlepšování kvality ovzduší a omezování emisí. Tato skutečnost je zapříčiněna legislativním stavem v oblasti veřejné podpory a je otázkou do budoucna, jak bude tento stav řešen. Zda také Evropská unie, po skončení programovacího období rokem 2013, nasměruje svou kohezní politiku více směrem k udržitelnému rozvoji a ochraně životního prostředí, neboť klimatická změna jako jedna z výzev budoucna regionů EU, předpokládá navíc také silné dopady na regiony jižní a východní Evropy ve formě změn srážkových a teplotních režimů.⁹⁵

Zhodnocena byla rozvojová oblast životního prostředí v Moravskoslezském kraji pomocí SWOT analýzy a identifikován nejvýznamnější problém životního prostředí v tomto kraji, kterým je jednoznačně znečištění ovzduší a to zejména poléťavým prachem, jehož limity jsou dlouhodobě vysoce překračovány. Tento problém je silně vnímán v celé Evropské unii, přičemž experti odhadují, že jen v Evropské unii každoročně předčasně umírá na následky

---

⁹⁵ HÁJEK, O. NOVOSÁK, J., 2010. Str. 187

znečištění ovzduší asi 370 000 tisíc lidí a další milióny vykazují v jeho důsledku špatný zdravotní stav.⁹⁶

Kvalita životního prostředí ovlivňuje hospodářský růst, rozvoj dalších odvětví (zemědělství, dopravy), vývoj osídlení a zdraví obyvatel. Zcela zjevný je vliv životního prostředí na zdraví obyvatel, kdy zhoršená kvalita životního prostředí může vést ke zhoršení zdravotního stavu obyvatelstva a tím k vyšší nemocnosti, zvýšení nákladů na zdravotní péči, snížení efektivity pracovní síly s přímým dopadem na ekonomický potenciál podnikatelských subjektů.⁹⁷ Přitom jen samotný poléťavý prach v zemích EU podle odborníků snižuje hrubý domácí produkt každoročně asi o 80 miliard euro.⁹⁸

Jinými slovy - stav životního prostředí a s ním spojený zdravotní stav populace dané země, má přímý vliv na hrubý domácí produkt, tedy životní prostředí není izolovanou veličinou, ale úzce souvisí s hospodářskou stabilitou a sociální kohezí.

---

⁹⁶ <http://blisty.cz/art/28008.html>, 15. 4. 2011

⁹⁷ SFŽP, 2010. Str. 69.

⁹⁸ <http://blisty.cz/art/28008.html>, 15. 4. 2011

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] *Abeceda fondů EU 2007 – 2013*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Praha, 2007
- [2] COGAN, R. *Krajské zřízení*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-041-6.
- [3] HÁJEK, O., NOVOSÁK, J. *Kohezní politika v širších souvislostech*. 1. vyd. Žilina: GEORG, 2010. 216 s. ISBN 978-80-89401-19-2
- [4] CHVOJKOVÁ, A., KVĚTOŇ, V. a kol. *Finanční prostředky fondů EU v programovacím období 2007- 2013*. 1. vyd. Praha: IREAS, 2007. 181 s. ISBN 978-80-86684-43-7.
- [5] JETMAR, M. Role krajů při využívání pomoci EU. In *Teorie a metodologie evaluací operačních programů EU. Sborník z mezinárodní konference v Praze, konané 6. 11. 2002*. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2002. ISBN 80-245-0453-7
- [6] Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, spol. s r. o., 2004. 447 s. ISBN 80-86473-80-5.
- [7] *Malý průvodce velkými možnostmi*. Moravskoslezský kraj – krajský úřad. Odbor Evropských projektů. Ostrava, 2006.
- [8] *Nová regionální politika: vstupujeme do Evropy, regionální politika, územní plánování, bytová politika, cestovní ruch*. Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha: DaDa, 2002. ISBN 80-903064-1-1.
- [9] PAVLÁK, M. *Lidské zdroje a fondy EU*. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-139-0.
- [10] *Priorita*. Informační zpravodaj OPŽP. Rok 2009 – 2011. Státní fond životního prostředí ČR, Praha.
- [11] SAJDA, Č. Zpracování operačních programů a proces jejich hodnocení v České republice. In. *Teorie a metodologie evaluací operačních programů EU. Sborník z mezinárodní konference v Praze, konané 6. 11. 2002*. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2002. ISBN 80-245-0453-7
- [12] SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2004. ISBN 80-7329-059-6.
- [13] SODOMKA, V. *Průvodce projekty Evropského sociálního fondu*. Institut pro evropskou politiku Europeum, 2003.

- [14] ŠINDLER, P. *Regionální rozvoj a regionální politika*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1998. ISBN 80-7042-763-9.
- [15] VENCÁLEK, J. *Moravskoslezský kraj – Genius loci*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005. 288 s. ISBN 80-7368-094-7.
- [16] WOKOUN, R. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2003. 326 s. ISBN 80-245-0517-7.
- [17] WOKOUN, R. *Ekonomika v prostoru: Svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR*. 1. vyd. Praha: Linde, 2008. 189 s. ISBN 978-80-7201-698-3.
- [18] WOKOUN, R. a kol. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. 1. vyd. Praha: Linde, 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.
- [19] *Zásady urbánní politiky*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Praha, 2010.

Interní zdroje:

- [20] ČERNÍKOVSKÝ, L. Sledování a hodnocení kvality ovzduší. In. *Stav Ovzduší v Ostravě. Prezentace v rámci pracovního semináře zastupitelstva Statutárního města Ostrava, konaného 6. 4. 2011 v Ostravě*.
- [21] *Operační program Životní prostředí (programový dokument)*. Ministerstvo životního prostředí ČR. Praha, 2009.
- [22] *Metodika monitorování programů strukturálních fondů a Fondu soudržnosti pro programové období 2007 – 2013*. Ministerstvo pro místní rozvoj. Odbor správy monitorovacího systému. Praha, 2010.
- [23] *Metodika pro přípravu programových dokumentů pro období 2007 – 2013*. Ministerstvo pro místní rozvoj. Odbor regionálního rozvoje. Praha, 2006.
- [24] *Návrh změn některých rizikových operačních programů*. Ministerstvo pro místní rozvoj – Národní orgán pro koordinaci. Určeno pro schůzi vlády ČR, duben 2011.
- [25] *Strategie regionálního rozvoje České republiky*. Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha, květen 2006.

[26] *Strategie regionálního rozvoje České republiky*. Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha, červenec 2000.

[27] *Vzdělávací program „Projektový manažer v OPŽP“*. Moduly 1 – 4. Státní fond životního prostředí a Grantika České spořitelny. Praha, září 2010.

Internetové zdroje:

[28] Britské listy. *Polétavý prach* [online]. [cit. 2011-04-15].

<<http://blisty.cz/art/28008.html>>.

[29] BusinessInfo.cz. *Povinnosti příjemců dotací při realizaci projektů podpořených z fondů EU*. [online]. [cit. 2011-04-10].

<<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zdroje-financovani-z-eu-2007-2013/povinnosti-prijemcu-dotaci-fondy-eu/1001573/60009/>>.

[30] CzechTrade. *Společný rozpočet Evropské unie*. [online]. [cit. 2011-02-04].

<<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/s/spolecny-rozpocet-evropske-unie-eu/1000711/6434/>>.

[31] Český hydrometeorologický ústav. *Znečištění ovzduší ČR*. [online]. [cit. 2011-04-10].

<<http://www.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/grafroc/groc/gr09cz/sezobr.html>>.

[32] Český statistický úřad. *Území a podnebí*. [online]. [cit. 2011-02-23].

<[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/46002D88EB/\\$File/0001100203.xls](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/46002D88EB/$File/0001100203.xls)>.

[33] EnviWeb. *Polétavý prach*. [online]. [cit. 2011-04-15].

<<http://www.enviweb.cz/clanek/vzduch/53268/drobny-poletavy-prach-z-ovzdusi-zabiji>>.

[34] Inforegio. *Evropský sociální fond*. [online]. [cit. 2011-02-04].

<http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/object/index_cs.htm>

[35] Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. *Metody výzkumu v sociální práci*.

[online]. [cit. 2011-02-04].

<http://www.zsf.jcu.cz/struktura/katedry/pore/czv/studijni_materialy-dokumenty/metody_vyzkumu_soc_prace/view>.

[36] Metodická podpora regionálního rozvoje. *SWOT analýza*. [online].

[cit. 2011-02-04]. <<http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/swot-analyza.html>>.

- [37] Ministerstvo pro místní rozvoj. *Fondy EU*. [online]. [cit. 2011-02-04]. <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika>>.
- [38] Ministerstvo pro místní rozvoj. *Fondy EU*. [online]. [cit. 2011-02-04]. <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU>>.
- [39] Ministerstvo pro místní rozvoj. *Fondy Evropské unie*. [online]. [cit. 2011-03-24]. <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013>>.
- [40] Ministerstvo pro místní rozvoj. *Národní číselník indikátorů*. [online]. [cit. 2011-04-10]. <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Narodni-organ-pro-koordinaci/Metodicke-rizeni-NSRR/Metodicke-pokyny/Aktualizace-Narodniho-ciselniku-indikatoru>>.
- [41] Ministerstvo pro místní rozvoj. *Národní rozvojový plán 2004 – 2006*. [online]. [cit. 2011-02-02]. <http://www.esfer.cz/files/clanky/1285/NRP_2004-6.pdf>.
- [42] Ministerstvo pro místní rozvoj. *Národní strategický rozvojový rámec*. [online]. [cit. 2011-03-20]. <<http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=5a5a7a80-ae4c-48e2-add9-0719b2872d7a>>.
- [43] Ministerstvo pro místní rozvoj. *Strategie regionálního rozvoje*. [online]. [cit. 2011-03-20]. <<http://www.mmr.cz/getdoc/f77e14bc-2c26-4884-9fda-b47c24a5294b/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-pro>>.
- [44] Ministerstvo pro místní rozvoj. *Strukturální fondy EU*. [online]. [cit. 2011-03-21]. <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU/Dokumenty/Legislativa/Konecna-alokace-zdroju-fondu-EU-pro-Ceskou-republi>>.
- [45] Ministerstvo pro místní rozvoj. *Strukturální fondy EU – Monitorovací indikátory*. [online]. [cit. 2011-03-25]. <[http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/M/Monitorovaci-indikatory-\(monitorovaci-ukazatele\)](http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/M/Monitorovaci-indikatory-(monitorovaci-ukazatele))>.
- [46] Moravskoslezský kraj. *Geografické údaje*. [online]. [cit. 2011-04-04]. <http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/geograficke_informace.html>.
- [47] Moravskoslezský kraj. *Koncepce ochrany životního prostředí*. [online]. [cit. 2011-04-04]. <<http://iszp.kr-moravskoslezsky.cz/assets/temata/koncepce/koncepce.pdf>>.

- [48] Moravskoslezský kraj. *Program na zvýšení absorpční kapacity měst a obcí*. [online]. [cit. 2011-04-10].
<http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/dot_119.html>.
- [49] Moravskoslezský kraj. *Příroda*. [online]. [cit. 2011-04-01].
<<http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/priroda.html>>.
- [50] Moravskoslezský kraj. *Vyhlášené dotační programy*. [online]. [cit. 2011-04-10].
<http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/granty_02.html>.
- [51] Operační program Životní prostředí. *Hodnotící kritéria pro XXIII výzvu OPŽP*. [online]. [cit. 2011-02-25].
<<http://www.opzp.cz/clanek/11/1499/hodnotici-kriteria-pro-xxiii-vyzvu-opzp/>>.
- [52] Operační program Životní prostředí. *Přehledy schválených projektů*. [online]. [cit. 2011-04-02]. <<http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu-ke-stazeni/>>.
- [53] Operační program Životní prostředí. *Směrnice MŽP*. [online]. [cit. 2011-04-10].
<<http://www.opzp.cz/sekce/632/smernice-mzp/>>.
- [54] Operační program Životní prostředí. *Uzavřené výzvy*. [online]. [cit. 2011-04-02].
<<http://www.opzp.cz/sekce/269/uzavrene-vyzvy/>>.
- [55] Operační program Životní prostředí. *XIX výzva Ministerstva životního prostředí*. [online]. [cit. 2011-04-10]. <http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/25/7767-xix_vyzva_text.pdf>.
- [56] Regionální informační servis. *Okresy Moravskoslezského kraje*. [online]. [cit. 2011-04-01]. <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/moravskoslezsky-kraj/okresy>>.
- [57] Regionální informační servis. *Srovnání Moravskoslezského kraje s Českou republikou*. [online]. [cit. 2011-04-01]. <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/moravskoslezsky-kraj/kraj/>>.
- [58] Státní fond životního prostředí. Bene-fill. [online]. [cit. 2011-04-10].
<<https://opzp-benefill3.sfzp.cz/user/login.html>>.
- [59] Státní fond životního prostředí. Bilance monitorovacího výboru. [online]. [cit. 2011-04-10]. <<https://www.sfzp.cz/clanek/193/904/bilance-monitorovaciho-vyboru/>>.

- [60] Státní fond životního prostředí. Implementační dokument. [online]. [cit. 2011-03-22]. <http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/32/9660-ID%20verze%202_12_2010_prijate%20zmeny.pdf>.
- [61] Státní fond životního prostředí. *OP Infrastruktura*. [online]. [cit. 2011-02-22]. <<https://www.sfzp.cz/sekce/120/strucne-o-op-infrastruktura/>>.
- [62] Státní fond životního prostředí. *Příručka pro žadatele o dotace z OPŽP*. [online]. [cit. 2011-02-22]. <http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/10/3290-OPZP_Prirucka-pro-zadatele_duben-2010.pdf>.
- [63] Státní fond životního prostředí. *Zelená úsporám*. [online]. [cit. 2011-04-16]. <<http://www.zelenausporam.cz/clanek/193/1175/ministr-na-radiozurnalu-o-zelene-usporam-rozhodnu-pristi-tyden/>>.
- [64] Univerzita Karlova v Praze. *Centrum pro otázky životního prostředí*. [online]. [cit. 2011-04-10]. <<http://www.cuni.cz/COZP-14.html>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BAT	Nejlepší dostupné techniky
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
CF	Kohézní fond
CO	Oxid uhelnatý
CO ₂	Oxid uhličitý
CZT	Centrální zdroj tepla
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČOV	Čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EEA	Evropská agentura pro životní prostředí
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
ekv.	Ekvivalentní
EO	Ekvivalentní obyvatel
Eps	Emise primárních částic a prekurzorů sekundárních částic
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
ES	Evropské společenství
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
EUR	Euro
FS	Fond soudržnosti
GJ	Giga joule
HDP	Hrubý domácí produkt

HND	Hrubý národní důchod
CHKO	Chráněná krajinná oblast
CHSCKCr	Chemická spotřeba kyslíku měřená dichromanem draselným
ID	Implementační dokument
IS	Informační systém
Kč	Korun českých
Km ²	Kilometr čtvereční
LAU	Local Administrative Units
m.j.	Mimo jiné
m	Běžný metr
m ²	Metr čtvereční
m ³	Metr kubický (krychlový)
Mil	Milión
Mld.	Miliarda
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MSK	Moravskoslezský kraj
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NČI	Národní číselník indikátorů
NDP	National development plan
NH ₃	Amoniak
nm	Nanometr
NO _x	Oxidy dusíku
NOK	Národní orgán pro koordinaci
NRP	Národní rozvojový plán
NSRR	Národní strategický rozvojový rámeček

NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP	Operační program
OPŽP	Operační program životní prostředí
OZE	Obnovitelné zdroje energie
PM _{1,0}	Polévatý prach, frakce 1 milióntina metru (mikrometr)
PM _{2,5}	Polévatý prach, frakce 2,5 milióntin metru
PM ₁₀	Polévatý prach, frakce 10 milióntin metru
PO	Prioritní osa
RDP	Regional development plan
REACH	Registrace, Evaluace a Autorizace Chemických látek
RPS	Rámec podpory společenství
s.r.o.	Společnost s ručením omezeným
Sb.	Sbírký
SFŽP	Státní fond životního prostředí
SO ₂	Oxid siřičitý
SOZS	Strategické obecné zásady společenství
SROP	Společný regionální operační program
SRR	Strategie regionálního rozvoje
tis.	Tisíc
t	Tuna
TZL	Tuhé znečišťující látky
VOC	Těkavé organické látky
WHO	Světová zdravotnická organizace
ZCHÚ	Zájmové chráněné území

μg Mikrogram

μm Mikrometr

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1: Soustava strategických a programových dokumentů regionálního rozvoje ČR.....</i>	<i>28</i>
<i>Obrázek 2: Národní strategický rozvojový rámec ČR 2007 – 2013 .....</i>	<i>30</i>
<i>Obrázek 3: Graf podílů finančních prostředků OPŽP v jednotlivých prioritních osách v průměru za celé programovací období 2007 – 2013 .....</i>	<i>36</i>
<i>Obrázek 4: Poloha Moravskoslezského kraje.....</i>	<i>50</i>
<i>Obrázek 5: Statistické členění Moravskoslezského kraje na okresy .....</i>	<i>51</i>
<i>Obrázek 6: Emisní hodnoty oxidů dusíku v ČR .....</i>	<i>55</i>
<i>Obrázek 7: Emisní hodnoty oxidu siřičitého v ČR.....</i>	<i>55</i>
<i>Obrázek 8: Situace polévatvého prachu v Evropě.....</i>	<i>57</i>
<i>Obrázek 9: Grafické srovnání Prahy, Brna, Ústeckého a Moravskoslezského kraje v poměrech polévatvého prachu .....</i>	<i>58</i>
<i>Obrázek 10: Graf čerpání finančních prostředků dle krajů v PO 1 .....</i>	<i>67</i>
<i>Obrázek 11: Graf – čerpání finančních prostředků dle okresů Moravskoslezského kraje v PO 1 .....</i>	<i>68</i>
<i>Obrázek 12: Graf čerpání finančních prostředků dle krajů v PO 2 .....</i>	<i>70</i>
<i>Obrázek 13: Graf – čerpání finančních prostředků dle okresů Moravskoslezského kraje v PO 2.....</i>	<i>71</i>
<i>Obrázek 14: Graf čerpání finančních prostředků dle krajů v PO 3 .....</i>	<i>73</i>
<i>Obrázek 15: Graf – čerpání finančních prostředků dle okresů Moravskoslezského kraje v PO 3.....</i>	<i>74</i>
<i>Obrázek 16: Graf čerpání finančních prostředků dle krajů v PO 4, oblasti podpory 4.2 .....</i>	<i>77</i>
<i>Obrázek 17: Graf – čerpání finančních prostředků dle okresů Moravskoslezského kraje v PO 4.....</i>	<i>78</i>
<i>Obrázek 18: Graf čerpání finančních prostředků dle krajů v PO 5 .....</i>	<i>79</i>
<i>Obrázek 19: Graf – čerpání finančních prostředků dle okresů Moravskoslezského kraje v PO 5.....</i>	<i>80</i>
<i>Obrázek 20: Graf čerpání finančních prostředků dle krajů v PO 6 .....</i>	<i>81</i>

<i>Obrázek 21: Graf – čerpání finančních prostředků dle okresů Moravskoslezského kraje v PO 6.....</i>	<i>82</i>
<i>Obrázek 22: Graf čerpání celkových alokací v jednotlivých oblastech podpory .....</i>	<i>84</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1: Fondy EU dle programovacích období</i>	22
<i>Tabulka 2: Rozdělení prostředků fondů EU mezi cíle politiky v období 2007-2013</i>	25
<i>Tabulka 3: Přehled operačních programů v období 2007 – 2013 a kompetence ministerstev</i>	26
<i>Tabulka 4: Alokace pro ČR na roky 2007—2013 podle operačních programů</i>	27
<i>Tabulka 5: Prioritní osy a oblasti podpory OPŽP</i>	35
<i>Tabulka 6: Rozpis alokace podle jednotlivých let a Prioritních os (v mil. EUR) v návaznosti na fondy EU</i>	36
<i>Tabulka 7: Srovnání Moravskoslezského kraje s Českou republikou – údaje k 1. 1. 2011</i>	52
<i>Tabulka 8: Geografické údaje okresů Moravskoslezského kraje k 1. 1. 2011</i>	52
<i>Tabulka 9: SWOT analýza životního prostředí Moravskoslezského kraje</i>	59
<i>Tabulka 10: Kontextové indikátory OPŽP</i>	61
<i>Tabulka 11: Indikátory na úrovni programu a požadované hodnoty jejich cílových stavů</i>	63
<i>Tabulka 12: Přínosy projektů v PO 1, které dosud získaly dotaci</i>	66
<i>Tabulka 13: Přínosy projektů v PO 2, které dosud získaly dotaci</i>	69
<i>Tabulka 14: Přínosy projektů v PO 3, které dosud získaly dotaci</i>	72
<i>Tabulka 15: Přínosy projektů v PO 4 ,v oblasti podpory 4.1, které dosud získaly dotaci</i>	75
<i>Tabulka 16: Přínosy projektů v PO 4, v oblasti podpory 4.2, které dosud získaly dotaci</i>	76

SEZNAM PŘÍLOH